Postimees

83. aastakäik

Ilmub iga päev varahommikul

Toimetus ja peakontor Tartus, Ülikooli t. 21/23.
Toimetus ja kontor Tallinnas, Viru tn. nr. 11.

Telefonid Tartus: Kella 9—15 kodukeskjaam kõigiks väljakutseteks 40-80, toimetuse kaugeköned 29-86, raamatukauplus 22-50. Peale kella 15 ja pühapäevadel toimetuse kaugeköned 29-86, toimetus (kohalik osakond, sport, üldised teated) 40-81, ajalehe trükikoda ja toimetuse öövalve peale kesköö 40-82, kontor 40-83, peatoimetaja ja toimetuse sekretär 40-84.

Telef. Tallinnas: Toimetus 436-81, kontor 436-11.

Käsikirjad hoitakse alal ainult sellekohasel soovil.

Kuulutusi võetakse vastu äripäeviti: „Postimehe" peakontoris kl. 8.30-st kuni 18-ni. „Postimehe" raamatukauplu-ses, Suurturg 16, kl. 8-st kuni 17-ni, „Postimehe" Tallinna kontoris kl. 9-st kuni 15.30-ni. Pühapäeval: „Postimehe" peakontoris tel. 40-83, kl. 18 kuni 20-ni.

Üksiknumber 6 senti

Hinnata kaasandeks igal pühapäeval pilkeleht „Sädemed"

„Postimehe" tellimishinnad:

Postiga: 1 kuu — kr. 1.65, 2 kuud — kr. 3.30, 3 k. — kr. 4.40, üle 3 kuu korraga tellides iga lisakuu kr. 1.40, 6 k. — kr. 8.60, 9 k. — kr. 12.80, 12 k. — kr. 17.—. Välismaale — kr. 4.— kuus.

Tellimishind Tartu linna tellijaile kojukandmisega on võrdne postiga tellimise hinnaga.

Postita (s. o. Tartus talitusest ise ära viies) 1 kuu — kr. 1.50, 2 kuud — kr. 3.—, 3 k. — kr. 3.95, üle 3 kuu korraga tellides iga järgnev kuu kr. 1.15.

Aadressi muutmine 25 senti.

Kuulutuste hinnad: Kuulutuste kirjaga: kuulutuste küljel 5 senti, teksti ees 12 senti, teksti sees 15 senti mm. Kohaotsimiskuulutused poole hinnaga. Kuulutuste koha valiku soove täidetakse ainult võimalust mööda.

Nr. 213 Teisipäev, 11. augustil 1939 **Tänaste lehte 10 leheküljel**

Delegatsioonid Leningradis

Saabuti öö wastu neljapäewa. . Tänaseks jõutakse Moskwasse

Poola leht N.-Wenelt sõjawarustuse saamise wõimalusist

Leningradist teatab Havas: Prantsuse ja Inglise sõjawäelised delegatsioonid saabusid öö wastu neljapäewa Leningradi. Neid olid wastu wõtmas Prantsuse sõjawäeline ataşhee kindral Paŕasse, õhuwäeataşhee kolonel Luguet ja Briti sõjawäeline ataşhee kolonel Firebrace. Hiljem saabusid delegatsioonide liikmeid terwitama Leningradi sõjawäepiirkonna kindralstaabi ülem kindralTshibissow, Baltimere laewastiku kindralstaabiülema abi kapten Kamitshwili ja Leningradi komandant Denisow. Nõukogude Liidu walitsus andis delegatsiooni liikmete käsutusse toad hotell „Astorias" kuni nende ärasõiduni Moskwasse, mis toimub kell 0.30.

N. Wene sõjatarbed Poolale?

Poola rasketööstuse häälekandja „Politika Gospodarcza" teatab, et Poola saab Saksa ja Poola wahelise sõja puhkemisel tähelepandawal määral sõjatarbeid N.-Wenelt.

See on esimene kord, kus Poola rasketööstuse ametlik leht awaldab jääraseid teateid, mispärast peab arwama, et asja kohta on toimunud läbirääkimisi Poola ja N.-Wenemaa wahel, kirjutab „Uusi Suomi".

Mainitud leht teatab lisaks, et Poola sõjatööstus saab N.-Wenelt kõik tarwismineweterase ja et Poola armee saab sellele lisaks tanke, soomusautosid, kerge- ja raskesuurtükke ning lennukeid.

10-milj. krediit N. Wenele

„Daily Express" teatab, et Moskwa sõjalisele lepingule järgneb Inglise — N. Wenemaa uus kaubaleping. N.-Wenemaa saab selle lepinguga Inglismaalt 10 milj. naela suuruse krediidi kaubandusbilansi tasakaalustamiseks. Inglismaa ja N. Wenemaa kaubawahetus on seni olnud Inglismaale eriti ebaedukas. 1938. a. ostis Inglismaa N.-Wenemaalt 19,5 milj. naela wäärtuses, kuna Inglismaa wäljawedu N.-Wenesse oli waid 6,5 milj. naela.

Läti jäägu wabaks

Sõjaministri kõne merewäe pidustusil

Riiast teatab ETA: Sõjaminister kindral Balodis ja sõjawägede juhataja kindral Berkis külastasid neljapäewa hommikul Läti merewäe üksusi 20. aastapäewa pidustuste puhul. Kindral Balodis esines lipulaewa „Wirsaitise" pardal kõnega, üteldes, meie ei waja wõõraid randu ja wõõraid meresid, waid ainult omi randu ja oma merd, mida meie esiwanemad on juba sajandite eest omanud ja kaitsnud. Neid tahame meie säilitada ja kaitsta. Meie wabaduswõitluse ja minewiku ajad on andnud weenwaid tõendusi, et ka wäikeste jõududega wõidakse teostada suuri asju. Meie tõotame teha kõik, et Läti rannikud jääksid wabaks, ütles minister.

New York—Moskwa lennuühendus loomisel

Riiast teatab ETA: Tagasiteel Moskwast saabus Riiga õhuseltsi Western Transcontinentali direktor Wilson. See õhuselts awas teatawasti juulikuu lõpul oma lennupaatidega reeglipärase lennuteenistuse Euroopa ja Põhja-Ameerika wahel. Direktor Wilson tutwus Moskwa ja Riia lennuwäljadega ja on arutanud Nõukogude Wene „Aeroflotiga" regulaarse lennuliini organiseerimist New Yorgi ja Moskwa wahel üle Riia ja Stokholmi. Ta awaldas weendumust, et Riia lennuwäli omab suurt talewikku sõlmpunktina ida-lääne ja põhja-lõuna liinidel.

Läänerriikide peahoop Wahemerre

Selliseid oletusi tehakse Berliinis. Mida loodetakse Moskwalt. Siingi raskuseks Balti riigid. Poola jagamist pakutawat Moskwale

„Hufvudstadsbladeti" kiri Berliinist

Helsingi „Hufvudstadsbladet" awaldab oma Berliini kirjasaatja sulest teateid 3. riigis walitsewaist meeleoludest Euroopa praeguse pinewuse suhtes. Selles, et Danzigi küsimuse äärmuslik lahenduswiis Saksa wõimaliku sõjalise aktsiooni kaudu pole praegu aktuaalne, kinnitab ta ühtlasi, et mingit reiwastatud wäljaastumist 3. riigi poolt polewat oodata enne 1940. a. kewadet. Danzigil tuleb oodata ning asjasse pühendatud Berliini ringkondade arwates põhjenewat see kaalutlusel, et praeguste eelduste juures pole kuigi palju edu loota sõjalisest kokkupõrkest Poolaga.

Läänerriikide esimene hoop Itaalia pihta?

Edasi kirjutab Soome rootsikeelse lehe kirjasaatja, et Berliinis lähtutakse eeldusest, mille järgi prantslased ja inglased jätawad kokkupõrke korral nii raskete kulutuste abil üleselhitatud lääne kindlustusvööndi rahule ning paiskawad selle asemel kõik oma merewägede ja sõjalise jõu Itaalia pihta, et seda kohta teljes nõrgendada. Inglaste kawas seiswat kokkupõrgete wiimine Wahemere piirkonda, mille kaudu Saksamaa oleks sunnitud jaotama oma jõude nii laialistele maaladele, et tal ei jää küllalt wägesid üle sõjapidamiseks Poolaga.

Kirjasaatja teatab, et selline plaan huwitab esmajoones muidugi sõjawäelisi ringkondi Saksamaal ning tõenäolikult tuli Danzigi küsimuse lahendamine seada tagaplaanile, asendades seda diplomaatliku aktsiooniga, mille eesmärgiks on wõita Nõukogude Wene Saksamaa poolele wõi wähemalt — weenda juhtiwaid isikuid Kremlis, jääda erapooletuks Saksamaa wäljaastumiste korral kolmandate wastu.

Diplomaatlik tegewus Moskwas

Edasi jätkab „Hufvudstadsbladeti" Berliini kirjasaatja: Saksa saadik Moskwas krahw von der Schulenburg on pidanud rakendama kogu diplomaatliku osawuse selleks, et püüda Stalini läheduses ajutwaid mehi weenda, kuiwõrd mõttetu on wenelastel minna ja tuua kastaneid inglastele tulest, kuna sõbituse korral Saksamaaga oleks tal palju enam wõita. Saksa poolelt olewat meenutatud Maailmasõja saatuslikku arengut Wene wägedele ning pakutud kompensatsiooni ennesõjaaegsete piiride jalulseadmiseks Poola praegusel pinnal, kui N. Wene säilitaks heatahtliku erapooletuse kokkupõrke korral. Saksa-Wene piirijoon kulgeks siis sealtsamast, kus ta oli enne Maailmasõja algust 1914. a. Selle lahenduswiisi kasuks näiwat kõnelewat asjaolu, et N. Wene pole wahepeal näinud kuigi hea meelega Poola tugewuse kaswu ega pole ka lõplikult loobunud mõttest wõita tagasi ennesõjaaegsed piirid.

Eelnimetatud lahenduse wastu kõneleb aga kirjasaatja arwates tõsiasi, et ei N. Wene ega Saksa poolel ei suudeta leida üksmeelt Balti riikide küsimuses. Saksamaa ei soowi näha Wene mõjuwõimu kaswu Läänemerel.

Kui kõrgel seisawad aga Saksa aktsiad Moskwas nimetatud ürituste suhtes, wõrreldes Briti omadega, selle üle näib Berliinil puuduwat selgem ettekujutus. Ainuke, mida arwatakse loota wõiwat, oleks N. Wene kaksikmäng: põhimõtteliselt tagasihoidlik hoiak ning wastumeelsus siduda end millegi nii ebakindla kohustusega, kui seda on sõjakäik Poola suhtes. Berliinis lähtutakse kirjasaatja andmel oletusest, et N. Wene sel puhul, kui sõjakeskuseks kujuneb Wahemeri, jääb ärawotawale seisukohale ja waatab, kuidas kujuneb Saksamaa seisukord. Peaks niisugusel juhul Saksa sõjaline aktsioon Poolas olema kroonitud eduga, oletatakse, et N. Wene loobub esinemast Saksamaa wastasena.

Turukaotus Hiinas

Saksa ja N. Wene wõimalikust koostööst Saksamaa algatusel on juba hulk aega kõneldud Saksas, kuid ikma, et see oleks põhjenenud mingeile tõsiasjadel. Wiimasel ajal aga propageeritawat esmajoones poliitilistes, eriti aga sõjawäelistes ringkondades lähema koostöö mõtet N. Wenega. Omajagu kaasmõju sellisele suunale on osutanud ka Saksa hea kaubaturu kaotus Hiinas, pärast jaapanlaste sõjalist aktsiooni seal. Meenutatakse, et marssal Tshiangkaisheki mõlemad pojad elawad Saksamaal, ja tõstetakse esile, et Hiina marssal on ikkagi ainuke isik, kes suudaks wärskendada wana Saksa-Hiina sõprust. Saadakse ühtlasi wäga hästi aru, et tulemused sellise ürituse juures lasewad enda peale wäga kaua oodata.

Kõik küsimused on praegu lahtised, tähendab kirjasaatja. Ainuke, mida loodetakse Berliinis, on mõne krahw von Schulenburgi katse õnnestumine Moskwas, mis ühtlasi aitaks teatawal määral parandada Saksa positsiooni N. Wene suhtes, lõpetab „Hufvudstadsbladeti" kirjasaatja oma jutustuse Berliinis walitsewaist meeleoludest.

Mõrwati sandarmeeria ülem

Jaffas suleti seepärast kõik ärid. Mida nõuawad araablased Briti komisjonilt.

Jaffast, 11. augustil. (DNB) Kolmapäewal lasti Jaffas maha linna sandarmeeriawalwe juhataja. Briti wõimud on teinud korralduse wastuabinõuna sulgeda neljaks päewaks kõik ärid koha peal. Seeläbi on puudutatud umbes 200 äri. Peale selle on wangistatud 20 isikut.

Ringküsitlus araabia külades

Nagu Araabia leht „El Djihad" Jaffas teatab, külastasid Inglise ringkonnakomissar ja Jeruusalema sõjawäekomissar paljude Inglise kõrgemate ohwitseride saatel Araabia külasid Jeruusalema ümbruses, et läbirääkimisi pidada sealsete külaeestseisjatega. Ringkonnakomissar ja ohwitserid nõudsid täpset seisukohawõttu praeguse seisukorra kohta Palestiinas ja ettepanekuid Palestiina-probleemi lahendamiseks. Araabia wastus oli järgmine: Ainsaks abinõuks normaalse olukorra jalulseadmiseks Palestiinas on walitsuse luba, et maalt wäljaaetud, nende hulgas ka suurmufti, wõiwad kodumaale tagasi pöörduda, edasi kõigi interneeritute wabastamine, juudi sisserändamise keelamine ja araabia autobusseliiklemise lubamine kogu riigis.

Sõjawäelasi falangistide juhtideks

Nende osatähtsus erakonnanõukogus filmatorkaw. Hispaania ehitab endale eraldi kaitset Gibraltari lähedal

Madridist, 11. augustil. (Reuter) Nii sõjawäelised kui ka esialgsed falangistide elemendid on saanud esinduse falangistide erakonna nõukogus. Esimeheks on nimetatud Serrano Suner, peasekretäriks Augustin Monozgrande, peasekretäri abiks Pedro Gamerro. Monozgrande juhtis warem Urgeli armeekorpust, kuna Gamero oli Sevilla tsiwiilkuberneriks.

Francol oma Gibraltar

Gibraltarist teatab Havas: Hispaania 2. sõjawäepiirkonna komandör kindral Saliquet külastas kolmapäewal neutraalset tsooni Gibraltari ja La Linea wahel. Seejärele ta waatles pikki kaewikuteliine Briti piiri otseses läheduses ja kindlustuste liini, mille ehitamine hiljuti lõpetati Gibraltari wastas San Roque'i lähedal.

600 last wanemate juurde tagasi

Barcelonast teatab DNB: Aurik „Domine'ga" saabus siia 600 last, kes sõja ajal wiidi wälismaale. Falangistide sotsiaalse abitöö andis lapsed üle nende wanematele.

Saksa-Leedu ajakirjanike lähenemine

Berliinist, 11. augustil. (DNB) Leedu saadiku Shkirpa wastuwõtul Leedu saatkonna ruumes oli praegu Saksamaal wiibiwail Leedu jakirjanikel wõimalus astuda kontakti oma Saksa kolleegidega. Terwituskõnes Leedu saadik awaldas lootust, et ei katkestata enam jalulseatud ühendust Saksa ja Leedu ajakirjanduse wahel. Ta tähendas, et hea arusaamine Saksa ja Leedu ajakirjanduse wahel on wastastikuse arusaamise eelduseks saksa ja leedu rahwa wahel.

Balti raadiokonwerents

Riiast, 11. augustil. (ETA) 15.—18. augustini toimub Riias Balti riikide neljas raadiokonwerents.

Hollandi walitsuspoliitika ei muutu

Haagist, 11. augustil. (DNB) Uus walitsus wannutati neljapäewal Söstdijki lossis kuninga poolt. Peaminister de Geer teatas seejärel ajakirjandusele, et ta ei kawatse esialgu wälja anda walitsuse deklaratsiooni. Ta wõib ainult öelda, et uus walitsus jätkab täiel ulatusel ja ilma igasuguste kitsendusteta traditsioonilist sõltumatusepoliitikat.

Egiptus soowib Britilt laenu

Kairost, 11. augustil. „Ahrami" Londoni korrespondent teatab, et Egiptuse rahaministeeriumi alamriigisekretär Amin Osman on palunud Londonist laenu wiie miljoni naelsterlingi suuruses. Läbirääkimised ei ole seni andnud tulemusi.

SÕÕGISAAL ATEEN

Gustav Adolfi 10 (ülikooli juures)

Lõunakaart 11. aug. 1939. a.

Rammuleem (kana) pirukaga
Rammuleem (kana) munaga
Neerusupp (rosolnik) h. koorega
Kalasupp hapukoorega
Värskeaedvilja-piimasupp

Kanaküpsis lillkapsaga
Seakaree hapukurgiga
Vasikakotlet aedviljaga
Saslõk riisiga
Keel kartulipudruga
Loomafilee vene kastmes
Sibulaklops
Seaküpsis hapukapsaga
Täidetud vasikakülg peedisalatiga
Lammas küla moodi
Searibi mädarõikaga
Tüüringerid hapukapsaga
Viinerid kartulisalatiga

Riisipuder või ja piimaga
Aedvili võiga
Kalakotletid koorekastmes
Heeringas koore ja sibul.
Heeringas praetult

Kirsi-kompott
Kohupiimakreem sidrunikastmes
Mustikasupp kuivikutega
Jäätis

Tomatisalat
Peedisalat
Kurgisalat
Hapukurk

Rõõskpiim
Hapupiim
Keefir
Oakohv kohvikust
Šokolaad vahukoorega
Kakao vahukoorega
Kakao
Tee keedisega
Tee
Õunajook
Limonaad
Morss
Kreutzina
Koogid
Pirukad
Keeks
Viini saiad
Võileivad

Värsked ained ja maitsvad toidud

Fordson teeb põllutööd kiirelt ja ökonoomselt.

1939 aasta Fordson "universaaltraktor" on ehitatud eriti selleks, et teha põllumajandust tulusaks. See teeb kõiki töid kas veos või kohaliku jõuallikana ning teeb neid usaldatavalt ja väheste kuludega. *Tulge proovisõidule.*

Endiselt usaldatav kvaliteet — endiselt odav hind

A/S ESTAKLAND

TALLINN
Vana Sadama 11
Tel. 427-65

RAKVERE
Vaksali 32/34
Tel. 47

HEALE TRAKTORILE HEAD ADRAD JA RANDAALID:

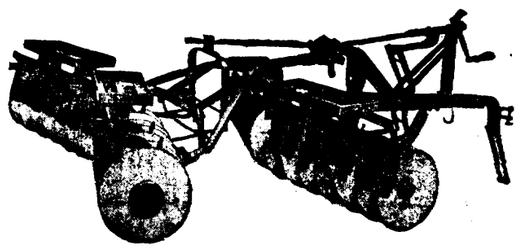

OLIVER ÖVERUM HEILINGENBEIL

FR. KRULL

NÕUDKE KIRJALIKKE PAKKUMISI ESINDUSELT:

A.-S. ESTAKLAND

PEAKONTOR: TALLINN, SADAMA TÄN. 11. TELEFON 427-65

Kirik põeb usalduskriisi

Anname ruumi meile kirikuringkondadest saadetud sõnawõtule.

Toimetus

Juba pikemat aega on kriisitont kollitamas meie kirikuelu. Selle tõelised põhjused on kõrwaltwaatajale enamikus jäänud jalapäraselt warjatuiks. Alles käesolewa aasta alguses hakati neid awalikkuse ees nimetama ja seostati need enamasti praeguse piiskopi isikuga. Lewisid kuulused tema ametist lahkumise kohta, mida näis kinnitawat ka äsjane pikem ametipuhkus. Nüüd, pärast suwist waikust häiriwad awalikkust taas uued teated: 8 praostit on esitanud märgukirja Wabariigi Walitsusele ja siseministrile, soowides nende kaasabi piiskopi ametist lahkumisel. Piiskop omalt poolt on otsustanud waikida — wähemalt kuni konsistooriumi kokkuastumiseni käesolewa kuu lõpul. Nii üks kui teine asjaolu tekitab küsimusi ja äratab mõnes suhtes isegi imestust.

Nida wastutawaid ametikandjaid on pöördunud kriisinähtuste wastu a b i s a a m i s e k s riigiwõimu poole. See lubab oletada kirikuasjade suurimat korrastolekut. Tekib küsimus: kuhu on kadunud siis kiriku oma waimulis-kõlbelised jõud? Just kõnesolewa sündmuse puhul on awalikkus asjatult oodanud selget ning autoriteetset seisukohawõttu kiriku enese poolt. Misiuguse moraalse õigustusega siis julgeb kirik kuulutada wastastikust usaldust, kui see ta enese ametikandjate wahel puudub ja kõige delikaatsemategi küsimuste lahendamisega ei saada toime omal jõul?

Kui asja wähegi sügawamalt waadelda, siis näib, et käesolewa kriisi tegelikud põhjused peituwad hoopis sügawamal. Kahetsuswäärsed asjaolud seoses piiskopi isikuga on olnud ainult heaks wõimaluseks nende ilmsikstulekule. Ilma, et laskuda üksikasjusse, mainitagu üht: u s a l d u s k r i i s meie kirikus on kõige algpõhjuseks ja selle j u u r e d u l a t u w a d h o o p i s s ü g a w a l e m e i e a m e t i k a n d j a s k o n n a m e n t a l i t e e t i n i n g m õ t t e l a a d i j a i s e g i a m e t i k ä s i t l u s s e.

Kirikutegelaste kokkutulekud on tuttawad oma mustapesupesemise õhkkonnaga. See on ametiwennaliku usalduse täielise puudumise kõige ilmsemaks tunnusmärgiks. Wõi heidetagu korraks pilku õpetajate waliimiste telgitagustele — milline otse traagiliselt mõjuw usaldamatus siin ametikandjate wahel tawalisesti nähtawale tuleb! Seewastu ei ole loota, nagu oleks kriisiõhkkond meie kirikus kõrwaldataw ainult ühe ametiisiku tagasiastumisega. Uue piiskopi ametissetulek — olgu selleks kestahes kuulsusis mainitawaist kandidaatidest — ei loo weel üksi seda usalduskõllast tööõhkkonda, mis hädawajalik oleks kriisiolukorra täielisteks ületamiseks. Seda silmas pidades tuleks soowida, et eelkõige leitaks teid ja wõimalusi täieliku ametiwennaliku usalduse taluleseadmiseks ja siis jäärase usalduse alusel ette wõetaks radikaalsemaid samme pahede kõrwaldamiseks meie kirikuelus.

Usaldamatuse tunnusmärgiks on ka see asjaolu, et süüdistataw isik ise on w a i k i n u d. Wõib-olla oleks awameelne selgitus ametiwendadele wõi koguni terwele awalikkusele juba alguses asjale suunnud paku kõige kristlikuma lahenduse — mis oleks olnud kasuks nii kirikule kui ka wastawale ametikandjale enesele. Kahjuks jäärast kristliku tõearmastuse põhimõttele rajatud otsekohest sammu ei astutud. Ohkkond oli mõlemaltt poolt lämmastuseni küllastatud ebasiira usaldamatusega.

Isikud, kellele meie kiriku saatus üksköikne, jälgiwad sündmusi teatawa kahjurõõmuga. Kirikusõpradele sünnitab see kahtlemata aga walu ja kurbust, et jääraseid asjad üldse wõimalikud on. Ja nad on wähemalt ühes asjas nende 8 praostiga ühel arwamisel: m e i e k i r i k u t u l e w i k o n k a a l u l. Ta ei täida sellisena oma ülesannet meie rahwa seas, deklareerigu ta seda kas wõi iga päew uuesti ja pidulikumalt. Kirikusõbrad soowiksid, et meie kirikutegelased eesotsas nende kõrgemate juhtidega hakkaksid märgukirju esitama ka o m a s ü d a m e t u n n i s t u s e l e ja rewideeriksid neid asju, mis on põhjustanud säärase kohutawa ebausalduse õhkkonna meie kirikus. Tahaks loota, et kurwaloomulised sündmused julgustaksid sellele rewideerimisele kõiki neid, kes wastutawad meie kiriku saatuse eest — süüdistajaid ja süüdistajaid.

Uus hoone Taagepera sanatooriumile

Hoone läheb maksma 200.000 krooni. Haigeid saab juurde wõtta 60

Taagperas alati neil päewil sanatooriumi teise, uue haiglahoone ehitamistöödega. Uus hoone on projekteeritud arhitekt inj. A. Kotli poolt, koos sanat. juhataja dr. F. Tõnisoni nõunannetega, silmas pidades tänapäewa sanatooriumide nõudeid. Ehitus läheb maksma eelarwe järgi 200.000 krooni. Töö teostab riiklik ettewõte „Ehitaja“.

Uus hoone ehitatakse sanatooriumi parki mäenõlwakule, esiküljega wastu lõunapäikest. Ehitus tuleb 2- ja 3-kordne, awarate klaasröududega, milliste ajend hoones haigetele soodne. Haigeid mahutab hoone wähemalt 60. Toad on ette nähtud 1-, 2- ja 3-woodilised. Samuti ehitatakse majja ajakohased operatsiooniruumid, mille järele eriline tarwidus, kuna Taagepera sanatoorium on meil esirinnas kopsutuberkuloosi kirurgilise rawiga. Edasi on hoonesse kawandatud kabinetid, laboratooriumid, jöögisaalid ja awarad seltskondlikud ruumid.

Ehitusmaterjaliks on telliskiwid. Tööde kawa järgi tahetakse hoone wiia katuse alla tänawu sügiseks, kuna lõplik wäljaehitamine teostuks 1940. aastal.

Uue maja walmimisel täieneb ja laieneb Taagepera sanatooriumi tegewus tunduwalt, suutes rahuldada kõige nõudlikumaid haigeid. Haigete koguarw wõib siis tõusta 150-le, kuna praeguses sanatooriumi hoones, endises mõisa lossis on ruumi 90 haigele.

Tung Taagepera sanatooriumi on erakordselt suur, haiged peawad ootama järjekorras 3—4 kuud. Nii on uue hoone ehitamine hädawajalik, kuigi see kõrwaldaks waid osalisselt suurt ruumipuudust meie sanatooriumides.

Teised lehed

Piiskopi-kriis

leiab kajastuse ka ajalehtede juhtkirjades. „Uus Eesti“ ütleb:

„Kriis meie kirikuelus on wõtnud kurwema pöörde kui see kohusetundelise ja õigeaegse talitamise juures oleks wõinud olla. Oma wiimaste sammudega on piiskop H. B. Rahamägi miite üksi ennast täiesti wõimatuise seisukorda paigutud, mida tema endagi pärast tuleb kahetseda, waid palju suurem on see kahju, mis kõige selle läbi on tekkinud kiriku- ja usuelule.

Nüüd ei paista enam muud waliku olewat, kui et piiskopil tuleb lõplikult järeldused teha ja lahkuda. Ei ole enam mõeldaw, et siin mingi kirikuinstantsiide seisukohawõrmist ootama jäädakse, sest see tooks kirikuelu täieliku purunemise, mida pikkadegi aastate joekjul raske oleks parandada.“

„Päewaleht“ kirjutab:

„Oli selge, et ew.-luteri usu kirikus oli tekkinud piiskopi ümber kats wõitlewat poolt, mis kuidagi ei tulnud kasuks kirikuelule wõi ta kõrgemate wõimukandjate autoriteedile. Kui omal ajal kirikuelu reformiga oli tahetud piiskopile anda eriti wäljawõõtwat seisukohta suure wõimukõlluse juures, mis pidi nagu mõjuma ülesehitawalt kirikuelule ja kristlikule moraalile, pidi nüüd seisukorrale awasõlmi waadates tunnistama, et niisugune eesmärk oli jäänud saawutamata. Ew.-luteri usu kiriku tsentraliseeritud wõim oli lagunenud ning puudusid wäljawaated isetülide edasikestmisel teda uuesti jalule seada.

Kui palju kõiges selles oli lihtsalt wõitlust wõimu pärast ja kui palju wõitlust kristlike wäärniste jalulseadmiseks, on cemalseisjail raske otsustada. Wõiks wahest leplikult arwestada, et oli wõrdselt üht kui teist. Kui ometigi oli selge, et wõitlus ei saanud pikemaks ajaks jääda püsima, waid see tuli ühel wõi teisel kujul lõpetada. Kuna praostite awaldus on olnud kaalumisel Wabariigi Walitsuse esmaspäewasel koosolekul ja sealgi on jõutud seisukohale, et tekkinud olukord ew.-luteri usu kirikus rõnab selgitamist ning on otsustatud küsimus anda siseministrile kui kirikute ja usuühingute alal kõrgemale järelewalwe wõimule selgitamiseks ja wajalikul korral tarwilike korralduste wõi ettepanekute tegemiseks, tohiks meie arwates pidada loomulikuks, et piiskop H. B. Rahamägi nüüd lahkub. Ebatawaline iseenesest on juba, et nii kaugele ulatuwate sammudeni on mindud.

Teine küsimus on aga muidugi, kas piiskop H. B. Rahamäe lahkumisega waistolud ew.-luteri usu kirikus lahenewad ülejäägita, pääseb maksma täieline rahu ja saawutatakse hoobilt see, mida kaheksa praostit tahawad näha. Selles tuleb wäga ja wäga kahelda. Piiskop H. B. Rahamäele wõib heita ette wahest, et ta on kirikuelus asunud ehk liigselt wõimu reele, jäänud rippuma ka liigselt wõimu külge, kui see wõim on seesmiselt jäänud järjest tühjemaks ja õõnsamaks, kuid mitte ka enam. Mis aga kirikuelus on tähtsam, on just kristlik waim, kristlikud teod, sõritawad ja suured teod, mis kisuksid ka kahtlejaid ja köhtlejaid enda järele ja pakuksid neile seesugust hingelist rahuldust ja kosutust, nagu seda usuelu oma suurte eesmärkide kohaselt peab andma.

Selles suhtes puudu meie kirikuelu märksa tugewam ja raskekujulisem kriis. See on üldsusele palju raskemaid probleem kui kõrgemate waimulike wõitlus wõimu pärast — ehkki ka selle lahenemise tarwidust ei saa eitada, nagu eelpool tähendatud.“

Suri Eesti konsul Breslaus

Eesti konsul Breslaus Berhold Helling suri laupäewal 5. aug. s. a. südamehaigusse.

Ühistegelik ekskursioon töölisjuhtidele

Tööliskoja ja ETK ühisel korraldusel toimub 12. ja 13. augustil Tallinna töölisvanemaile ja koja usaldusmeeste ühistegelik ekskursioon omnibusega Ida- ja Põhja-Eestisse. Ekskursiooni ülesandeks on laiendada töölistegelaste silmaringi ja ergutada neid suuremale aktiiwsusele tööliste ühistegewuse arendamisel. Peatustel tutwustatakse ühiskauplustega. Möödunud aastal korraldati samasugune ekskursioon Lõuna-Eestisse. Ekskursiooni tegelikuks organiseerijaks on Tööliskoja ühistegewusinstruktor H. Iskull.

Kuidas eestlased reisiwad Soomes

Soome mustlased ja dr. Ariste. Eesti õpetajad wõitsid soomlasi wihtlemisewõistlusel. Kesk-Soomes peetakse eestlasi nüüd jõumeesteks. Kui eesti proua rääkis soome keelt ja peokõneleja „eesti keelt“

(„Postimehe“ kaastöölisilt Soomes)

Tänawu on eestlased suurearwulisilt külastanud Soomet. Ühed on olnud ainult lühikesel lõbusõidul Helsingis, teised on reisinud sadasid kilomeetreid raudteel wõi oma autol ristirästi läbi Soome. On aga leidunud selliseidki, kes mitu nädalat ühel kohal peatudes on põhjalikult tutwunud Soome oludega — leides siit palju uut ja huwitawat, kuid ühtlasi kogenud palju üllatawaid ja koomilisi tõsiasju.

*

Jyväskylä pedagoogika-ülikoolis, „suweülikoolis“, nagu seda on harjutud nimetama, on käesolewa suwesemestri ajal wiibinud 6 eestlast. Üks nendest on tartlane, dr. Paul Ariste, kes nüüd juba teist suwe siin õpetab eesti keelt. Nagu „Postimehe“ lugejaile teada, on dr. Ariste juba kaua aega harrastanud ka mustlaskeele uurimist. Ka Jyväskyläs tähendas ta tänawu suwel üheskoos soome professori A. Penttilägа Soome mustlaste keelenäiteid üles. Sel puhul selgus, et niisugused segawerelised mustlased, kelle wanemaist üks j o o m l a n e, kõnelewad mustlaskeelt paremini, kui täiesti puhast tõugu mustlased. Korra, kui dr. Ariste kõnetas mustlasi nende oma keeles, imestasid nad wäga tema keleoskuse üle ja pidasid teda „targaks soomlaseks“. Lõppeks ned ei osanud wõtta muud seisukohta, kui et „targal soomlasel“ pidi olema mustlase soost „prunt“, kuna ta nii hästi mustlaste keelt waldas.

*

Teised wiis Jyväskylä suweülikoolis wiibinud eestlast olid õpetajad Tölp, Sihwere, Aben, Saaret ja Salu, kes wiibisid siin Soome algkooliõpetajate liidu stipendiaatidena. Niisuguseid stipendiume anti käesolewal aastal esmakordselt. Eesti wastaw organisatsioon andis stipendiumi kolmele soome õpetajale. Eesti õpetajate eesmärgiks oli soome keele õppimine ja nad wõisid Soomes asupaigaks walida soowi kohaselt kas Jyväskylä wõi Turu. Käesolewal korral olid kõik wiis walinud õppepaigaks hõimuharrastuste poolest juba kaua tuntud Jyväskylä, suweülikooli linna.

Jyväskylä tänawusuwised eesti külalised on õppinud soome keelt imestamiswäärselt rohkel määral. Paljudel retkedel, mida Jyväskylä ümbruses ajatsewaile järwedele ja nende randade wäljasõidukohtadele on tehtud, on nad leidnud rahwa keskel hulga sõpru. Ka suweülikoolis õppijatega on sõlmitud sõprussidemeid. Mõlemad pooled on wastastikku rikastunud: soomlased on õppinud eesti ja eestlased soome keelt.

Suurimat imestust äratas siin siiski see et eesti õpetajad ülikooli suurtel wihtlemiswõistlustel wõitsid soomlasi. Jyväskylä ülikoolil on nimelt oma saun, kus laupäewiti — ja tihedaminigi, on korraldatud „akadeemilisi saunaõhtuid“. Eestlased on lõõmud agaralt sekka ja olgugi, et soomlased on juba tuntud kõwad wihtlejad, on eestlased siiski jäänud üksinda lawale, kui õige kuuma leili wisati.

Soomes on jöögiajad wähe teistsugused kui Eestis, ja kes siin õigel ajal ei oska jöõma tulla, wõib mõnikord nälgagi tunda. Nii oli wist juhtunud ka eesti õpetajatega. Kuna nad on nimelt jutustanud, et Eestis jöõakse kolm korda päewas ja iga kord tugewamini kui Soomes, peatwad Jyväskylä elanikud eestlasi nüüd päris j õ u m e e s t e k s.

(Seletuseks mainitagu, et Soomes hariliku jöögikorra järgi hommikul kella 7—8 juuakse 2—3 tassi kohwi saiaga, kell 11 jöõakse tugew hommikujöök: kartuleid, heeringat, aedwilja, worsti, juustu, wõid, piima, soe jöök, kaerapuru ja kohwi, — kell 2 keskpäewal juuakse päewakohwi, kella 5—7 jöõakse tugew lõuna: külmad toidud, wormiroog, supp, praad, magusjöök ja kohw, — ja õhtul kella 9—10 paiku juuakse õhtutee wõi -kohw wõileibadega ja saiaga. Maal peetakse heinaajal isegi n e l i hommiku- ja lõunaaolist jöögiaega ja juuakse lisaks 2—3 korda traditsioonilist kohwi. Kui keegi kõneleb „tugewamast jöömisest“, mõistetakse selle all, et weel rohkem jöõakse kui celpool mainitud.)

Eesti külalistele juhtus siin tore lugu. Nad olid tellinud teed, aga kuna Soomes juuakse teed kaunis lahjana, palusid nad soome keeles „kowaa teetä“ (kanget teed). Ettekandja oli jäänud suurte silmadega seisma, sest „kowa tee“ on Soomes keeluseaduse ajalt päritolew mõiste ning tähendab niisugust teed, kuhu salapiituist juurde lisatud.

*

Ka Turus on „suweülikool“ tegutsenud nagu harilikult ja professor Mark on olnud seal jälle eesti keelt õpetamas.

Tänawu suwel leidis Turus aset huwitaw jutuajamine, kus keegi soome professor oli sattunud kõnelusse ühe eesti prouaga. Jutuajamine toimus soome keeles ja hiljem oli professor oma tuttawaile imestades seletanud, et eesti proua kõneles erakordselt hästi soome keelt. Professor lõpetas alles siis imestamise, kui kuulis, et proua, kellega ta kõnelnud, oli Tartu ülikooli soome keele lektor, mag. phil. Aino Suits, sündinud Soomes, Wiitasaarel, kus tema isa oli praostiks.

See sündmus on peaaegu sama huwitaw kui teine, mis juhtus ühel suurel waimulikul peol. Keegi eesti wõõras pidas seal soomekeelse kõne, mille suhtes mõned kuulajad leidsid: „Imelik, et eesti keel soome keelega nii sarnane on, et temast wäga hästi aru saab.“

*

Helsingi ülikooli Etelä-Pohjalainen Osakunta weetis hiljuti oma suwepidustusi kodumaa lääneranniku Waasa linnas. Etelä-Pohjamaa Osakonnal on sõprusleping EÜS-iga, kes oli saatnud suwipidustuste'le kaks esindajat. Peeti akadeemiline piduõhtu, kus eestlased pidasid kõne ja kus ka neile kõneldi eesti keeles. Tehti ka laewamatk kaugele merejaarele ja tantsiti lawal lõõtspilli saatel. Suwipidustused õnnestusid suurepäraselt.

Kuid enne pidustuste algust juhtus wõõraste wastuwõtjaile soomlasile lõbus õnnetus. Pidulikult mindi jaama eesti külalisi wastu wõtma. Kuid eestlased olid mingi raudteekorralduse pärast saabunud juba warasema rongiga ja tutwunud linnaga oma käe peal mitu hommikutundi. Kui soome üliõpilased siis vettumult jaama perroonilt tagasi pöördusid, tulid eesti külalised jaama ees nendele wastu ja soowisid oma peperemeestele tere tulemast Waasa linna.

Arwo Laro

Surm pilvedes

44

Ag Christie kriminaalromaan

„Mõtlen, võib-olla ei tehtud seda seepärast, et see juhtus varakult. Lennuk oli siis parajasti Le Bourget lennuväljakult õhku tõusnud. Ja Giselle oli siis veel elus ja suri alles umbes tund aega hiljem. Näib, nagu oleks ta pidanud olema mõrvatud palju hiljem.“

„See on veider,“ ütles Fournier mõtlikult. „Kas ei ole vahest võimalik, et mürk mõjus alles pikapeale? Niisuguseid asju juhtub...“

Poirot oigas ja peitis näo käte vahele.

„Pean mõtlema, mõtlema... Ons võimalik, et kõik minu ideed on olnud täiesti väärad?“

„Mon vieux,“ ütles Fournier, „niisuguseid asju juhtub! Minule on neid juhtunud. Võimalik, et neid juhtub ka teile. Nii mõnelgi on mõnikord tulnud oma uhkus tasku pista.“

„See on tõsi,“ nõustus Poirot. „Lootsin leida teatud võtit. Ma leidsin selle, ja rajasin kogu meie mõrvajuhtumi sellele. Kuid kui ma olen eksinud juba algusest peale — miks siis — jah — ma nõustun, et ma olen eksinud — täielikult eksinud!“

„Teie ei saa sulgeda silmi asjaolule, kui suure tähtsusega on see pööre,“ ütles Fournier. „Meil on ka käesoleval korral *põhjus* ja *võimalus,* ja mida muud te võite veel soovida?“

„Mitte midagi. See peab olema nii, nagu teie ütlete. Mürgi mõju tagantjärele on igatahes harukordne — tõtt öelda... võiks öelda — peagu võimatu. Kuid kus mürgid on mängus, seal võib juhtuda ka võimatut...“

Ta hääl rauges.

„Peame nüüd arutama oma retke plaani,“ ütles Fournier. „Isiklikult arvan, et praegusel hetkel on mõistmatu tõsta süüdistust Anne Morisot' vastu. Tal nähtavasti ei ole vähematki aimu, et te tema ära tundsite. Tema isik on kindlaks tehtud. Meie teame hotelli, kus ta peatub, ja võime Thibault'i läbi temaga ühendusse astuda. Meil on nüüd tema suhtes kaks tegurit — teo *põhjus* ja selle *kordasaatmise võimalus.* Meil jääb veel kindlaks teha, et Anne Morisot'l on käsutuses maomürki. Siis tuleks küsimusse ameeriklane, kes ostis puhumistoru ja kes maksis altkäemaksu Jules Perrot'le. See võis olla kindlasti Anne Morisot' abikaasa — Richards. Ta võib meile ka a i n u l t ö e l d a, et ta mees on Ameerikas.“

„Teie ütlete abikaasa — — — Jah, abikaasa! Ah, oodake, oodake...“

Poirot surus käed oma meelekohtadele.

„See kõik on väära,“ pomises ta. „Ma ei kasuta aju väikesi halle rakke korra ja meetodi järgi! Ei, ma hüppan ühelt otsuselt teisele. Ma mõtlen võib-olla seda, mida ma olen kavatsenud mõelda. Ei, see on jällegi väära! Kui mu ideed olid õiged, siis ma ei võinud kavatseda mõelda—“

Ta katkestas.

„Palun vabandust,“ ütles Jane.

Poirot ei vastanud midagi hetke või kahe jooksul. Siis võttis ta käed meelekohtadelt, asetus väga sirgu istuma ja asetas laual kaks kahvlit ja soolatoosi korralikult kohale.

„Vaadakem järele,“ ütles ta. „Anne Morisot on mõrvas embkumb — kas süüdi või süütu. Kui ta on süütu, miks ta valetas? Miks ta varjas tõika, et ta oli leedi Horbury teenija?“

„Miks, igatahes?“ küsis ka Fournier.

„Ütleme, et Anne Morisot oli süüdi, sest ta valetas. Kuid oodake! Oletagem, et minu esimene oletus oli õige. Kas sobib see oletus Anne Morisot' süüga või Anne Morisot' valega? Jah — jah — see võiks — anda eelduse. Kuid sel juhtumil — ja kui see eeldus on õige — siis Anne Morisot ei olnud üldse lennukis.“

Teised vaatasid teda viisakalt, kuid kaunis pealiskaudse huviga.

Fournier mõtles:

„Nüüd ma taipan, mida mõtles see inglane Japp. Ta teeb raskusi, see vanamees! Ta katsub teha keerukaks juhtumit, mis praegusel korral on täiesti lihtne ja selge. Ta ei saa tunnustada sirgjoonelist lahendust, eeldamata, et see sobiks tema varemate ideedega.“

Jane mõtles:

„Mina ei saa aru, mis asja ta mõtleb... Miks ei võinud neiu lennukis olla? Ta ju pidi minema sinna, kuhu leedi Horbury käskis tal minna. Hakkan juba mõtlema, et vanamees on keigar, tõepoolest...“

Korraga tõmbas Poirot vilisedes hinge.

„Muidugi,“ ütles ta. „See on võimalik. Ja seda on koguni väga lihtne selgeks teha.“

Ta tõusis püsti.

„Mis nüüd, mu sõber?“ küsis Fournier.

„Jälle telefoni juurde!“ ütles Poirot.

„Üle mere Quebeci?“

„Seekord ainult Londonisse.“

„Scotland Yardi?“

„Ei, lord Horbury majja Grosvenor Square'il. Kui mul ainult on õnne leedi Horburyt kodus leida.“

„Olge ettevaatlik, mu sõber! Kui Anne Morisot' kõrvu peaks ulatuma vähemgi kahtlus, et pärime tema kohta teateid, siis see poleks kahtlemata meie ettevõttele kasuks. Peale muu — me ei tohiks teda valvata lasta.“

„Ärge kartke. Olen äärmiselt tagasihoidlik. Esitan ainult ühe väikese küsimuse — üsna süütut laadi küsimuse.“ Ta naeratas. „Te võite kaasa tulla, kui te soovite.“

„Ei, ei.“

„Aga jah. Ma palun teid!“

Mehed läksid kahekesi välja, jättes Jane'i üksi väikesse saali.

Kestis vähe aega, enne kui nad said telefonikõne, ent Poirot'l oli õnne. Leedi Horbury oli kodus.

Hästi. Öelge leedi Horburyle, et kõneleb Hercule Poirot Pariisist.“

Väike paus.

„Olete see teie, leedi Horbury? Ei, ei, kõik on hästi! Kinnitan teile, et kõik on hästi! See ei puutu üldse asjasse. Paluksin ainult, et vastaksite minu paarile küsimusele — Jah — — Kui te reisite lennukiga Pariisist Inglismaale, kas reisib siis hariliikult teie teenija ühes teiega, või teeb ta seda rongiga? Rongiga... Ja nii ka sel erijuhtumil... Saan aru... Te olete kindel? Ah, ta on teie juurest lahkunud? Näen, näen. Ta lahkus teie juurest väga järsku. *Mais oui,* alatu tänamatus! Kahjuks on see liiga tõsi. Äärmiselt tänamatu klass! Jah, jah, täpselt. Ei, ei, teil ei tarvitse muretseda. *Au revoir.* Tänan teid.“

Ta pani kuuldetoru käest ja pöördus siis Fournier' poole, silmad rohelised ja säravad.

„Kas kuulsite, mu sõber — leedi Horbury tüdruk reisib harilikult rongiga ja laevaga. Sel madam Giselle'i mõrvajuhtumil leedi Horbury otsustas viimasel hetkel, et on parem, kui ka Madeleine reisib õhuteed.“

Ta võttis prantslasel käe alt kinni.

„Kähku, mu sõber,“ ütles ta. „Peame tema hotelli ruttama! Kui minu väike idee on õige — ja ma mõtlen, et ta on seda — siis ei tohi aega viita!“

Fournier põrnitses talle otsa. Kuid veel enne, kui ta sai avada suu, oli Poirot pöördunud minema ja astus läbi pöörukse hotellist välja.

Fournier ruttas talle järele.

„Aga ma ei saa millestki aru! Mida see kõik tähendab?“

Uksehoidja tõmbas autoukse lahti.

Poirot hüppas sisse ja andis Anne Morisot' hotelli aadressi.

„Ja sõitke kähku, sõitke kähku!“

Fournier hüppas talle järele.

„Milline kärbes on teid hammustanud? Miks see jooksmine — see kiirus?“

„Seepärast, mu sõber, et kui, nagu ma ütlesin, minu väike idee on õige, siis Anne Maris Morisot on vahetus ohus.“

„Te arvate?“

vFournier ei võinud sinna midagi parata, et ta hääl muutus üha rohkem skeptiliseks.

„Mul on hirm,“ ütles Poirot. „Hirm! *Bon Dieu* — kuidas see taksi roomab!“

Taksi aga sõitis samal ajal tublisti nelikümmend km tunnis ja ristles imestamisväärse osavusega läbi teiste sõidukite.

„Ta roomab niisuguse kiirusega, et võime iga hetk uperkuuti paiskuda,“ ütles Fournier kuivalt. „Ja mademoiselle Grey — jätsime ta sinna ootama, kuni oleme sooritanud oma väikese telefonikõne, ka tagasiminemise asemel lahkusime nüüd hotellist talle sõnagi lausumata. See ei ole meist just väga viisakas!“

(Järgneb.)

Ultimatiiwne hoiatus Britile

Havas teatab Jaapani armee ähwardusist. Britilt nõutakse läbirääkimiste jätkamist Jaapaniga. Uusi kuulduſi kolmikteljest

Prantsusmaa ja Ameerika toetus Britile wääringuküsimuse alal

Tokioſt, 11. aug. (Havas) Arwatakse teadwat, et Kato on seletanud sir Robert Craigiele, et Tientsini Jaapani armee eſindajad on otsustanud lahkuda Tokioſt tulewa nädala algul, kui enne seda ei saabu Londoniſt juhtnööre, mis lubawad uuesti alustada läbirääkimiſt.

Wälisministeeriumist lükatakse ümber, nagu oleks sellel ultimaatumi iseloom, kuid teised Jaapani ringkonnad peawad seda siiski tõsiseks hoiatuseks.

Teljelepinguks oodatawat wähem kriitiliſt momenti

Roomaſt teatab Havas: Rooma ringkondade arwates Jaapani liitumine teljega on ainult nädalate küsimus. Samades ringkondades üteldakse, et sõjawäelaste demarshi tagajärjel Jaapani walitsusjuhi juures Tokio kabinet on kindlalt otsustanud sõlmida sõjalise liidu Itaalioga ja Saksamaaga. Siiski wõib konstateerida, et ei ole weel kadunud teataw tagasihoidlikkus, millest ajakirjandus andis tunnistust mõne päewa eest wõimaliku liidu asjus Jaapaniga.

Itaalia walitsus ei soowi praegu omada Kaug-Ida poliitikat, mis tähendab selget britiwastast ja ameerikawastast seisukohawõttu Hiinas. Teiselt poolt on kindel, et sõjalise liidu allakirjutamise tagajärjeks oleks Jaapani sõjawäeliste ringkondade pinguletõmbumine käitumises Londoni suhtes. Ent Rooma püüab ettewaatlikult kohelda Briti walitsust lootuses, et suhted kahe riigi wahel wõtawad ühel päewal parema kuju. Näib, et siin ei kiirustata liidu kristalliseerimisega kolme autoritaarse rezshiimiga riigi wahel.

On wõimalik, et Rooma-Berliini-Tokio kokkuleppele kirjutatakse pühalikult alla silmapilgul, kui Jaapani sõjawäeline ja majanduslik delegatsioon sõidab Rooma ja Berliini, millest teatati mõne päewa eest ja kui Londoni arwates rahwuswaheline seisukord on wähem kriitiline.

Tokio: läbirääkimised ainult Britiiga

Tokioſt teatatakse: Ühendriikide ja Prantsuse asjadeajajad esinesid neljapäewal wälisministeeriumis oma walitsuste nimel ettekannetega, et Ühendriikidel ja Prantsusmaal on Hapi-wääringu ja kontsessioonaladel hoitawa hõbedatagawarade wäljaandmise küsimustes ühised huwid Inglismaaga.

Nagu poliitilised ringkonnad kuulewad, on Jaapani walitsus need ettekanded kindlalt tagasi lükanud ja seletanud, et Jaapan peab nende majanduskküsimuste üle läbirääkimisi ainult Inglismaaga. „Tokio Asahi Shimbun“ seletab seoses sellega, et Ühendriikide ja Prantsusmaa käitumine on selgeks tundemärgiks demokraatiatefrondi moodustamiseſt Jaapani wastu, ja et see taotleb eesmärki mõjutada Tokio läbirääkimisi Inglismaa kasuks.

Nõupidamine Roomas

Roomaſt teatab DNB. Itaalia wälisminister krahw Ciano wõttis kolmapäewa õhtul wastu siinse Jaapani saadiku Siratori. Nagu Jaapani ringkonniſt kuuldub, on pikemal läbirääkimisel arutatud praeguſt poliitiliſt seisukorda.

Ahwardused esitatud

Tokioſt teatab Reuter: Jaapani peadelegaat Kato on oma neljapäewasel kõnelusel Briti saadiku Craigiega muu seas palunud teda kindlasti kinnitada, kas Suur-Britannia teeb „bona-fide ettewalmistusi“ läbirääkimiste uuesti alustamiseks. Kuuldawasti Kato on lisanud, et puhul, kui ei saabu Briti uued juhtnõörid, siis Jaapani sõjawäelised delegaadid on otsustanud pöörduda Tientsini tagasi tulewa nädala algul. Craigie on kuuldawasti wastanud, et Suur-Britannia ei ole konwerentsi edasi lükanud sihilikult. Kato on seepeale juhtinud tähelepanu asjaolule, et kui juhtnõörid saabuwad pärast Jaapani sõjawäelaste lahkumist, siis Jaapani walitsus on sunnitud otsustama, kas konwerentsi tuleb jätkata wõi mitte.

Reuteri diplomaatlik kirjasaatja kuuleb, et Craigiele ei ole seni saadetud uusi juhtnõöre. Londoni ametlikes ringkonnis tähendatakse Jaapani sõjawäelaste lahkumise ähwarduse puhul, et

Briti walitsus ei ole kunagi pidanud läbirääkimisi surwe all.

Suured britiwastased meeleawaldused

Tokioſt teatab Havas: Neljapäewa hommikul toimus Tokio uulitsail suur britiwastane meeleawaldus, mille organiseerisid Jaapanis elawad hiinlased. Teel Briti saatkonna poole nad kohtusid jaapanlaste rongkäiguga, kes samuti liikus saatkonna poole. Mõlemad rongkäigud wennastusid.

Põllutööminister A. Tupits Moskwas

Näitusel 50 pawiljoni 200-hektaarilisel maa-alal

Moskwaſt, 10. aug. Põllutööminister A. Tupits, Kodumajanduskoja esinaine pr. L. Eenpalu ja prof. G. Suits, kes kutsuti Nõukogude Liidu üleriigilisele põllumajanduslikule näitusele, ja neid saatew delegatsioon saabusid eile kestkäewal Leningradis, kus wiibisid pool päewa. Selle aja jooksul tutwuti linnaga, waadeldes wanalinnaosa ja uut Leningradi, mis on wäljaehitamisel. Minister A. Tupits, pr. L. Eenpalu ja prof. G. Suits käisid weel Ermitaazhis.

Neljapäewa hommikul saabuti Moskwasse. Jaamas olid minister Tupitsat ja teisi wastu wõtmas saadik A. Rei ühes saatkonna liikmetega, Nõukogude iLidu põllutöökomissari abi Wazin, wäliskomissariaadi protokolliülem Barkow ja Woksi esimees Smirnow, peale selle wäliskomissariaadi Balti osakonna direktor Wasilkow. Pr. Eenpalu peatub saatkonnas, kuna põllutööminister Tupits ja teised hotell „Metropolis“.

Peale saabumist minister Tupits tegi wisiidi Nõukogude Liidu põllutöökomissarile Benediktowile koos saadik Reiga. Seejärel ta tegi wisiidi Woksi esimehele (Woks tähendab ühingut, mis korraldab kultuurilisi suhteid wälismaaga). Kella 16—18-ni oli linnaga tutwumine ja kella 18 külastati näitust, mis asub nn. suurel kolhoosiwäljakul. Minister Tupits ja teised tegid wisiidi näituse direktorile, kes neid terwitas ning neid näitusel juhtis mitme tunni jooksul.

Nõukogude Liidu üleriigiline põllumajanduslik näitus awati 1. augustsil. See on suure mitmeaastase ettewalmistamise wili ja on teine üleriigiline näitus, mis näitab wiimaste aastate saawutusi Nõukogude Liidus põllumajanduse alal. Näitus kestab tänawu 3 kuud ja ta awatakse ka tulewal aastal. Wõimalik, et näitust ka 3 aastaks pikendatakse. Näitus on wäga ülewaatlikult planeeritud. Näituse puhuks on kogu Nõukogude Liidust wäga suurel arwul sõitnud ekskursioone Moskwasse. Praegu wõib Moskwas näha kõigi Nõukogude Liidu rahwuste esindajaid, eriti paistab silma Nõukogude Liidu idamaisi esindajaid kirewates rahwusrõiwastes.

Näitus wõtab enda alla 200-hektaarilise maaala. Näitusel on üle 50 pawiljoni. Kõigepealt peapawiljon, siis pawiljonid iga liiduwabariigi, näiteks Turkestani, Armeenia, Gruusia ja teiste jaoks. Kõik need pawiljonid on ehitatud nende liiduwabariikide rahwuslikus stiilis. Muidugi peab näitus kõigepealt näitama kolhoseerimise tagajärgi ja seda, kui suurel määral põllumajandus praegu Nõukogude Liidus on mehhaniseeritud. Siin on näha igasuguseid wäljapanekuid wiljakaswatuse, kalakaswatuse, aianduse, linnukaswatuse alalt ja wäga mitmesuguseid wiljakultuure, eriti riiklikus katseasutises prof. Mitshurini poolt wäljaaretatud wiljapuude uusi sorte. Wäga huwitaw osakond on Wene uus küla, kus näidatakse, kuidas praegune Nõukogude Liidu ajakohane küla wälja näeb, kus kogu põllumajandus on mehhaniseeritud.

Eestlaste ekskursioonil on kawas wäljasõit eeskujulikku Nõukogude majapidamisse — Sowhoosi, Wolga kanali ja Moskwa linna waatlemine ja näitusega põhjalik tutwumine, mis wõtab aega mitu päewa.

Katseid teede wabastamiseks tolmust

Olümpia-aastaks tolmuwabaks Laatre—Tallinna—Pärnu tee

Kulud sel teeosal wõiwad tõusta 310.000 kr.

Teedeehituse Uurimise Seltsi poolt korraldati eile käesolewa aasta jooksul Tallinna ümbruskonnas korraldatud teede ülewaatus, millisest sõiduſt wõtsid osa ka ajakirjanikud. Ringsõiduſt wõtsid osa weel teedeministri abi K. Jürgenson, Maanteede Talituse direktor Ambrus, Esimese Eesti Põlewkiwitööstuse direktor M. Raud, „Mootori“ direktor A. Kerem ning rohkesti Teedeehituse Uurimise Seltsi liikmeid ja teedeministeeriumi ja Harju maawalitsuse ametnikke.

Ülewaatusel waadeldi peamiselt tolmukaotamise katseid, mida toimetati Tallinna ümbruskonna maanteedel. Tolmu wastu wõitlemisele ja katsetele sellel alal pannakse rõhku eriti läheneWa Helsingi olümpiaadi puhul, mil meil kawatsetakse wähemalt üks suurem magistraaltee muuta olümpiakülalistele tolmuwabaks.

Käesolewal aastal on juba nii Harju maawalitsuse kui ka põlewkiwitööstuste poolt teostatud imbutuskatseid umbes 8 km pikkustel teeosadel. Seejuures on katsetatud mitmesuguste põlewkiwiõlidega ja sulfaatlahusega. Wiimane aine teede imbutamisel tolmu wastu tuleb tegelikult kõige odawam, kuna sulfiitlahus saadakse jäätteproduktina sulfaatselluloosi walmistamisel ja wastawad wabrikud annawad seda tasuta. Teede imbutamisel sulfiitlahusega tuleb arwestada ainult weo- ja tööraha.

Ringsõidul waadeldi kõigepealt Tallinna-Rannamõisa 2. kl. teed, kus oli makadaan-teekattel tolmutõrjet teostatud nn. solex-imbutusõliga. Wiimast toodawad nii Sillamäe Õlikonsortsium kui ka Kiwiõli tööstused ning seda eksporteeritakse ka Rootsi. Nimetatud teeosal oli imbutusõli ühe ruutmeetri peale walatud üks kilogramm ja lisaks sellele packiwiſõelmeid 3 liitrit, kusjuures sõelmete terade maksimaaliseks suuruseks wõis olla 10 mm. Nimetatud teeosa tundus peaaegu täiesti tolmuwabana ja tee oli sarnane asfaltteega. Säärane imbutuswiis läheb aga küllalt kalliks. Ühe ruutmeetri peale läheb umbes 8 senti õlikulu ja kui arwestada weo- ja töökulu juurde, siis läheb ühe ruutmeetri imbutamine umbes 20 senti maksma. Seni on meie tolmuimbutamise-katsed, millisteid on teostatud juba 1935. a. saadik, olnud puudulikud, sest meie teede aluspõhi ei ole hea. Talwe jooksul häwinewad tehtud imbutustöö tulemused täielikult.

Edasi waadeldi Nõmme linnas tolmuimbutamise katseid. Tallinna-Wiljandi 1. kl. maanteel oli wäikese teeosa tolmuwabaks muutmisel katsetatud kruusateel kloorkaltsiumiga katmist. Katseid oli teostanud Riigi Põlewkiwitööstus ja siin oli tee wördlemisi tolmuwaba.

Edasi sõideti Kose-Kloostrimetsa teele, kus oli tolmutõrjekatseid teostatud samuti kloorkaltsiumiga. Randwere teel näidati ka katsete tagajärgi sulfaatlehelisega.

Teeosa, mis kawatsetakse muuta tolmuwabaks olümpiakülalistele tulewal suwel, on Laatre-Pärnu-Tallinna wahel. Esialgsete kalkulatsioonide järgi läheks selle tee tolmuwabaks muutmine õliga maksma üle 310.000 krooni, kuna sulfaatlehelisega imbutamine maksaks 240.000 kr. Nimetatud summa on wördlemisi suur ning hensiinimaksudest arwatakse saawat sisetulekut olümpiakülalistelt waid 25.000 krooni. Küsimus on praegu weel lõplikult otsustamata.

Teljeriikide wälisministrid koos

Nõupidamine algab Salzburgis. Päewakorras kõik poliitilised küsimused

Hispaania, Jugoslaawia, Jaapan ühinewat „teljega“

Roomaſt, 11. aug. (DNB) Wälisminister krahw Ciano sõitis neljapäewa õhtul kl. 19.10 Saksamaale.

Eelseisew Itaalia ja Saksa wälisministrite kohtumine on Rooma neljapäewaste õhtulehtede tähelepanu keskpunktiks. Lehed rõhutawad üksmeelselt uue kohtumise tähtsust, mis wastab täiel määral teljeriikide teraslepingu sihtjoontele ja praegusele probleemidest ja sündmustest rikkale Euroopa seisukorrale.

„Giornale d'Italia“ kirjutab, et Salzburgi läbirääkimised on määratud selleks, et kindlaks teha senisaawutatud koostöö sõjalisel ja poliitilisel alal, samuti et uurida Euroopa ja maailma seisukorra arenemist 22. maist saadik, millal kirjutati alla liiduleping. Praegust seisukorda ei wõi pidada just selgeks ja igal wiisil rahuldawaks. Inglismaa, Prantsusmaa ja Ühendriikide poolt alustatud sisepiiramise poliitika Saksamaa, Itaalia ja Jaapani wastu olewat selges wastolus Euroopa koostööga, muutwat tulewiku ebakindlaks ja tegewat wajalikuks tõhusad ja õigeaegsed tõrjeabinõud. Wiimastel päewadel olewat lehe arwates selle poliitika tulemused eriti selgesti ilmnenud Ida-Euroopas, sest kardetaw ja süstemaatiline alarmi loomine ja teatawate riikide sõjahimukus ähwardawat teisi kaasa kiskuda. Neil asjaoludel on loomulik, lõpetab leht, et mõlemad liitlasriigi wälisministrid kaaluwad kõiki tõsiasju ja wõimalusi Euroopa ja maailma-olukorras.

Lennuõnnetusi Skandinaawias

Stokholmiſt, 11. augustil. (DNB) Laskeharjutustel kukkus alla üks sõjawäelennuk. Lennuki meeskond sai surma.

Kopenhaagenist, 11. augustil. (DNB) Esbjergis kukkus alla üks Taani lennuk. Piloot sai silmapilkselt surma. Lennuk purunes täielikult.

„Weel tugewamini relwastuda“

Saksa ülemjuhataja kõneles relwatöölistele, et Hitler ei pane Saksa rahwa elu kergemeelselt kaalule

Düsseldorfiſt, 11. aug. (DNB) — Maailma parim tööline on maailma parimale sõdurile walmistanud maailma parimad relwad, ütles Saksa aremee ülemjuhataja kindral kolonel von Brauchitsch oma neljapäewases kõnes Rhein-Metall-Borsigi Düsseldorfi harutööstuse töölistele. Oma kõnes, mis anti üle ka teistesse sõjatööstustesse, awaldas kindral soowi, et relwatööstuse töölised ja sõdurid peaksid tulewikus looma omawahel tihedama sõpruse. Selleks külastawad töölised tulewikus külalistena sõjawägede harjutusi ja ettekandeid, et endi poolt walmistatud relwadega koha peal tutwuda, ja teiselt poolt külastawad sõdurid edaspidi töölisi tehastes.

Edasi von Brauchitsch toonitas Saksamaa tugewa relwastumise wajadust. On olla parem kardetud ja seega ka austatud, kui olla põlatud ja õigusteta. Meie wõime waadata tulewikku sügawaima usaldusega. Meil ei ole waja minna teiste rahwaste juurde abi paluma, et meid siis endi huwides saata tulle.

Saksamaal ei ole ka waja maailma ähwardustega hirmutada. Ta ei lase end aga samuti mitte hirmutada, wähimalt mitte teatawate wälismaa kindralite mõttetutest ähwardustest, kes juba ennustawad wõidukat lahingut Berliini ees ja uut Versailles'i rahu.

Saksamaa omab sisemise rahwusliku ja sotsiaalse ühtluse, mis ka raskete päewade tulekul teeb edukalt läbi oma katsumised. Juhi lähema kaastöölisena ma wõin siin anda püühaliku kinnituse: Kunagi ei pane juht saksa rahwa elu kergemeelselt kaalule. Kui aga juht meilt kunagi nõuab wiimast ja kõrgeimat panust, siis wõime meie kindlad olla, et ei ole olemas teist teed, waid et see on wältimatu wajadus meie rahwa säilitamiseks, ütles kindral von Brauchitsch.

Petseris jääwad õpilased peawarjuta

Koolide juurde tahetakse awada internaate

Pärast suurt kahjutuld walitseb Petseris teraw korteripuudus. Tuleõnnetud, kellel linnas leidus sugulasi wõi tuttawaid, püüdsid neilt saada ajutiselt elamisruume. Et aga ümberplaneerimisega seoses uute majade püstitamine wenib, siis ei ole wäljawaateid ka nimetatud laenukorterite wabanemiseks talwiseks hooajaks. Sellest tingituna satuwad maaõpilased, kes seni leidsid ulualust paljude perekondade juures, wäljapääsematusse seisukorda. Wabu ruume ei ole kusagilt saada. Lastewanemate pere liigub majast majja, ent kõikjal tagajärjetult.

Nüüd on nii kooliringkondades kui ka lastewanemate poolt algatatud koolide juurde internaatide awamise mõte. Kuna aga Petseri Gümnaasiumi ruumid klassikomplektidega on küllaltki koormatud, siis seisab siingi ees ummik.

Kuidas olukorda lahendada, jääb alul küsitawaks. Juhul, kui mingit wäljapääsuteed ei leita, tuleb korteritepuudusel paljudelgi õpilastel koolitööst eemale jääda.

Kergem on lugu alg- ja kutsekoolide ojas, kuna algkoolides õppisid peamiselt waid linnalapsed ja kutsekooli õpilased hoidsid praktiliste tööde tõttu oma korterid alles. On ka selliseid halenaljakaid juhtumeid, kus maal elutsewail lastewanematel on linnas oma maja, kuid lastele ulualust seal ei saada, sest maja on rahwast täiskiilutud ning kedagi tänawale tõsta ei lubata.

Ameerikas loodi sõjawarustuse büroo

Allub otse presidendile. Panamas käib sõjatee ja uute lüüside ehitamine

Washingtoniſt, 11. augustil. (DNB. Havas) Sõja- ja mereministeeriumid tegid teatawaks, et on loodud sõjawarustusbüroo, mis koosneb töösturitest ja majandustegelastest. Büroo direktoriks on nimetatud Ühendriikide teraſetehaste järelewalwebüroo esimees Edward Stettinius. Sõjawarustusbüroo ülesandeks on rahuaegadel nõu anda maa- ja merewäe warustuswõimudele riigi majanduslike abiallikate mobiliseerimise asjus.

Niipea kui president kuulutab rahwusliku seisukorra ohtlikuks, saab warustusbüroo automaatselt täidesaatwad wolitused, samuti nagu sõjatööstuswõimud 1917/1918. a. Sõjawarustusbüroo allub otseselt president Rooseveltile.

Strateegilised ehitused Panama kanalis

„New York Times“ teatab Cristobalist, et Ühendriikide sõjaminister Woodring on seletanud sinna saabumisel, et alustatakse kohe uute lüüside ehitamist Panama kanalis ja Rio-Hata sõjawäelise tee ehitamist. Uued lüüsid on peamiselt strateegilise tähtsusega kanali kaitsmisel. Leht arwab teadwat, et neid kasutatakse sõjalaewade ja praeguste lüüside jaoks liiga suure tonnaazhiga laewade poolt. Peale selle kaitsesüsteemi laiendamise kawa kanalisatsioonis koosneb Francefieldi aerodroomi parandamisest ja uue lennuwälja ehitamisest poolel teel kahe ookeani wahel. Rio-Hata tee ehitatakse Panama wabariigi territoorinmile.

Pärg Eesti merejõududelt Läti wabaduswõitlejaile

Riiaſt, 11. augustil. Läti sõjalaewastik pühitses neljapäewal oma asutamise 20. aastapäewa. 1919. aasta wabaduswõitluse ajal Läti sõjalaewastik koosnes wäikestest relwastatud jõeaurikutest Wäinal. Hilisematel aastatel muretseti moodsaid wäiksemaid sõjalaewu: lipulaew „Wirsaitis“, kaks allweepaati ja kaks traalerit. Need üksused heitsid kolmapäewal ankrusse Riias Wäina jõel presidendi lossi wastas. Merewäe delegatsioon läks Wennaskalmistule, et austada Läti wabaduse eest langenud wõitlejate mälestust.

Pärast seda kui laewastiku juhataja admiral Spade oli asetanud pärja, tegi seda ka Eesti merejõudude juhataja merewäekapten Mere, kes on saabunud siia külalisena kahe merewäe ohwitseri saatel. Õhtul Eesti külalised koos Läti merewäe ohwitseridega teostasid wäljasõidu Kemerisse.

KAWE

1000- ja 500-krooniseid wõite

Jällegi waikne päew klassiloteriil

Eile oli klassiloteriil 7. loosimispäew. See kujunes suuremate wõitude poolest wäga waikseks päewaks. Suuremateks wõitudeks olid eile nimelt 1.000-kroonised wõidusummad. Siinjuures on märkida, et waremalt ei ole klassiloteriide lõpploosimistel weel olnud niisugust loosimispäewa, kus ei olekſ selgunud suuremaid kui 1.000-kroonised wõite.

1.000-kroonised wõite

tuli eile loosirattast wälja arwult 5 ja need langesid järgmistele piletitele (sulgudes on märgitud, kelle kaudu pilet on müüdud): 3.211-kollane (Klassiloterii keskmüügikohast ühele sõjawäeasutise kollektiiwile Tallinnas), 7.660-roheline (Narwa postkontor), 10.415-kollane (Saarde Ühispank Kilingi-Nõmmel), 12.544-punane (Kaitseliidu Tartu malew) ja 20.727-kollane (T.-ü. Tarbija juh. liige J. Wokk Tallinnas).

500-kroonised wõite

selgus eilse loosimispäewa kestel samuti arwult 5 ja need langesid järgmistele piletitele (sulgudes on jällegi märgitud müügikoht): 13.170-punane (Klassiloterii keskmüügikohast kahe poolpiletina), 18.812-roheline (Riigi Trükikoja teenijaskonna Laenu-Hoiu Kassa), 29.057-sinine (Eesti Pank Tallinnas), 43.391-punane (Arawete postkontor) ja 45.880-roheline (Tartu postkontor).

100 krooni

wõitsid eile: 301-punane, 6.855-kollane, 10.499-kollane, 12.972-roheline, 15.566-sinine, 19.992-sinine, 20.271-sinine, 21.861-sinine, 25.751-roheline, 26.879-sinine, 33.545-kollane, 39.005-punane, 41.103-sinine, 42.995-sinine, 45.508-sinine ja 51.628-kollane.

30 krooni

wõitsid eilsel 7. loosimispäewal järgmised piletid:

353 r., 516 p., 999 r., 1.268 p., 1.463 s., 1.502 p., 2.720 p., 3.290 r., 5.171 p., 5.604 r., 6.232 s., 8.010 p., 8.201 s. 8.786 k., 9.365 k., 10.366 s., 10.416 s., 10.633 r., 10.852 s., 11.481 s., 11.634 p., 12.356 p., 12.674 p., 12.712 s., 13.112 p., 13.527 k., 13.628 r., 15.217 r., 17.832 s., 18.055 k., 18.602 r., 18.882 k., 19.025 p., 19.804 p., 20.315 s., 21.168 p., 21.402 k., 22.409 p., 25.046 k., 25.973 k., 26.250 p., 26.703 k., 28.176 r., 28.523 r., 29.653 p., 30.020 k., 30.065 p., 30.295 s., 31.115 r., 32.433 s., 32.833 k., 34.010 s., 34.704 k., 34.911 p., 35.786 p., 35.826 k., 36.670 r., 38.216 k., 38.721 r., 38.999 r., 39.400 r., 39.688 p., 40.024 r., 40.917 r., 40.975 k., 41.752 k., 45.383 p., 45.935 p., 46.686 k., 46.953 k., 49.621 k., 49.848 s., 51.447 r., 53.847 s., 54.309 r., 54.839 r.

Ukski nutikam tüdruk ja poiss ei saa ilma „Lasteleheta“ läbi

Eestlanna professoriks Ameerikas

Walmistab ette erikoolide õpetajaid, kes käsitlemisel indiwiduaalne kaswatusmeetod. Kolledzhi (meie ülikooli 2 aastat) haridus tähtsaks eeltingimuseks teenistuse saamisel. Mida kõneldakse USA-s

Prl. dr. Hilda Taba jutuajamine „Postimehele“

Ameerikast saabus lühikeseks külaskäiguks kodumaale eestlanna preili Hilda Taba, kes juba mõnda aastat töötab erakorralise professorina Chicago ülikoolis kaswatusteaduse õppetoolil. Prl. Hilda Taba on üks neist wähestest Eesti naistest, kes teaduspõllul saawutanud doktori tiitli, ning oma tööd wõõral pinnal jätkates saawutanud silmapaistwaid tulemusi.

Dr. H. Taba, keda mäletatakse kui aktiiwset üliõpilaskonna tegelast ja edasipüüdlikku teaduseinimest, siirdus Ameerikasse esmakordselt 1926. aastal pärast Tartu ülikooli filosoofiateaduskonna lõpetamist. Saanud stipendinmi, töötas ta aasta Philadelphia Bryn Mawr'i ülikooli juures, kus sooritas magistri eksami. Hiljem töötas ta Columbia ülikoolis, walmistudes doktori kraadile, mille omandas 1932. aastal kaswatusteaduse alal. Pärast lühikest Eestis wiibimist siirdus dr. Taba tagasi Ameerikasse, kus leidis tõhusa töövõllu oma erialal, töötades praegu esimese ja ainukese naisprofessorina Ameerikas.

Külastäigul Eestisse prl. Taba külastas oma wanemate talu Wõrumaal Koorastes, kus ta isa algkooliõpetajaks. Tartus peatus ta mõned päewad, kuna siin wiibiwad praegu tema õde ja wennad. Iiks õdedest õpib Tartu ülikoolis õigusteadust, teine on õpetajaks Kehtna majapidamiskoolis ja praegu õpetajate täienduskursustel. Samuti üks wendadest on kooliõpetaja Tartu 16. algkoolis, õppides ühtlasi ülikoolis filosoofiateaduskonnas ja teine wendadest õpib ülikoolis loomaarstiks.

Meie toimetuse liikmel oli pikem westlus kauglelt tulnud külalisega, kes jutustas mõndagi huwitawat Ameerika oludest. „Mis puutub Ameerika meelsuldusse ühenduses olukorraga Euroopas,“ jutustas prl Taba, „peab märkima, et Roosevelti ja tema poliitikat Euroopa küsimustes on olemas tugew seisataguus poamiselt lehwema ja keskklassi hulgas. Roosevelt on populaarsuse wõitnud juba Inglismaa eeskujul teostatud sotsiaalreformidega. Ameerika kapitali efindajate hulgas leidub aga opositsioonni, mida efindab teatud hulk jenaatoreid. Üldiselt peab aga märkima, et teljeriikide rezhiim on ameeriklastele wõõras, seepärast, et ameeriklane on läbi ja läbi demokraat. Kui „Bremen“ jõudis Euroopasse, sattusin nagu unde maailma. Igal sammul wõis märgata sõja hõngu, militaristlikult kaswatatud noorsugu ja bürokraatlikku korda, mis ameeriklasele on täiesti uudiseks.“

Edasi meie westlus siirdus Ameerika noorsoo kaswatuse küsimustele, mida prl. Taba tunneb põhjalikult. „Kaswatusmeetodid ja õpetamine Ameerika koolides pole kaugeltki ühtlane. Wõib isegi öelda, et see on wäggagi erinew. On wäga konserwatiiwseid maakoole, kuid ka wäga moodsaid õppeaintsiji, mis kuuluwad peamiselt erakoolide hulka. Praegu ma töötan kui uute woolude weendunud poolduja nende eksperimentidega küige tihedamas kontaktis, mis tehakse Ameerikas kooliasjanduse alal. Rockefelleri kulul toimub praegu 8 aastat kestew katsetamine uute õpetamise meetoditega indiwidualkaswatuse põhimõttel. Chicago ülikooli juhtimisel töötawad uute wiisiide järgi 30 erikooli üle Ameerika. Minu ja mu kollegide ülesanderks on instrueerida nende koolide õpetajaid. Seepärast tuleb alataja olla reisil nii lennukil kui autol üheist Ameerika äärest teise.“

Kas Ameerika mõtleb sõjale?

Selliisele küsimusele wastates dr. Taba märkis, et „rahwa meelsoln on üldiselt sõjawastane, kuid siiski Ameerikas on mõeldud sõjale ja relwastust täiendatakse suure hooga. Meie aga ei ohwerda Marii altarile nii suuri summasid kui Euroopa. Meie maksukoormegi näib olewat palju nõrgem kui mõnel maal siin pool ookeani. Näiteks tulumaksu maksab ameeriklane sissetulekult, mis ületab 2.500 dollarit aastas, 3 protsenti. Muidu tõuseb tulumaksu protsent wastawalt sissetuleku suurenemisele. Huwitaw, et sellest sissetulekust arwatakse maha teatud summa iga iiku kohta, mis läheb heategewaks otstarbeks. Üsna omapärane ja ameerikalik on nn. müügimaks. See on 3 prots. riigile igalt ostu-müügi tehingult. Kaupmeestele on müüdud wastawad margid, mis ostja nähes wastawal arwul purunks rebitakse. Leib ja teised tähtsamad toidunained on sellest maksust wabastatud, Restaranis aga peate maksma siis, kui arwe tõuseb üle dollari.

Mis puutub elukallidusse,

siis ei ole see nii kohutaw nagu arwatakse. Ameerikas on palgad wõrreldes Euroopaga wäga kõrged, seejuures pole tähtsamad tarbeained suurgi kallid wõrreldes isegi Eesti oludega. Kingi näiteks wõib saada juba alates dollar paar, kuid müüakse ka neid mis maksawad 20 dollarit. Iga kodanik õstab wastawalt oma rahakotile. 100 dollariga saab New Yorgi kaubamajast osta mantli, mis kindlasti on parem kui sama raha eest saaks Tartust. Selle eest 2 krooni eest wõib teatris saada koha wiimasesse ritta.

Üldse on töö wäga tallis. Seepärast maal reisides wõib näha tihti miilide kaupa harimata maad. Ameeriklane kultiweerib ainult põldu, mis on hea ja tasuw. Wõib näha miilide pikkuseid nisupõlde ja lukisuslikke piimafarme. Aga sõites edasi riigi teisi osisa, kohtad talumehi, kes näewad wälja kehwemad kui meie omaaegsed „papsid“, need on nn. pooleteramehed, kes wõtnud põllulapikesed rendile jõukamate magomanikude käest, kes ise tawaliselt elutsewad linnades.“

Meie westlus siirdub edasi Ameerika kuulsale „naisteparadiisile“. Dr. Taba kinnit. sama, mida meil korduwalt kõneldud —

Ameerika naised

on tõesti kadestamiswäärses seisukorras. Lapsewaukrit lükkap mees on seal päris tawaline ja üsna loomulik on ka see, et mehed pesewad kodus sööginõusid. Aga kui nädalalõpul tuob koju palga, siis annabs selle naise kätte. Seejuures peab kinnitama, et Ameeriklane on maailma parim abielumees,“ ütleb prl. Taba naeratades. Mis puutub lapse kaswatamisesse, siis kolledzhi hariduse andmine on seal üsna tawaline. Algkool ja gümnaasium on maksuta ja neid lõpetamata waewalt leiab noor inimene endale korralikku teenistust. Kolledzhi haridusega (wastab umbes meie ülikooli 2 aasta kursusele) müüjannasid wõib leida igas paremas kaubamajas. Gümnaasiumi haridus on nõutaw igalt paremalt käsitööliselt, ainult algkooli haridusega lepiwad ainult wähesed maalapsed. Edasi dr. H. Taba jutustas pikemalt Ameerika koolidest ja eriti moodustest kaswatusmeetoditest, mille juures peatume pikemalt homses lehes.

Ettewalmistusi tulekaitse nädalaks

Nädal korraldatakse 3.—10. septembrini

Kolmapäewal peeti Tallinnas Eesti Tuletõrjeliidus suurem nõupidamine, kus arutati ülemaalise tulekaitse nädala läbiwiimise küsimusi. Koosolekust wõtsid osa peaaegu kõik tuletõrje brigaadipealikud, maawalitsuste ja linnawalitsuste esindajad, mõned sõjawäelased ja Tuletõrjeliidu tegelased. Koosolekut juhatas B. Melts.

Koosolekul otsustati Tuletõrjeliidu juures moodustada tulekaitse nädala peakomitee, kus esimeheks on Tuletõrjeliidu esimees, liikmeiks Liidu juhatuse liikmed, siseministeeriumi, haridusministeeriumi, kaitseliidu ja omawalitsuste esindajad. Igas maakonnas moodustatakse wastaw maakonnakomitee, kus esimeheks on kohalik brigaadipealik ja liikmeiks peale kohalike tuletõrjetegelaste weel sõjawäe, politsei, kaitseliidu, naiskodukaitse, Punase Risti, kindlustusseltside ja maa- ning linnawalitsuste esindajad. Samuti moodustatakse igas wallas komitee, kes teostaks eeltöid tulekaitse nädala läbiwiimiseks.

Koosolekul rõhutati eriti, et tulekaitse nädala aktsioon peaks andma laialdasele rahwahulgale wõimalikult elawa ja tõetruu pildi Eesti tuletõrje tööst ja eesmärkidest. Tulekaitse nädal peab juhtima laiade hulkade tähelepanu tuleõnnetustele ning nende põhjustele.

Tulekaitse nädalal, mis peetakse 3.—10. sept. s. a., korraldatakse üle maa rohkesti rahwakoosolekuid, kus selgitatakse tuletõrujate tööd ja sihte ja näidatakse, kuidas wältida tuleõnnetusi. Koolides, kaitseliidus ja sõjawäes korraldatakse aktusi ja loenguid tulekaitse küsimuste üle. Samuti teostatakse mitmesuguseid manöönreid, näidatakse tuletõrjefilme ja lewitatakse tuletõrje kirjandust ja lendlehti. Tulekaitse nädalast kutsutakse osa wõtma kogu rahwas.

Ameerika turiste Tallinnas

Eile keskpäewal saabus Tallinna reidile suur ookeanilaew „Gripsholm“, tunes kaasja 360 ameerika turisti. Ameeriklased kasutasid rohkesti wõimalust Tallinna waatamiswäärsustega tutwumiseks. Turistide juhtide saatel liiguti linnas ringi ja tehti oste antikwariaatides j. t. ärides. Eriti meeldisid ameeriklastele meie kodukäsitöö esemed ja nahktööd, millisei omandati rohkesti.

„Gripsholmil“ wiibis seekord palju tuntud ameeriklasi, nagu peatoimetaja G. Parker New Yorgist, toimetaja J. Peak, New Yorgi suurima reklaamagentuuri dir. Coons jt. Muuseas ilmub „Gripsholmil“ oma laewa-ajaleht, mille toimetajaks on pr. Hurja.

„Gripsholm“ lahkus Tallinna reidilt õhtupoole kell 6, sõites edasi Leningradi.

Paidet ähwardab liigweest

Walgma-Padula jõe süwendamine tekitas Paide jõe ääres üleujutusi

Kewadel alustati Padula jõe süwendamist, milline suubub Paide linna külje all Paide jõkke. Möödunud nädalal jõuti süwendustöödega Padula suubumiskohani Paide jõkke. Süwendatud harujõe suubumiskohani Paide jõkke. Süwendatud harujõe weest tekkis aga Paide jõkke wiimase madala sängi tõttu selline weerohkus, et Paide linna karja- ja heinamaad on weest üle ujutatud. Wastandina Paide jões tekkinud weerohkusele on süwendustöödega tagajärjel hoopis kuiwaks jäänud mõni kilometer eemal olew Mündi kanal, samuti on kuiwaks jäämisel kanali ümbruses olewad kaewud.

Ainsaks pääseteeks näib liigweest wabanemiseks olewat Paide jõe teistkordne süwendamine, kuna warem on Paide jõge süwendatud aastat kaksteist tagasi. Kuuldawasti on mullu Paide jõesängi seisu kohta tehtud wastawaid uurimusi, et alustada eeltöödega süwendustöödeks. Enne tulewat aastat aga ei ole loota Paide jõe süwendamist, mille tõttu kardetakse, et jõgi ja kewadised suurweed wõiwad maid uiugrõ üle ujutaba, et need kaotawad palju oma mitmetisest.

Õnnetusi ja kuritöid

7 sõitjat tegid autoga surmasõlme

5 inimest said wigastada. Õnnetuses süüdi joobnud autojuht

Öösi wastu neljapäewal juhtus Kadrina—Päri 3. kl. maanteel raskekujuline autoõnnetus, misjuures said wigastada 5 inimest. Õnnetus juhtus Rakwere sõiduautoga U—205, mida juhtis omanik Richard Konso, kes on ühe kindlustusseltsi ametnik Rakweres. Auto muutus sõidukõlbmatuks.

Õnnetusepaik asub Tallinna—Narwa raudteeliini ääres, kus maantee teeb järsu kurwi. R. Konso oma sõiduautol U—205 ühes 6 kaasasõitjaga kihutas järsule kurwile nii suure kiirusega, et seal enam ei jõudnud masinat teel hoida. Auto langes esiteks teekaldalt alla kraawi, kuid suure sõidukiiruse tõttu hüppas kraawist wälja ja paiskus siis hooga wastu kõrget raudteetammi. Sealt saadud põrkejõu tagajärjel tegi auto surmasõlme ja langes siis kummuli maha. Õnnetusest teatati kohe kohalikule konstaablile, kes õnnetuskohale tõtates asus wigasaamute abistamisele. Konstaabli kohalesõudmisel lamas auto juures teadwuseta üks naine, kuna teised olid wahepeal juba toibunud. Õnnetuse juures sai Richard Konso wigastada peast, kuhu tekkis haaw. Samuti sai wigastada Konso poeg Ülo, kellel on peapõrutus. Raskemalt olid aga wigastatud eelpoolnimetatud naisterahwas ja 2 meest, kellest ühel oli haaw peas ja teisel peale peahaawa weel wigastused kätel ja jalgadel. Konstaabel kutsus Rakwerest õnnetuskohale sanitaarauto, milles haiglasse toimetati 3 raskemalt wigastatud inimest. Politsei ega haigla nende nimesid ei apalda. Niipalju on teada, et wigastatute hulgas polnud üldtuntud isikuid. Wigastatud naisterahwa elukoht on Tallinnas, ühel mehel Jänedal, teisel Wajangu wallas. Õnnetuse põhjuste selgitamisel selgus, et autojuht Richard Konso oli joobnud ja arwatawasti selle tagajärjel sõitis kiirelt ja hooletult. Auto muutus õnnetuse läbi sõidukõlbmatuks.

Rongiohwriks nõolane Emilie Paurson

Nagu neljapäewal selgus, oli eelmisel päewal Elwa ja Nõo raudteejaamade wahel Tõrawere ülesõidukoha lähedal rongi all surma saanud uusisikuks Nõo wallas Wäike-Remli talus elutsew Emilie Paurson, 82 a. wana. Esialgsed jutud, nagu oleks tegemist walla hoolealusega, osutusid alusetuks.

Nagu selgunud, oli Paurson, kes wanaduse tõttu wäikese kõrwakuulmisega, hommikul läinud kodust, et minna Elwa. Arwatawasti läitis wanaisinene tulla Elwa gdwokaadi juurde, sest ta soowis pärandusasjus rääkida. Ta oli naabertalu piimamehega sõitnud raudtee ülesõidukohani, kust jätkanud jalgsi teed Elwa poole mööda raudteed. Tõenäoliselt ei kuulnud ta lähenepat rongi ja läi seetõttu rongi alla.

Warem kuulus Wäike-Remli talu Emilie Paursonile, kuid wiimasel ajal elas ta seal omaette toas ja sai reumatikult priiülespidamise. Ta oli wallaline.

Kaks töönnetust Kiwiõlis

Neljapäewa hommikul juhtus Kiwiõli maaaluses kaewanduses raske õnnetus, mille juures sai wigastada tööline Peep Undelepp. Tööline lükkas põlewkiwiga täidetud wagonetti mööda kaewanduse käiku, kui tema pea kohal murenes käigu laest lahti suur paelahmakas ja langes otse wagonetile. Seejuures jäi Undelepp parem käsi paetüki ja wagoneti wahele, mille tagajärjel purunesid labaküe luud. Raske kiwi allalangemine paiskas wagoneti teelt wälja ja mehe wastu kaewanduse säigu seina. Undelepp sai selle tagajärjel ka selgroo põrutuse. Wigastatuse anti esimest abi kaewanduse ambulantsis, kust ta saadeti edasi Narwa linnahaiglasse. Wigastused kuuluwad raskete liiki.

Teine töönnetus Kiwiõlis juhtus õliwabrikus töölise Richard Metsaga. Töö juures läi mees silmapilguks lähelepanematuks, misjuures ta läi läi liikuwate weolintide rihma wahele, milline oli kiskumas meest kogu käiswarrega rihmade wahele. Kuid töölisel jätkus külma werd niipalju, et ta järsu tõmbega wabastas käe rihma wahelt, rebides otsast ära ühe sõrme ja wigastades raskekujuliselt kätt. Wigastatu saadeti rawimisele Narwa linnahaiglasse.

Statistika keskbüroo direktorilt warastati 200 karbikala

Statistika keskbüroo direktor Pullerits teatas politsiile, et tema Puide talu kalatiigiit, mis asub Hummuli wallas, on umbes nädala jooksul warastatud 200 karbikala ühes wastawa kalapüügi kahwaga. Direktori kahju on 110 krooni.

Segerlini hõbedawaras kabati Lätti piiril

Oli põgenenud üle piiri wõltsitud nime all ja tahtis tulla niiid Tartusse jäänud hõbeasju realiseerima

Walga raudteepolitsei tabas kolmapäewa õhtul Läti piiril Riiast saabunud rongis elukohata Wladimir Kristomani, kes ofutus süüdlaseks möödunud neljapäewal Tartus, Jaama tän. nr. 54 elutsewa endise „Kuld Lõwi“ restorani pidaja Holger Segerlini korteris toime pandud suuremas korteriwarguses. Segerlini korterisse sissemurdmine oli üks suuremaid wargusi Tartus wiimasel ajal, kusjuures warastatud asjade koguwäärtus ulatus ligi 5000 kr. Tabatud Wladimir Kristoman, kes on 41 a. wana, wõeti rongilt maha ja saadeti neljapäewal Tartu kriminaalpolitsei korralduse.

Nagu selgitati esialgsel ülekuulamisel, toimetas waras suurema osa sissemurdmisel saagits langenud kuld- ja hõbeasju Lätti, kus need realiseeris. Taadud raha W. Kristoman oli Lätis kiiresti ära pummeldanud, mispärast ta tahtis niiid tulla tagasi Tartusse, et realiseerida ka neid hõbeasju, mis tal olid siin peidetud. Eestisse sõitis mees rongil, kuid et ta oli ainult pluusiwäel ning palja peaga, äratas ta kahtlust. Et Kristoman on reserwpohwitser, aga warem warguste eest karistatud, oli tal raskusi legaalsel teel Lätti pääsemisega. Seetõttu ta wõltsis oma isikutunnistuse, muutes osawa wäljakraapimisega „o“ tähe „u-ks“ ning lõpust kaotas hoopis „u“ tähe, millega sissemurdja nimeks sai „Kristuma“.

Kes olid Kristomani kaaslased warguse sooritamisel, see jääb Tartu kriminaalpolitsei selgitada. Ta ise eitab teiste osawõttu wargusest. Kahjukannataja H. Segerlin wiibib praegu ikka weel Taanis.

Sissemurdja tühja kõhuga

Eile lõuna paiku tungiti Mustjõe ja Aegwiidu jaamade wahel olewasse raudteewahi elumajja akna purustamise teel. Sissetungija wiis ära samas majas elutsewa remonditööliste naise laulatusõrmuse ja hõbepiitsi. Waras oli puistanud kummutilaekad laiali, kuid riideid polnud puutunud. Kõõgist oli ta siiski kaasa wiinud umbes ½ kg leiba ning 200 gr wõid. Raudteetööline Ladypa oli koos naisega sissemurdmise ajal wäljas tööl. Kogu kahju 20 kr.

Oinac ja wasikas rongi all

Kolmapäewal kell 20.25 läi Wajangu—Tamsalu jaamade wahel rongi alla raudteel lahtiselt olew oinas. Rong paiskas oina teelt kõrwale ja lõi surnuks. Loom kuulus Põdrangu asunduses elutsewale Ruben Meikasele. Rong peatus sündmuse tõttu 3 minutit.

Samal päewal läi Türi—Kärewere jaamade wahel rong nr. 156 alla mullikas, kelle rong täielikult purustas. Looma omanik on selgumata.

Awinurme kultuurmets põles

Tartumaal Awinurme metskonnas Käraji wahtkonna kwartaal nr. 191 süttis põlema noor kultuurmets ja häwis 2,5 ha ulatuses. Riigi kahju 367,70 kr. Tule tekkimise algusi selgitab politsei.

Pilk suwituskohtadesse

Narwa-Jõesuus raskusi päikesekellaga

Teatawasti puudus Narwa-Jõesuu plaažhil tänawu ajanäitaja, mille ülesseadmist suwitajad korduwalt kuurordiwalitsuselt palusid. Wijmane wahandas end aga sellega, et tawalise ajanäitaja asemele on tellitud päikesekell, mille wiibimine olewat tingitud firmast, kellele tellimine anti.

Lõpuks walmis ometi kauaoodatud kell ja see seati hiljuti plaažhile üles. Nagu niiid selgunud, ei ole päikesekellast loodetud kasu. Esiteks ei näita ta aega pilwise ilmaga, teiseks on ajanäitamine umbkaudne ja kolmandaks seawad mõned ulakad ööseiti kella oma äranägemise järele.

Samal ajal alekisid suwitajad rahul, kui kuurordiwalitsus seaks rannakohwiku rõdule kaswõi kõige lihtsama kellakese üles, mille kaudu inimesed saaksid õiges ajas orienteeruda.

Narwa-Jõesuus palju tolmu

Tänawu asfalteeriti Narwa-Jõesuus Wabaduse tänaw, mis on suwituskoha elutuiksooneks. Asfalt kaeti peenikese kiwiprügiga. Niiid on see aga sõidukite poolt hõõrutud peenikeseks liiwaks, mis tõuseb tolmupilwedena õhku iga sõiduki liikumisel. Tolmupilwed teewad Wabaduse tänawal liikumise sageli niiwõrd ebameeldiwaks, et suwitajad otsiwad kõrwaltänawaid tolmupilwede eest põgenemiseks. Wabaduse tänaw wajaks hädasti kastmist.

Narwa-Jõesuus kawatsetakse rannakohwikut laiendada

Narwa-Jõesuu rannakohwikut on ta ajutamisest peale mitmel korral laiendatud. Kuid igakord on peale kohwikuruumi awardamist selgunud, et see suwitajaile ikkagi kitsaks jääb.

Niiid on järjekordselt wäctud kõne alla kohwiku laiendamise küsimus. Seda tahetakse teostada praeguse lahtise rõdu arwel. Laiendamine wiiakse läbi järgmiseks hooajaks.

Kuna tänawu oli kohwikusse alati suur tung, siis wõeti tihti ka sissepääsumaksu, mille kohta oli suwitajate hulgas rohkesti nurinat. Ka olid sisse seatud kohustuslikud weinilauad.

Niiid loodetakse, et kui kohwikuruumid laiendatakse, siis wäheneb ka tung ja kaowad alalised wõitlused laudade pärast.

Rootslane ostis Pärnust ukse

Pärnus suwitajaad rootslased tunnewad suurt huwi kõige wastu, mis on kuidagi seoses Rootsi ajaga Eestis. Nii küsiastatakse ohtralt wanaisinna, ostetakse mõnesuguseid antiikesemeid jne. Neil päewil leegi rootslasest suwitaja — Signe Muellar — on kogunu laitnud walmistada täpse koopia uksest, millist omab Pärnus, Akadeemia tän. 9 asetsew hoone.

Kõnesolew maja on pärit 18. sajandist ja kuulus omalajal Pärnu raehärradele. Hoone wälisuks oma kunstipärase portaaliga on pärit samast ajast ja oma puhta stiiliga on õitm. tähelepanu. Hoone praegusels omanikuks on G. Still.

Soowitud uks walmistatakse Pärnus Puistama puutöösteuses, kuna nikerdused teeb puusõlaja J. Jõgi. Uks, mis läheb maksma üle 100 krooni, saadetakse rootsi daami tellimisel Pärnust Stokholmi liiniauriku. Kuuldawasti kasutab daam ust oma ehitamisel olewas willas.

Rakweres waliti suweprints

Kolmapäewa hilisõhtul toimus Rakwere rahwamaja suwesõdul suweprintsi walimine. Suweprintsiks waliti kohalik elanik Erich Kasko, tema esimeseks adjutandiks Wiru maa-arhitekt J. Kindewita.

Wenemaalt walgub jällegi suitsu

Metsapõlemisi ka Narwa jõe ülemjooksul

Wiimastel päewadel on hakanud walguma Nõukogude Wenemaalt Eestisse tihedat suitsu. Nagu arwata wõib, on tegemist suurema soopõlemisega teisel pool traataeda. Suitsuwingu oli tunda kolmapäewa õhtul ka Narwa-Jõesuus. Sealpool piiri Kriwa- ja Lukaa kohal kerkis suitsusammas, mis näib olewat üks tulepesadest. Eile hommikul muutus suits eriti tihedaks, nii et meie piiriäärsetes külades oli inimestel raske hingata ja päike paistis punase kettana. Eelmisel päewal oli tihedat suitsuhõngu tunda ka Eesti-Ingeris.

Narwa jõe ülemjooksul Sagriwje küla heinamaal kestab metsapõlemine juba teist päewa. Tuli sai siin alguse kohaliku elaniku Pawel Kotshkini hooletusest, kes oli käinud heina niitmas ja teinud tule maha, mille jättis hooletusse. Kuna heinamaaks on endine raiesmik, kus rohkesti kände, osutub tulele piiripanek küllaltki raskeks, sest tuli immitseb kändude all edasi, kus teda raske summutada. Tule piirkonnas olewate paljude heinakuhjade tõttu on olukord kartust tekitaw. Kustutustöödele on sõitnud kohalik tuletõrje. Külamehed, kellel heinakuhjad õnnetuse rajoonis, keelduwad kustutustöödest osa wõtmast kuna neid see ei huwitawat.

Neljapäewa hommikul kella 10 paiku jättis tule hooletult maha Skarjatina küla elanik M. Plotnikow, millest süttis heinamaa. Tuleõnnetust märkas esimesena kohalik metsnik, kes organiseeris kohalikke elanikke kustutustöödele.

Tuli Rakwere mööblitööstuses

Neljapäewa õhtul süttis Rakweres Näituse tn. 6 asuw Rudolf Uski suur hoone, milles asus majapidamiku mööbalitööstus. Õnnetust märkas esimesena möödafõitwa weduri juht, kes andis niikauа häiresignaali, kuni jõudis õnnetuskohast mõne kilomeetri kaugusele. Linna antiiendgale häire umbes kella weerand 10 paiku. Kuna lendsalgal oli parajasti õppus, siis jõuti juba mõne minuti jooksul õnnetuskohale. Esialgu takistas kustutustöid weepuudus. Kella poole 10 ajal anti linna tuletõrjele üldhäire. Mööblitööstuses oli tuli enda alla wõtnud 1/3 kogu ruumist. Sisse põles ja läi wee läbi rikutud mitmesugust walmismööblit, töörijstu jne. Tule läbi sai kannatada umbes 1/3 hoonest. Tööstuse ruumis asus ka 4—5.000 krooni eest mitmesugusei masinaid, kuid neude täielik häwimine hoiti ära. Waranduse omanik oli õnnetusest nii ehmunud, et ta umbkaudselt ei oskanud hinnata kahju üldsuurust. Tõenäoliselt see ulatub mõnele tuhandele krooniile. Tule tekkimise põhjusi selgitab politsei. Arwatawasti on tegemist hooletusega. Hoone kui ka wallaswara olid tule wastu kindlustatud.

Koorkülas põles 5 ha noort metsa

Teisipäewa keskpäewal süttis Taagepera metskonnas Koorküla wahtkonnas riigimets, kusjuures kahjutulele jõudeti ohtrasti kohalerutamid kohalike elanike abiga panna piir alles kella 4 paiku. Ära põles 5 ha noort riigimetsa. Kahjutule tekkimise põhjused ei ole weel selged, kuid arwatawasti see tekkis tulega metsas hooletult.

Karksis põles sooheinamaa

Hans Wiira, elak. Karksi wallas Unditare talus, märkas 8. ikv. kell 14 oma talu lähedal suuremat suitsu. Selgus, et tuli on puhkenud sama walla Sambla talu sooheinamaal. Mõne tunni jooksul põles ära rohukamarat 2,5 ha ulatuses. Tule edasitungimisele heinamaal kohalikud elanikud panid piiri, kuid samal ajal wõttis tuld ka sama heinamaad läbiwa peakraawi äärde wäljawiatud hoonild. Selle kustutamiseks tuli wälja kutsuda Karksi tuletõrje. Kell 21 saadi siingi tuleit jagu, seejärel kui oli ära põlenud kraawi ääres soomulda 300 m pikkuselt. Sambla talu omaniku Anna Pärna kahju on 80 krooni.

Kännupõletajad süütasid heinamaa

Rakke wallas Wägewa raudteejaama juures asuriti Herbert Kipparile kuuluwat heinamaad, misjuures põletati ülekaewamd kände. Kändude tekis tuli kuiwa rabamaa sisse ning ära põles üle 2 ha maapinda ühes pealkaswawate puudega. Kännupõletajad wõetakse wastutusele tulega hooletult ümberkäimise pärast.

Kalurid süütasid Toilas metsa

Toila metskonnas Wafawere wahtkonnas süttis põlema riigile kuuluw mets. Kuna tule lewimist soodustas puhanguline tuul, siis oli peagi suurem metsaala leekides. Tulele suudeti piir panna alles siis, kui tuli oma wõimusesse oli saanud umbes 12 hektaari suuruse maa-ala. Kuna tuli sai alguse metsast läbijookswa jõe äärest, siis arwatakse, et tulikahju tekitajid kalapüüdjad, kes süütasid jõe kaldale tule ja jätsid selle järelewalweta.

Hooletuse tagajärjel süttis Toila lähedal ka Luha talu metsa. Tulele suudeti panna piir seejärel, kui umbes 2 hektaari heinamaametsa oli juba häwinenud.

Kolmas metsatulekahju oli Wirumaal Sonda läheduses, kus süttis riigile kuuluw lehtpuumets. Tuld märgati kohe peale tekkimist, mille tagajärjel suudeti suurem õnnetus ära hoida. Tuli häwitas umbes 0,5 hektaari metsa. Tule tekkimise põhjusi selgitab politsei. Esialgsetel andmetel näib olewat tegemist tööliste hooletusega.

Koigi metsapõlemine tekitas 1500 krooni kahju

Teatawasti süttis kalastajate läbi põlema Koigi wallas Uutsi metskonnas Karusaare wahtkonnas riigimets, mida tules häwis 16 ha. Kahjude hindamisel selgus, et riik sai metsapõlemise läbi kahju 1500 krooni. Praegu selgitab politsei, kelle hooletus põhjustas õnnetuse.

Heinaloog läks põlema

Kareda wallas Õõtla küla Hugo Eesmaa heinamaal kogusid heinatised kuiwa heina. Heinatiste seas töötas Jüri Tõnis. J. Tõnis oli töö waheajal pannud suitsule tuld ja aidund siis rukiste heinaloole tulekuda. Heinloog läks nõrd kuiw, et wõitis põlewalt rukiste tuld. Mööda põlewat heinaloogu läks tuli edasi ka heinamaal aiwaie ruude kuiga. Heinatised aiuid kiiresti kustutustöödele ja suurid ulatusliku õnnetuse ära hoida.

Rabapõlemine Wõrumaal

Eile lõuna ajaki, 3 paiku [illegible] Wõru- ja Petserimaa piiri Reiste [illegible] Puumehele kuuluw raba, mis häwis umbes 10 hektaari ulatuses.

Nimetatud talunik oli tahtnud oma rabas seha kuiti maa kultiweerimiseks. [illegible] oli naiste seas töötas Aiti Tõnis. J. Tõnis oli töö teegija ei jõudnud tuld enam peatada ja oli sunnitud õnnetusest teatama tuletõrjele. Tuli haaras enda wõimusesse raba umbes 10 hektaari ulatuses. Kustutustöödele sõitis Mõksimaa tuletõrje ja umbes 100 ümbruskonna elanikku. Tõhusa töö tagajärjel suudeti tule lewimisele piir panna.

Jlmus

„Lasteleht“ nr. 15

Sisukord:

1. Rukis — KERSTI MERILAASI luuletus L. Rulli illustratsioonidega. 2. Punanahad — EDG. RAJATALU huvitav jutustus Ville imelikkudest elamustest punanahkade keskel. 3. Lembitu poeg — ENN KIPPELI põneva ajaloolise jutustuse järg; selles kirjeldatakse Meelise ootamatut vangisattumist rüütlite leeri. 4. Väikesed õnnekütid — JOH. KAUP kirjeldab sedakorda väikeste jäneste kannatusi ja seiklusi. 5. Peitepilt — ENDEL KÕKSILT. 6. Huvitavad katsed — A. EINALOLT.

„LASTELEHT“ ilmub kaks korda kuus.

„LASTELEHE“ üksiknumber maksab AINULT 20 SENTI, aastatellimine kr. 3.50.

„LASTELEHE“ tellimisi võtavad vastu kõik postiasutised ja peaaegu kõik koolijuhatajad.

„LASTELEHT“ on Haridusministeeriumi poolt soovitatud koolidele ja raamatukogudele.

„LASTELEHE“
toimetuse ja talituse aadress:
Tartu, Ülikooli 21/23.
Telef. 40-80.

O. Wiirsoo Lääne abimaawanemaks

Wabariigi Walitsuse otsusega määrati Lääne abimaawanemaks maanõunik Oswald Wiirsoo. Teatawasti O. Wiirsoo waliti hiljuti Lääne maawolikogu poolt Lääne maanõunikuks.

Lahkub Läti sõjawäe esindaja

Täna lahkub Eestist Läti sõjawäe esindaja kol.-ltn. Reinhold Weckalninsh, kes esindas Läti sõjawäge Eestis alates 1925. aasta jaanuarist. Eestist lahkumise puhul tegi kol.-ltn. Weckalninsh lahkumiswisiite meie kõrgematele sõjawäelastele.

Eesti riigile ülesnäidatud teenete eest annetas Wabariigi President lahkuwale Läti esindajale kolmanda klassi Kotkaristi ja sõjawäg. staabiülem korraldas Ohwitseride Keskkogu kasiinos lahkuja auks eine.

Uueks Läti sõjawäe esindajaks Eestis on määratud kol.-ltn. Woldemars Weijs alalise aintkohaga Tallinnas, kes on juba oma ametikohuste täitmisele asunud.

400 kirikunoort Paides

Neljapäewa õhtuste rongidega jaabusid Paidesse üle riigi kirikunoored, keda tuli Paidesse ligemale 400. Osa noori oli koha juba warem ja on loota kohalolijatele lisa weel täna jaabuwate kirikunoorte näol. Eile jõudis Paidesse ka piiskop H. B. Rahamägi. Kirikunoorte päewade puhul peeti neljapäewa õhtul Paide kirikus awapalwus, millest osawõtt kujunes harukordselt rohkeks. Täna on kirikupäewade awamine, mis toimub lipu heiskamisega, millele järgneb piiskop H. B. Rahamäe awasõna. Seejärel toimuwad mitmesugused walimised ja öeldakse terwituši. Täna on oodata kirikupäewadele ka Soome noorte ekskursiooni saabumist.

P. Kents Ameerikasse edasiõppima.

Wabariigi Walitsuse otsusega lubati wabastada üheks aastaks ametikohuste täitmiest palga edasiaamisega Tallinna Tehnikaülikooli geoloogia laboratoorium wanem assistent Paul Kents, arwates 1. septembrist s. a., edasiõppimiseks geoloogia alal Ameerika Ühendriikides. Wanem assistent P. Kents jätkab edasiõppimist Colorado School of Mines'is. Assistent Paul Kentsi Ameerikasse edasi õppima komandeerimine jõunib Tehnikaülikoolile wajalikkude õppejõudude ettewalmistamise huwides.

Töötuid 65

Sotsiaalministeeriumi andmetel oli 1. augustiks kõikides töökõrides kokku töötuna registreeritud 65 inimest (64 naist ja 1 mees). Aasta warem oli wastaw arw 97. Töö wahetalituse alal oli 1. augustiks registreeritud 395 inimest (eelmisel aastal 421).

1. augustiks oli tööbõrides wabade kohtade arw 97, nendest 50 nõudmist naistööliste ja 47 nõudmist meestööliste peale.

„Warsti pühitseme anschlussi“

See aeg ei ole enam kaugel, ütles Forster oma kõnes. „Hitler seisab meie selja taga. Poolat hoiatatakse kallale tungimast

Poola ei lase end prowotseerida

Danzigist, 11. aug. (DNB) Ringkonnajuht Forster ütles oma kõnes suurel protestimeeleawaldusel muuseas:

Meie oleme kokku tulnud tõsisel ajal, et kogu maailma ees suurima otsustusega protesteerida sõjaähwarduste wastu, mida juba nädalaid on wäljendanud Poola kõnelejad ja Poola ajalehed. Oleks wale, kui wälismaa ajakirjan. arwakši, et tänane protestimeeleawaldus on toime pandud selleks, et Danzigist läkitada maailmale uut sensatsiooni. Meile on seisukord liiga tõsine, kui et meie tahtkime teha sensatsioone. Meile Danzigis oleks meeldiwam mitte olla sunnitud pidama selliseid protestimeeleawaldusi, ent igapäewased ähwardused Poola poolt sunnidwad meid selleks. Küllalt kaua on Danzigi rahwas kuulanud neid Poola äsituskõnesid ja äsituskirjutusi, ilma eriti selle kohta seisukohta wõtmata.

Danzigi elanikkond on tegelikult näidanud, et ta armastab rahu. Kui sõjaähwardused Poola poolt olekšid olnud üksikute sõnumite iseloomuga, siis meie ei oleks sugugi pidanud wajalikuks sellele reageerida. Oleks meie Danzigis saanud mulje, et Poola äsitusele ei prunngi anda eriliist tähtsust, siis ei oleks meile samuti mõttesse tulnud selle kohta seisukohta wõtta. Ent päewiti unesti korduwate sõjaähwarduste puhul ja asjaolu pärast, et ka Poola ametlikud ringkonnad wõtawad osa sellest äsitusest ja seda inspireerivad, oleme meie sunnitud lõpuks wäga ühemõtelisel ja selgelt wäljendama oma arwamust.

Nähtawasti ei mõelda Poolas sugugi sellele, et unesti tulla mõistusele. Püüitakse wastupidi teha kõik, et weelgi suurendada wihkamist kõige sakslapärase wastu. Mina tahaksin sellepärast juba ette toonitada, et kui meie nüüd selgete ja mitte walestimõistetawate sõnadega wäljendame oma arwamust, siis ei ole mitte meie danziglased rahutuse ja ärewuse toojaks maailma, waid need, kes juba, kuid wahetpidamatult kõige wastutusundetumat wiisil äsitawad sõjale. Et meil on õigus, kui meie nüüd kord laseme toimuda sellisel protestimeeleawaldusel, seda näitawad Poola lehtede wäljendused wiimastel kuudel. Üksikasjalisel nende suures seisukohta wõtta on wõimatu. Wastust, mis meil selle kohta on anda, wõib koktu wõtta wähestes sõnades:

Poola wõiks teatawaks wõtta järgmist:

1) Sõjaähwardused olgu nad kui wäljakutsuwad, ei hirmuta meid sugugi ega kutsu Danzigis wälja mingisuguseid hirmu tundemärke.

2) Meie rahwussotsialistid oleme selle eest hoolitsenud, et Danzigi elanikkond ei kaota sellel pinewusrikkal ajal oma närwe-, kuna tal on senise kogemuste põhjal usaldust rahwussotsialistliku juhtimise wastu, et see antud sõjamapilgul talitab õieti.

3) Meie oleme Danzigis wiimaseil nädalail teinud kõik, et iga kallaletungi wõi aktsiooni üksikõik misugust laadi, tagasi lüüa ja sellele wastawalt wastata.

4) Poolat peaks olema selge, et Danzig ei seisa üksinda ja mahajäetuna selles maailmas, waid et suur Saksamaa, meie emamaa ja meie juht Adolf Hitler on alati walmis rünnaku korral Poola poolt seisma meie kõrwal selle tagasitõrjumiseks.

Kõigile ja eriti kogu Saksa rahwale ning ka mõistlikele wälismaalastele peaks olema selge, et arwestada selliseid üha korduwaid wäljendusi Poola poolt, see ei wõi nii edasi minna. Kõigile rahuarmastawaile inimestele peab wähehaawal selgeks saama, milline kuritegu on toimunud Danzigi suhtes Versailles'i diktaadi läbi ja piiri tõmbamisel idas. Mina toonitaksin aga eriti, et mitte ainult meie sakslased, kaasaarwatud danziglased, oleme sellel seisukohal, waid et wäga paljud mõõdukad ja tuntud mehed wälismaal, eriti Inglismaal ja Prantsusmaal on 20 aasta jooksul ikka unesti toonitanud praeguse seisukorra säilitamise wõimalust Ida-Euroopas, eriti Danzigis.

Ringkonnajuht Forster luges seejärel elle mõõdunudwate wälismaalaste wäljendusi ja jätkas: Praegu lugedes maailma ajakirjandusi, selgub, et kõik rahwad, eriti inglased ja prantslased — mitte unustada, eriti poolakad, tegelewad Danzigi tulewikuga. Kui kellelgi on üldse õigust mõtelda järele Danzigigi tulewiku üle, siis on see meil danziglasil endil. See on esijoones meie endi põline asi määrata oma elu ja oma tulewiku kujunemist. Meie konstateerime sel puhul järgmist:

1) Danzig on oma ajutamisest saadik, seega ümmarguselt 8 sajandit ikka olnud põline Saksa linn.

2) Danzigis on kogu tema ajaloo jooksul kuni 1919. aastani olnud õigus käskida ainult Saksamaal. Danziglased on kogunu 1576. aastal Poola kuninga Stefan Bathory relwade jõuga tagasi löönud ja kapituleeruma sundinud, kui ta püüdis kitsendada wana Saksa hansalinna õiguši, eriti merewalitsemise õiguši. Tänapäewa danziglased kardawad Smygli-Rydzi kahureid same wähe, kui neude isad kartsid Poola kuninga kahureid.

3) Danzig lahutati 1919. aastal oma emamaast, waatamata tema elanikkonna korduwaile üksmeelsetele protestidele. Ameerika presidendi Wilsoni 14. punktis kuulutatud rahwaste enesemääramise õigus tallati selle wägiwaldse talituswiisiga kõige halastamatumalt jalge alla.

4) Eraldamisest saadik mõõdunud aastad on ümberlükkamatult tõendanud, et Danzig ja tema elanikkond on majanduslikult ja kultuuriliselt kannatanud igasuguseid kahjusid. Juba üksi asjaolu, et Danzigi sadamal — mis pidi olema Poola ainuke juurdepääs merele, ja mis sellepärast Saksamaast eraldati — karmi kawakindlusega on ikka enam röövitud eluõigusi, nii et Danzigi sadam juba praegu seisab Gdynia järel teisel kohal, tõendab, et Danzig saab Poola poolt ainult majanduslike kahjude ja mitte kasude osaliseks. Ruhaawamised, millede osaliseks sakslased on Danzigis wiimase 20 aasta jooksul saanud eriliste Poola abinõude tagajärjel, seisawad eri tehel.

5) See kestew danziglaste shikaneerimine Poola poolt kõigil awaliku elu aladel ja asjaolu, et Danzig eraldati ilma tema elanikelt küsimata Saksamaast, on 20 aasta jooksul sundinud kõiki danziglasi hüüdma, meie tahame tagasi Saksamaa külge.

6) Lahutamatult ühinenud danziglased waatawad armastusega ja austusega juhi poole, kes kahtlemata täidab nende soowid ja laseb sel kombel triumfeerida

rahwaste enesemääramise õiguse printsiibil õigusel, mis danziglastelt wõeti 1919. aastal.

Käesolewal pidulikul tunnil ma arwan, nii lõpetas ringkonna juht Forster oma kõne, et meie ei wõi teha midagi paremat, kui töötada, et meie tahame kokku hoida üksköik mis wõiks tulla, et meie iga rünnaku sellele pühale Saksa pinnale otsustawalt tagasi lööme meie käsutuses olewate jõududega ja et meie oma juhi Adolf Hitleri iga käsu teostame. Loodame, et ei ole enam kaugel päew, kus meie unesti siia koguneme mitte enam protestimeeleawaldusele, waid pühitseme Danzigi uuestiühendamist Suur-Saksa riigiga.“

„Danzig on Saksa“

Danzigist teatab DNB: Neljapäewane protestimeeleawaldus Pikal turul Danzigis antí üle raadio kaudu. Kõikjal wabalinna territooriumil oli korraldatud ühiskuulamisi. Kõigis suuremais asundusis ja ka Danzigi eeslinnades toimusid platsidel ja turgudel paralleelselt rahwa kogunised waba taewa all, kus hiigelwaljuhääldajad andsid edasi ringkonnajuhi Forsteri kõne.

Poola ei teosta wägiwallaakti

Washingtonist teatab Havas: Aimult ime wõiks wiia praeguse Euroopa-kriisi lahenemiseni, mis on tekkinud Danzigi-küsimuse läbi, selgitas Poola suursaadik Washingtonis Potocki pärast seda, kui ta oli teinud wisiidi Sumner Wellesile riigidepartangus. Potocki, kes saabus hiljuti tagasi Poolast, selgitas, et kui Euroopas suudetakse wältida sõda kuni 1. oktoobrini, siis konflikt ei puhke enne tulewat kewadet. Suursaadik tähendas, et on wõimalik, et Danzigi senat kuulutab äkki wabalinna Saksale kuuluwaks, kuid see oleks Poolale märgiks astuda tegewusse. Lõpuks Poola esindaja tähendas, et Saksamaa arwestab wägiwallaakti Poola poolt, mis kiirendaks konflikti, mille tekkimise eest Saksamaa küllaks endalt igasuguse wastutuse. Niisuguse wõimaluse tekkimiseks ei ole aga mingit wäljawaadet. Meie oleme olnud seni wäga kannatlikud ja jääme kannatlikuks ka edaspidi, ütles Potocki.

Saksa lehtede toon

Berliinist teatab DNB: Saksa lehtede toon Poola wastu on muutunud wäga tõsiseks. Seda eriti sest ajast saadik, kus Poola poolt on wäljendatud ähwardusi.

Oletusi Berliinist

Berliinist teatab Reuter: Danzig saab olema esimeseks probleemiks, mida arutatakse von Ribbentropi ja krahw Ciano kohtumisel Salzburgis. Lisatakse aga, kuigi Danzig on selgesti probleem, mis puudutab kogu telge, on ta iseendast siiski rohkem Saksa asjaa ja seepärast wälisministrid tõenäolisel arutawad ka rida teisi küsimusi, mis otsesemalt puudutawad Itaaliat, nende hulgas Ungari positsiooni ja Lõuna-Tirooli ewakueerimise probleemi. Meenutatakse, et von Ribbentrop kohtus Ungari wälisministriga 2 päewa eest. Hispaania, Jugoslaawia ja lõpuks Jaapani teljega ühinemise küsimused tulewad kahtlemata samuti kõne alla.

Kahe wälisministri kohtumise kohta wõetakse tõenäolisel ajakirjanduses palju sõna, kuna see on uueks demonstratsiooniks „telje solidaarsusest ümberpiiramise ähwarduse wastu“.

Saksa lennuk eksis Poola

Grudziatzist teatab Pat: Jablonkowo lähedal maandus kolmapäewal üks Saksa lennuk Königsbergi lennukoolist. Piloot seletas, et ootamatult tormis ta oli kaotanud suuna, lennates Allensteinist Königsbergi. Seepeale piloot wabastati ja lennuk anti üle Saksa piiriwõimudele.

Surma reetmise pärast

Warssawist teatab Pat: Tööline Mieczyslaw Kot, kes töötas ühes armeekõrguses Krakowis, mõisteti sõjakohtu poolt surma saladuste reetmise pärast ühele naaberriigile. Otsus wiidi kolmapäewal täide.

„Times“ Poola asendist

Marssal Smigly-Rydz'i kõne puhul kirjutab leht:

„Kui Pilsudski Maailmasõja ajal kogus enda ümber salgakese noori mehi, millest hiljem kujunes Poola armee, siis õnnestus tal see ettewõte seepärast, et too wäike rahwuslik jõud esindas suurt ideed, mis on kujunenud Prantsuse rewolutsioonist saadik Euroopas wastupandamatuks. Paljudes kohtades, kuigi mitte kõikjal ega mitte ka ühtlaselt, Maailmasõda wiis lõpule selle protsessi, millele Prantsuse rewolutsioon andis määratu tõukejõu, seades poliitilised piirid ühtelangewaks rahwuslikkude piiridega; ning see rahwuslikkuse printsiip on praegu Euroopa walitsuswiisi kõigutamatuks aluseks.

Poola riigi suweräänne eksistents, nagu natsireżhiimi Saksa seda ka walmis oli waremalt tunnustama, on wajalikuks ja oluliseks tegurits moodsa Euroopa struktuuris, kus ta etendab wäärtuslikku osa sellega, et hoiab rassiõiguse alusel ära interweneerimise territooriumil Saksa ja Wene wahel, kahe riigi wahel, kelledega edukad Poola walitsused on püüdnud ülal pidada korrektseid wahekordi.

Poola walitsus Warssawis ja kohalikud ametiwõimud on tegutsenud imetletawa kindluse ja tagasihoidlikkusega, silm silma wastu seistes paljude prowokatsioonidega. Kui seisukord on tõsine — ja seda ei saa keegi eitada — siis ei saa wastutust selle eest panna Poolale. Saksamaa on koondanud ebaharilikus rohkuses oma sõjajõude Poola piiride naabrusse. Sääraseis olukorris on üllima tähtsusega asjaolu, et Poola peaks säilitama distsipliini, rahulikkust ja resoluutsust, mis osutusid nii haarawateks jooneteks nädalawahetuse rahwuslikkudel pidustustel.“

Wastastikune wabastamine

Gdyniast teatab Reuter: Nüüd kinnitatakse, et Poola tolliinspektor Lipinski ja weel 4 poolakat on wabastatud Danzigi wõimude poolt Poola wõimude energiliste diplomaatlike sammude tagajärjel. Wastutasuks on wabastatud Danzigi tolliinspektor Müller, kes hiljuti wangistati poolakate poolt Tczewis.

Käed eemale Ida-Euroopast

Ribbentropi kiri Prantsuse wälisministrile

Pariisist, 11. aug. (Havas) Üks sõnum wälismaa allikast teatab, et Saksa wälisminister von Ribbentrop olewat saatnud Prantsuse wälisministrile Bonnet'le kirja, defineerides Saksamaa positsiooni Danzigi probleemi suhtes. Kirjas olewat Prantsuse walitsuselt nõutud mitte segada Ida-Euroopa asjadesse, mis olewat täiesti Saksamaa huwialaks.

Prantsuse autoriteetseist ringkonnist selgitatakse selle sõnumi kohta, et see walgustab asjade käiku ebatäpselt. Nimelt eitas Bonnet' 1. juulil Saksa saadikule suusõnalise teadaande, milles defineeriti Prantsusmaa positsiooni Danzigi suhtes. Weidi pärast seda Saksa saadik andis Bonnet'le von Ribbentropi suusõnalise noodi, milles wäljendati Saksamaa seisukoht wabalinna asääris. Wastupidiselt ülalnimetatud sõnumile ei olnud seega tegemist von Ribbentropi isiklikku ja hiljutise initsiatiiwiga, waid nootide wahetamisega, mis toimus enam kui kuu aega tagasi.

Poola paigutab kulla wälismaale hoiule

Nagu „Danziger Vorposten“ uisaldatawast allikast kuuleb, liigub Gdynias wisalt kuuldus, et Poola wedawat praegu wälja kulda. Poola walitsus olewat otsustanud oma kullatagawarad paigutada wälismaa pankadesse.

Tänaseid sünnipäewi

Ernst Nassar 50-aastane

Petseri suurkaubamaja kaasomanik Ernst Nassar pühitses eile oma 50-a. sünnipäeva, mil puhul temale seltskonnategelaste poolt anti üle hinnalisi kingitusi ja tuletati meelde juubilari teeneid. Oma ärilises tegevuses tuntakse E. Nassarit alati wastutulelikuna.

Seltskonnategelasena võtab ta elavalt osa Petseri Peetri koguduse tööst, kus on juba üle kümmekonna aasta püsinud koguduse nõukogu esimehena.

Ta on ka Kaitseliidu Petseri patareis tegev.

E. Nassar on sündinud Võrumaal, omaaegses Loosi, praeguses Lasva vallas, kust siirdus alul Võrru ja sealt Petserisse.

*

Ludwig Parkas, Eesti Panga asedirektor, sünd. 11. augustil 1900. aastal Kolga vallas Harjumaal.

Voldemar Menning, Narva kalevivabriku direktor, sünd. 11. augustil 1885. aastal Tallinnas.

Paul Jürmann, kaupmees, a.-s. „Eesti Kaupmeeste Majanduskeskus“ nõukogu liige, sünd. 11. augustil 1876. aastal Põltsamaal.

Rein Piht, konstaabel Kuivajõel, sünd. 10. aug. 1899. aastal. Pühitses eile oma 40. aasta sünnipäeva.

Jaan Kuudeviita, ühistegelane, Türi tarvitajateühingu ärijuht, sünd. 11. augustil 1877. aastal Viljandimaal.

Rudolf Lepp, kaupmees, a.-s. „Eesti Kaupmeeste Majanduskeskuse“ juhatuse abiesimees ja müügiosakonna juhataja, sünd. 11. augustil 1895. aastal Anija vallas Harjumaal.

Johannes Unsaar, kaupmees, Narva-Jõesuu kaupmeeste seltsi esimees, sünd. 11. aug. 1882. aastal Narvas.

Jaak Liiver, koolijuhataja ja seltside tegelane Inglistes, sünd. 11. augustil 1887. aastal Kõo vallas Viljandimaal.

Arnold Pikre, advokaat, sünd. 11. augustil 1902. aastal.

Homseid sünnipäewi

Juhan Simm, helilooja, „Vanemuise“ teatri teeneline dirigent, laulupidude üldjuhataja, sünd. 12. augustil 1885. aastal Vana-Suislepas Viljandimaal.

Herman Sumberg, vandeadvokaat Tartus, seltskonnategelane, sünd. 12. aug. 1890. aastal Lõve vallas Valgamaal.

Jaan Usin, kapt.-leitnant, Peipsi laevastiku divisjoni ülem ja kaitseliidu sisevete mereüksuste looja ning juht, sünd. 12. aug. 1887. aastal Saaremaal.

Hans Tauts, kaupmees ja tööstur, A.-s. EKM nõukogu liige, Vabadusristi kavaler, sünd. 12. augustil 1896. aastal Tarvastu vallas Viljandimaal.

Täna oodata tähtsaid otsuseid Tokios

Tokiost, 11. aug. (DNB) Sõjaminister Itagaki andis neljapäewal keisrile eriandientsil armee seisukohtadest Euroopa olukorra kohta. Armee on otsustanud walitsusele soowitada kominternivastase lepingu laiendamist. Poliitilisest ringkondadest kuuldub, et reedesel siseкabineti koosolekul on oodata uusi otsuseid, mis esitatakse keisrile kinnitamiseks.

O. Lellep teist korda 400 silma

Eile peeti Tallinnas Toidi laskeradadel wiimane walikwõistlus Eesti üliõpilaslaskurite wäikekaliibrilisteis püssideis lamades asendis laskmises. Esinduse koostamiseks 20. augustil Monaco algawals laskeolümpiaks. Wõistlusteis wõitis osa Tallinna Tehnikaülikooli laskureid, arwult 10.

Wõistlusel saawutati hiilgawaid tulemusi. Tallinna Tehnikaülikooli üliõpilaslaskur Olew Willemi poeg Lellep saawutas lamades asendist 10 lainga maksimaalse tulmade arwu 400.

Eilse wõistluse tehnilisi tulemusi: 1) O. Lellep (korp. Wironia) 400 silma, 2) Wold. Teraie (Korp. Leola) 394 s., 3) J. Suri (Frat. Estica) 393 s., 4) Wladimir Tamleht (Korp. Wironia) 393, 5) E. Poola (organiseerimata) 391, 6) Olew Jüri poeg Lellep (organiseerimata) 388, 7) H. Nurk (Korp. Wironia) 387, 8) E. Randam 386 ja 9) pr. Antonina Lellep (ÕRÜS) 375.

Leipzigi sügismessil 6300 wäljapanijat

Leipzigi sügismeis algab pühapäewal, 27. augustil ning kestab kuni 31. augustini. Muustrimeis on paigutatud 22 messihoonesse jõudakinnas ning annab täieliku ülewaate Saksa tarbeasjadetööstuse tooteist. Majataarwete grupis esineb ümmarguselt 1400 wäljapanijat, kuna nahkasjade, ehete ja puudukaubaga esineb üle 1700 firma. Umbes 700 wabrikanti on wälja pannud paberikaupa uuimais mustreis, pilte, raamatuid, kirjutusmateriali. Tekstiilkaupade ja riietustarwete 710 wäljapanija käitumise on antud ka sel sügisel 2 messihoonet.

Traditsiooniline sügis-ehitusmeis, milline peetakse samuti 27.—31. augustini, on seekord peainspektor dr. inj. Todt'i üldjuhatuse all. Selle messi peaülesandeks on ehitusasjanduses uusi rasionaliseerimise wõimaluši näidata. Sügismessist wõtawad rohkearwulisel osa ka wälismaa wäljapanijad.

Messi külastajaile on kajutada sõiduhinna soodustused Eesti, Läti, Leedu ning Saksamaa raudteedel, weeteedel ja õhusõiduliinidel.

Soodustused raudteel on makswad sinnasõiduks Eestis, Lätis ja Leedus 22.—31. augustini; tagasiõiduks — 27. augustini kuni 14. septembrini.

„LASTELEHT“ on kõrge tasemega noorsooajakiri

Salaküttt wõeti wahi alla

Paide kriminaalpolitsei poolt wõeti wahi alla Türil elutsew paberiwabriku tööline Berner Simm, 31 aastat wana, keda kahtlustatakse pühapäewa hommikul Kolu metskonnas Karjakülа metsawahi tulistamises. Ülekuulamisel Simm eitas temale pandud süüdistust, kuid politseilisel juurdlusel on tehtud kindlaks, et laskjaks on olnud Simm, keda warem on kelmuste ja warguste pärast karistatud.

Kalarannas uppus tööline

Eile õhtul kella 6 paiku uppus Tallinnas Kalaranna merre Tallinna elanik Woldemar Elbert, 32 aastat wana, kes teenis Puhk ja Poegade juures hooajatöölisena. Elbert ilmus jooksnud olekus Kalaranda, ning läks ujuma. Kuna ta aga wee alla hakkas wajuma, teatas Kalaranna supelonnide wahi A. Jakobson sellest politseijaoskonda, kust korduk kohale ruttas. Politsei kohale jõudes oli Elbert umbes 50 m kaldast eemal ning wajus põhja. Mehe 13i mereit wälja lähedal supelew Juhan Krumin. Päästmine ründis kiiresti, nii et mees sai wee all olla waewalt 5—6 minutit. Kohale jõudis ka dr. Reiman, kes regi 2 tundi elluäratamise katseid, mis aga jäid tagajärjetuks.

Ilm

Reedeks ennustab metsbs: keskmise kiirusega idakaarte tuuli. Päewal rünkpilwitus ja 18—26 kr. jooja. Kergelt sombane. Kuiw.

Islandi madalkõrgkond on siirdunud Shoti merele ja liigub Põhjamere poole. Poola ja Taksa ofamiinimumid on täitunud. Kõrgõhkkonnad waldawad Edela-Euroopa, Põhja- ja Kesk-Wene, Läti, Eesti, Soome ja suurema osa Skandinaawiast. Põhja-, Ida- ja Kesk-Wene püsiwad Jäämere jahedate õhumassiide waluses, kuna mujal Euroopas walitsewad endiselt joojad ilmad.

Eestis oli eile keskpäewal 22—26 kr. jooja ja walitses kuiw ilm. Eile kell 6 p. l. oli Tartus 24 kr., Tallinnas 24 kr., Pärnus 26 kr. ja Narwa-Jõesuus 24 kr. jooja.

Ujulas

oli weetemperatuur 22,6 kr. ja õhujoojus 21,2 kr. Ujulat käis külastamas üle 900 iiku.

Skautlus

Täna algab 4. üleriigiline skaudijuhtide kursus

Täna algab neljas üleriigiline skaudijuhtide kursus, mis kestab 16. augustini. Täna kella 6-ks kogunewad kõik kursuslased Aegwiidu jaama, kust ühisel matka korras minnakse 20 km eemal olewasse Koitjärwe laagrisse, kus kursuste peamine osa toimub. Ühtlasi peetakse Koitjärwel ka esimesed hundujuhtide kiirkursused.

Uus juht Tapa skautmalewale

Neil päewil awaldas lahkumispalwe Tapa skautide malewa juht ltn. K. Reitel. Kuuldawasti lahkumine ühnib terwislikel põhjusil, kuna ltn. Reitel on astunud tagasi ka soomusr. rüg. wordijuhi kohalt. Uueks skautmalewa juhiks on palutud n.-leit. ltn. F. Kukk, omaaegseid Põltsamaa skautliikumise juhtiwaid tegelasi.

Tapa skaudid wõistlewad kergejõustikus

Pühapäewal, 13. aug., toimuwad Tapal skautide malewa esiwõistlused. Wõistlusteis osawõtt on wõimaldatud ka teistele kohalikele noorile. 100 m jooksu ja kaugushüppes wõistleb kaasa rahwusmeeskonna mees K. Iwanow.

Lõppes NMKÜ suwikool

Kolmapäewal lõppes NMKÜ suwikool Koitjärwe laagris. Kaheaastase kursuse lõpetasid 27 noortejuhti. Suwikooli lõppaktus toimus lõketule juures, kus suwikooli juhataja NMKÜ Liidu peasekretär A. Kasak esines wastawa sõnawõtuga ja jagas lõpetajaile diplomid.

Suwikooli tegewus oli edukas ja osawõtjad sooritasid nõutawad katsed hästi. Kõigile suwikoolist osawõtjaile jäi Koitjärwe laagrist, mis oma korraliku sisseseade ja huwitawa ümbrusega on üks omapärasemaid Eestis, hea mulje.

Suwikoolist osawõtjate lahkumisel asusid laagrisse Koitjärwele Tartu ülikooli Kehalise Kaswatuse Instituudi üliõpilased oma õppejõududega.

Kuiw

Wõrtsjärwe kalurid ootawad pikisilmi sügist

Uus kalepüügiseadus piiras tuulejõul kalapüüdmist. Kalurid ei looda, et detsembris saaks paadiga järwel sõita

Kewadel oli Wõrtsjärw kalade surnuaed

Wõrtsjärw — mõnel pool ka Wirtsjärw — sai käesolewal aastal jällegi kord kõikide jutuaineks. Warasuwine kalade suremine järwes äratas tähelepanu kõikjal. Koha peal teostati uurimisi kalade suremise põhjuste selgitamiseks. Et lainete poolt kallastele uhutud kalad olid roiskunud, siis asuti seisukohale, et kalad pidid surema korraga, sest mõnesuguste pisilaste korral oleks wõinud leida wähemalt üksikuid haigusest nakatatud kalu. Et korraga surmata sellist hiigelhulka kalu weekogus, nagu see Wõrtsjärwel oli, pidid olema tegewuses loodusejõud. Lõpuks jäidki kalanduse eriteadlased arwamisele, et warasuwel kallastele uhutud kalad surid kewadel jää alla — nad lämbusid.

Ka nüüdki weel siin ja seal Wõrtsjärwe kaldal

wedelewad kuiwanud kalakorjused.

Kuskil kiwide wahel liigub wees poolkuiwanud — kõdunenud kalaluustik, millel küljes weel pea ja saba. Wahepealne osa on kõik kadunud. Kuid üksikutel juhtudel wõib sattuda ka suurtele kohakorjustele — mis kuulusid kaladele, millede kehakaal oli wähemalt 20 naela.

„Siin ta nüüd on — suureks ja kawalaks kaswanuna ei tulnud ta meie püünistesse, kuid nüüd on ikkagi surnud“, märgib kaldal askeldaw kalur.

Ja kui juba kaluriga jutt kaladest ja kalapüügist, siis pole kartagi jutuaine puudust. Peagi on käes ka seegi uudis, et isegi kalurid ei uskunud, et Wõrtsjärwes wõis olla nii palju kohakala, nagu seda tõendas seekordne kalade suremine. Lainete poolt toodi eriti rohkel arwul kaldale ju surnud kohasid.

„Need on järwel olnud ikkagi haruldased juhud, kus keegi kalega wõi talwisel ajal unnaga püüdis kinni 20—25-naelase koha. Nüüd aga selgub, et niisuguseid ilusaid põrsakaaluga kalu oli järwes küllalt — aga nüüd ju enam püüda ei saa — kõik keelatud. Weel wõib juwisel ajal ainult wõrguga wiristada, kuid see riistapuu jätab wahel kassigi ilma.“

„See kalade suremise aeg oli

warestele pidupäewadeks“ —

tõendab keegi rannaääres elutsew kalur. „Algul, kui neid kalu weel wähe wälja tuli, pistsid nad pea kogu kalakorjuse nahka. Hiljem aga hakkasid isegi waresed praalima ja sõid lõpuks weel ainult kalade silmi.“

„Wareste pidupäew on läbi — ei enam too lained surnud kalu randa — ja ise ta juba kalapoegagi kätte ei saa.“

Wõrtsjärw — suuruselt teine siseweekogu Eestis annab aasta läbi mitmesajale inimesele leiba ja ülalpidamist. Rannikul ja isegi kaugemal, elab Wõrtsjärwe ümbruses kuni 200 kaluriperekonda, kes ühed wähem, teised suuremal määral on sõltuwad järwest. On maalapike suurem, siis ei tee see leiwaküsimus nii palju muret. Kuid küllalt on ka neid, kes peawad elama ainult sellest, mis neil õnnestub järwest wälja tõmmata.

Uus kalapüügiseadus — ja Wõrtsjärwe kalapüügi korraldamise määrus — muutsid Wõrtsjärwe kalurite elu. Uue kalapüügi määrusega kadus kalepüük kui senine peamine kalapüügi wiis ja nüüd on Wõrtsjärwel kaletamine lubatud ainult 1. septembrist kuni 24. detsembrini.

„Nok„ weel jõululaupäewal tõmba kalet

ja kogu endale kala järwest paadiga. Aga kui jää on peal, ega siis kalepüüki ka enam teha ei saa“ — märgib wana Rannaküla põline kalur murelikult.

Ja kui on satutud westma juttu kaluritega, siis on jutt kohe kalepüügi pärast käimas. Nad on päris awameelsed ja tunnistawad ka seda, et senine kalepüük, kus kala püüdmiseks kasutati tuule jõudu, oli muutunud natuke sõgedaks. Terwe järwe kohta oli kuni 70 kalewenet ja warematel aastatel sõelusid need iga wähegi tuulisema ilma korral järwel. Loomulik, et see kalade wähenemist põhjustas.

Ei olda aga rahul ka praeguse olukorraga. Kalurid seletawad seda ise nii:

„Nüüd meil on wõimalik püüda ainult wõrguga ja käsitsi weetawate püügiriistadega. Kalepüük on lubatud õieti ainult kolm kuud, sest detsembrit ei saa arwestada. Aga mida peame tegema, kui kogu meie elamine on sõltuw järwest. Soowisime, et kalepüük oleks lubatud alates 1. augustist kuni 24. nowembrini. Siis oleks asi olnud parem.“

Kalamehed on praeguse olukorra lahendamiseks astunud juba samme ja kawatsewad seda weelgi teha.

Kaks nädalat pidewat wiibimist kalurite juures Rannaküllas tõendas ka wäljastpoolt sealwiibijale, et Wõrtsjärw ei ole wõrkude järw. Need

on harwad juhud, kus wõrkudega on suuremat saaki saadud

— tähendab, mitte puudaga kaaludes, aga rohkem kui üks pannitäis. Ojalt on selle põhjuseks ka asjaolu, et wõrkusid ei ole weel kaluritel palju — kuid on üldse küsitaw, kas wõrgud tasuwad ning kas kalurile jääb ka leiwaraha püütud kala tõrwale.

Küll õnnestub mõnikord lõunajärwes — see on Wõrtsjärwe kitsam osa — rohurataste koputamisel saada ilusaid ahwenaid. Seda rohurataste koputamist tehakse nii, et wõrgud lastakse tasapisi ümber rohututtide, kuhu waikse ilma korral ahwenad suurel hulgal on kokku tulnud. Kui wõrgud sisse lastud, siis tehakse seal kaladele natuke hirmu — mütatakse rohumätast. Hiljem tuleb wõrkudest wõtta wälja ainult ahwenaid. Et sel juhul saadakse kuni naelaseid ahwenaid — ei ole midagi imestada. Ahwenat leidub Wõrtsjärwes õige rohkesti, kuid wiimane kalade suremine wist wähendas ka nende arwu õige tublisti.

Waremalt harrastati Wõrtsjärwel õige rohkesti pühapäewa-kalastajate poolt ka õngitsemist sikutiga. See on tinast kalaga, millel kisad küljes. Mõned aastad tagasi wõis pea alati kindel olla, et õngitseja pannitäie kala ikkagi koju tõi, kuid tänawu suwel ei wõinud keegi selle peale kindel olla.

„Ei tohi igakord minna sealt majast kalale, kus kass kodus.

Pärast on tüli ja pahandust kassikala pääuast,“ ütleb seal nüüd kalur sõbrale, kes harrastab sikutitõmbmist.

„Kui wõiks tõmmata kalet — siis oleks supikala ja müügikala“ — ütleb ohates igaüks, kellel seal on purjepaat kaletamiseks, sest sellega saidki wõrtsjärwlased endale igapäewast leiba. Aga nad on ka sel alal patustanud. Kalewõrgud ei ole latikate, haugide ja kohade püüdmisel tihedad, kuid pisikesi lipse — latikapoegi — wõib ikka alati kalemõrras näha. Mõned õige pisikesed maimud wisatakse tagasi, kuid ikkagi jääb neid weel mõrrasoppi ja sealt isegi kalakasti küllalt. Nad ei maksa midagi — kuid neid püütakse. Küll oleks hea, kui kalamehed teeksid omawahel aumehe kokkuleppe, et keegi ei tõmba järwest wälja wäiksemat latikat kui ühe naela raskusi. Ka need on ju weel küllalt wäikesed, kuid niisuguse latika söömisel on tunda juba kalaliha maitset.

Wõrtsjärwlane ootab nüüd sügist ja häid tuuli.

„Taewa pärast, ärgu puhugu Wõrtsjärwel sel ajal Narwa tuuled — see tuul wiib isegi kala pannilt ära,“ märgib wana kalur, kes ootab sügist.

—wee.

Weel möödunud aastal lõikasid Wõrtsjärwel mitukümmend purjepaati peaaegu igapäew wett, et tuua järwest wälja kala kaluritele ja nende perekondadele. Nüüd wõib ainult harwemat. juhtudel Wõrtsjärwel näha liikumas purjepaate, kuid needki ei tohi tegelda praegu kalapüügiga, sest seda keelab seadus. Pildil ühe Wõrtsjärwe tawalise purjepaadi kordaseadmine järwele minekuks, kuid nüüd enam mitte kalastamiseks, waid lõbusõiduks. „On heagi, kui wahel järwele saab sõita — saab lahutada natukenegi meelt,“ troostib end järwele minew kalur.

Ontika kalurite eksisõit

Meeste otsimiseks taheti appi lennukeid

Ontika rannast sõitsid teisipäewa warahommikul merele 4 kalurit mootorpaadiga, kawatsedes minna ulgumerele räimepüünisseid sisse laskma. Mehi oodati tagasi juba lõuna paiku, kuid nad ei ilmunud randa teisipäewa õhtuksi. Kui hilisõhtulgi puudus kalurite kohta wähemgi selgus, pöördusid nende omaksed teiste kalurite poole abipalwega ning ühiselt otsiti öösi kogu ümbruskonna rannajoon läbi. Mehi ei läinud siiski korda leida. Kuigi meri oli waikne, kardeti halwemat, sest mootorpaat oli wana ja wõis hakata lekkima, mispuhul kalurid poleks pääsenud eluga. Kui kalureid ka kolmapäewa hommikul randa polnud jõudnud, teatati nende kadumisest piiriwalwele, kes hakkas omakorda kadunuksjäänud mehi otsima. Telefonilise järelepärimisega pöörduti kogu ranniku ulatusel kõikide piiriwalwe kordonite poole, kuid kuskil ei teatud Ontika meestest midagi. Keskpäewal oli selge, et merel on juhtunud midagi tõsisemat, mispärast taheti saata mitmest rannast mootorpaate merele mehi otsima. Ühtlasi pöörduti järelepärimisega Tallinna, nõudes sealt lennukit appi meeste otsimiseks. Paar tundi enne otsijate wäljasõitmist, saabus Ontikale teade, et mehed jõudnud Aa randa. Nende mootor oli jäänud merel seisma ning mehed olid 1½ päewa jookul hädapurje abil triiwinud merel, kuni jõudsid Aasse.

Torm purustas 14 silda

Linzist, 11. augustil. (DNB) Ülem-Doonau üksikutes osades on olnud raskeid torme. Aurachi ja Weseaurachi orus on ära kistud 14 silda. Üks isik on uppunud.

Wälismaa teadlaste huwi Riigi Keskarhiiwi wastu

Tartu ülikoolis on õppinud üle 40 armeenlase

Suweknudel Riigi Keskarhiiwis on töötanud paljud wälismaa teadlased. Juunis töötas arhiiwis dr. G. Mafing Riiast, kes nurib Põhjaõja sündmusi Baltimail. Sama kuu lõpul Wiiburi lääni talupoegade mereltäimise küsimuse uurimiseks 16. ja 17. sajandil wiibis R. Keskarhiiwis mag. W. Mattila Helsingist. Etnoloogiliste uurimuste teostamiseks kasutasid juuli esimesel poolel R. Keskarhiiwi materjale dr. med. Sten Rentersehiöld Stokholmist koos D. Reuterschiöld'iga. Eesti rootslaste kohta statistilise uurimuse läbiwiimiseks kasutas arhiiwis kirikuraamatuid Hannes Hyrenius Statistilisest Instituudist Lundis. Juuli teisel poolel ja augusti alul wiibis Riiast koha peal R. Keskarhiiwis uurimise otstarbel Läti Ajaloo Instituudi peasekretär M. Stepermanis, kes jälgis poliitiliste olude arengut Liiwimaal 18. ja 19. sajandil, kuna Läti ala asustusküsimuste selgitamiseks kasutas R. Keskarhiiwi kaardikainestikku ja muid materjale Riia ülikooli dotsent E. Dunsdorfs. Lätist töötas arhiiwis weel A. Jakewic ning jätkab tööd lätlaste olukorra kohta Rootsi ajal dr. R. Wiksnins Riiast. Poolast uuris Poola ja Liiwimaa wahekordi 17. sajandil puntuwaid küsimusi üliõpilane M. Dutlinger Warssawist ja oma doktoritöö jaoks, mis käsitl. Poola ja Liiwimaa wahekordi 16. sajandi lõpul, käis Warssawist andmeid kogumas ajalolane A. Salcewicz. Lühiajaliseks wiibimiseks saabub neil päewil Tartu Berliini Preisi Salajase Riigiarhiiwi arhiwaar, Berliini ülikooli dotsent ja ajalooliste ajakirja „Jomsburg“ toimetaja dr. W. Koppe, kellel on käimas andmete kogumine Hansa, eriti Nowgorodi, Tallinna ja Lübeki wahelise kaubanduse kohta a. a. 1490—1500. Samuti kaubanduse-ajaloo, nimelt Põhja-Saksa ja Eesti- ning Liiwimaa linnade kaubanduspoliitika uurimiseks 16. sajandi lõpul, saabus neil päewil Tartu R. Keskarhiiwi Lundist litsentsiaat A. Jönsson.

Juba mitmendat nädalat töötab R. Keskarhiiwis Berliini ülikooli orientaalsete keelte seminari dotsent, armeenlane dr. Artasches Abeghian, kes on uurijana ja ajakirjanikuna laialdaselt tuntud, wõttes osa omaaegse iseseiswa Armeenia riiklikust elust. Teatawasti

Tartu ülikool on etendanud Armeenia kultuuris tähtsat osa.

Nii on wiibinud Tartus a. 1830—1836, siin ülikoolis käies, uusarmeenia literatuuri ja kooli põhjendaja Chatschatur Abowian ja samaaegselt Armeenia hilisemaid tuntumaid publitsiste ning Lasarewi-orientaalsete keelte instituudi professor Moskwas Stepan Nasarianz, siis 1852. a. armeenia rahwuslik luuletaja Rafael Patkanianz. Üldse aastate 1835—1889 wahemikus olid Tartu ülikoolis immatrikuleeritud 40 armeenlast ja lisaks? õiendasid siin eksternidena eksameid 7 armeenlast. Hiljem, käesolewa sajandi algul, oli Tartus olemas koguni eriline armeenia üliõpilaste selts. Eelnimetatud armeenia tähtsamate kultuurtegelaste Tartu perioodi elu kohta andmete hankimiseks õitiski dr. Abeghian Tartu.

Taani naisujuja sooritab uut pikamaaujumist

Rostockist, 11. augustil. (DNB) Taani naisujuja Jenny Kammersgaard, kes möödunud aastal ujus üle Läänemere Taanist Saksamaale, startis kolmapäewa õhtul kell 20 Läänemere ületamiseks wastupidises suunas. Tema sihtkohaks on Taani sadamalinn Gedser.

Kolm päeva valgepallilahinguid Tartus

Täna algavad Tartus Eesti 1939. a. kinnised esivõistlused tennises

Tänavused Eesti kinnised meistrivõistlused tennises on antud korraldada Akadeemilisele Tennisklubile, kes võistlused viib läbi Tartu Toomioru tennisväljakuil 11.—13. aug. Võistlustel selgitatakse meesteüksikmängu, meeste-paarismängu, segapaarismängu ja naisteüksikmängu 1939. a. Eesti meistrid. Peale selle toimub erivõistlus 1937. a. Tartu linnavalitsuse poolt väljapandud rändkarikale, mille esmakordselt võitis Niemann, kuna möödunud aastal finaal pimeduse tõttu katkestati ja hiljem pidamata jäi, sest teine finalist pidi ära sõitma. Kõikides mängudes otsustab paremuse kahe meestemängude finaalides kolme seti võitmine.

Selleks hooaja valgepalli suursündmuseks on registreeritud osavõtjaid Tallinnast, Pärnust, Viljandist ja muidugi ka Tartust. Meesteüksikmängus konkureerib Eesti meistri nimele eesotsas paljukordse Eesti meistri Kristjan Lasnaga, kes oma osavõtust alles viimasel minutil telegrammi teel teatas, meie paremik eesotsas Kree, Caye, Kuusf, Nieman ja Tartu meistri Turbaga. Üldse võistleb sel alal 23 meest. Naisteüksikmängus tuleb meistritiitel selgitamisele 7 osavõtja vahel, kus kindlaks meistrikandidaadiks on pr. V. Nõmmik. Meestepaarismängus tuleb lugeda kindlamaks paariks K. Lasn — Niemann ja segapaarismängus pr. Nõmmik — Kree. Tartu au kaitsevad meestepaarismängus Zimmermann — Turba.

Kuna seega meie valgepallieliit esmakordselt pea sajaprotsendiliselt Tartu koondub, siis avaneb tartlasil üle hulga aja võimalus näha korralikku tennist ja pinevaid võistlusi valgepalli alal.

Võistlused algavad täna õhtupoolikul kell 4. Meesteüksikmängus Eesti meistri nimele on esimeses voorus huvitavaimaks matšiks Tartu meistri Turba ja noorte meistri Alasi vaheline kohtumine. Võistlused jätkuvad laupäeva hommikul kell 9 ja peale väikest lõunavaheaega kell 4 õhtupoolikul.

Võistluste puhul on Toomi varemete esine kõnnitee suletud. Sinna pääseb maksuliste pääsmetega. Samuti on võistluste jälgimine võimaldatud ka alt orust.

F-ma Jänes — TJK 4:1

ESIMESENA LÄKS JUHTIMA TJK

Eile õhtul kohtusid Tartus Tamme staadionil jalgpalli sõprusvõistluses Firma M. Jänese ja Tartu Jalgpalliklubi jalgpallimeeskonnad. Ilusa ilma tõttu oli kogunenud üsna rohkesti pealtvaatajaid. F.-a Jänese meeskond, mis koosnes pea täielikult „Olümpia“ mängijaist, nende hulgas ka internatsionaalid Kuremaa ja Sieger, oli oma vastaseist tublisti üle, eriti teisel poolajal ja saavutas teenitud võidu 4:1, kusjuures 1. poolaeg lõppes väravateta.

Mängu algas F.-a Jänese meeskond päikese soodustusel ja tegi mitmeidki hädaohtlikke rünnakuid TJK värava alla. Kuid ka TJK võttis mitmeid vasturünnakuid ette. Üldiselt möödus 1. poolaeg tasavägiselt ja lõppes väravateta.

Teise poolaja alul läks TJK ootamatult vä. Rosenbergi löögist juhtima 1:0, milline tagajärg püsis kuni 25. min. ehkki M. Jänese meeskond järjekindlalt surus. Kuid siis tuli murrang — ts. Kuremaa üksikläbimurdest tõstis üle väljajooksnud TJK väravavahi pea palli võrku seisuks 1:1. Mõni minut hiljem Riisik lõi Kuremaa ilusast söödust 2:1. 3:1 saavutas F.-a Jänes 11 m karistuslöögist, mille sooritas Idlane ja 4:1 tuli 1. min. enne lõppu TJK kaitse jalast. Ehkki internatsionaal Kuremaad tugevasti kaeti, eriti 1. poolajal, siiski oli ta klass omaette. F.-a Jänese võit oli teenitud, sest eriti 2. poolajal oli nende ülekaal nii suur, et oma väljapoolele jäi ainult väravavaht.

Noortel spordimeestel läheneb hooaja lõppakkord

Noorte Spordiliidu Tartu ringkonna suvine tegevus on arenenud hoogsalt. On juba peetud rida võistlusi jalgpallis, käsipallis ja ujumises ja ka koondised on korraldanud omavahelisi võistlusi. Seejuures on agaralt noorte tööle kaasa tõmmanud J. Laidvere, E. Rooni, R. Freiman, H. Väärand, A. Oha ja J. Trummal ja rida teisi, kuna ringkonna noorte spordinõunik H. Michelson pidi pikemat aega välismaal viibima.

Ees aga seisab hooaja suurim sündmus — ringkonna esivõistlused kergejõustikus, mis peetakse 23., 24. ja 25. augustil Tallinna tänava sporviväljakul. Nimetatud võistluste üksikasjaline kava on juba teatavaks tehtud ja noortel tuleks teha veel erilisi pingutusi, et hooaja lõppakord õnnestuks võimsalt. Lisaks kõne all olevatele võistlustele korraldatakse ka rongkäik ja pärja asetamine Vabadussõjas langenute mälestusmärgi jalale.

Nõupidamine pidustuste korraldamise kohta peetakse neljapäeval, 17. augustil kell 7 õht. Tallinna tän. sporviväljakul, kuhu palutakse kõigi noorte organisatsioonide esindajaid.

Kambja ja Tartu-Maarja malevkonnad laskmises võidukad

Elvas korraldatud Tartumaa maleva malevkondade vaheline laskevõistlus andis lõppkokkuvõttes järgmisi tulemusi:

Sõjapüssis punkti ja lahingilmelises laskmises kokku: 1. Kambja mvk. üksikmehe keskmise tulemusega 77,7 p., 2. Räpina mvk. 66,3 p., 3. Jõgeva mvk. 65,9 p. Individuaalalal lahingilmelises ja punktilaskmises kokku olid tulemused: 1. A. Madisson (Rasina) 126 p., 2. Aug. Reitkam (Vaimastvere) 126 p., 3. E. Moont (Elva) 121 p., punktilaskmises: 1. K. Jaaniorg (Ahja) 45 s., 2. A. Luitsalu (Räpina) 45 s., 3. A. Võngri (Ropka) 44 s., lahingilmelises laskmises: 1. A. Madisson (Rasina) 9 tab., 2. A. Reitkam (Vaimastvere) 9 tab., 3. J. Ilves (Meeksi) 8 tab.

Väikekal. püssis olid tulemused järgmised: 1. Tartu-Maarja mvk. 613 s., 2. Torma mvk. 611 s., 3. Jõgeva mvk. 605 s., individuaalalal: 1. K. Roopalu (Rõngu) 135 s., 2. A. Vabamäe (Rõngu) 134 s., 3. V. Ihaste (Torma) 133 s.

Kaitseliidu ülema rändauhinna võitis Kambja malevkond, Lihaekspordi rändauhinna Tartu-Maarja malevkond.

Täna algavad Tallinnas politsei üleriigilised esivõistlused

Tartu-Valga prefektuurist võistleb kaasa 30 meest

Täna algavad Tallinnas politsei üleriigilised esivõistlused. Tartu-Valga prefektuurist võtab osa 30 politseiametnikku. Tuntud sportlastest Tartu politseiametnike peres teevad eelolevaid võistlusi kaasa jalgratturitest Laanemaa, Veide ja Laidmaa (end. Lepikov), kiiruisutaja Mitt, laskur Niilus jt.

J. Kotkas maadles Palal

Palal toimus suurem spordipäev, millest rohkel arvul osa võtsid ka Tartu Kalevi kerge- ja raskejõustiklased. Kergejõustikuvõistlustel saavutati järgmisi tagajärgi: 100 m jooks: Jurak, Pala — 12,1. 1000 m jooks: J. Perv, Tartu — 2.48,2, ja 3000 m: J. Perv, Tartu — 9.18,2. Kuul: Sibul, ÜENÜ — 13,81, ja kergeketast: Sibul 43,18. Kõrgushüpe: palalane Jurak ja tartlane Samler 1,50 m. Kaugushüpe: Samler 5,74.

Tõstevõistlustel tulid võitjaiks sulgkaalus J. Rebane 250 kg, kergekaalus J. Vaikma 250 kg, keskkaalus A. Vaikma 305 kg, poolraskekaalus J. Kiiseli 260 kg ja raskekaalus E. Laine 325 kg.

Lõpuks olid maadlusvõistlused, milledest osa võttis ka Euroopa meister J. Kotkas, kellele korraldati ka eriline austamine. Kotkas maadles kahe vastasega, seljatades mõlemad: N. Kasakovi 4.10 min. ja Voitka 3.20 min.

Algavad karikavõistlused

OLÜMPIAL KAKS VÕISTLUST EES

Eesti jalgpalli karikavõistlused algavad Tartus pühapäeval, mil Tallinna Kalev mängib Olümpiaga kell 6 p. l. Tamme staadionil. Võistlusteks teatavasti Tallinna Sport pani välja suurehinnalise karika, mille väärtust arvatakse 2000 kroonile. Karikas on jäädavalt rändav ja võistlusest selle peale võivad osa võtta kõik liiduklassi meeskonnad ja ka ringkonna meistrid A klassis. Seega Tartust saab kaasa võistelda ka Raudla, kelle vastaseks on Esta. Kalevi ja Olümpia mängu tuleb huviga oodata, sest mõlemal pool mängib rahvusmeeskonna mehi ning Eesti parimaid edurivimehi — Olümpial Kuremaa ja Kalevil Veideman.

Tuleval teisipäeval on Olümpial võistlus Leedu meistermeeskonna Kovasiga Tamme staadionil kell ½7 õhtul.

Eesti karikavõistluste esimene matš peeti juba kolmapäeva õhtul Narvas, kus kohalik Tennis-Hokiklubi võitis Võitlejat 3:2. Võiduvärav tuli 11 m trahvilöögist.

Jalgpalliesivõistluste kalender

Eesti Jalgpalliliidu juhatus on teatavasti kinnitanud liiduklassi esivõistluste mängude tähtpäevad. Sügisringi mängude kalender on kujunenud järgmiseks:

1. voor: 1. sept. ÜENÜTO — Tall. Kalev, 3. sept. Esta-Pärnu Kalev ja Olümpia-Estonia, 5. sept. Sport-TJK.

2. voor: 8. sept. Esta-ÜENÜTO, 10. sept. Pärnu Kalev — Tall. Kalev, Olümpia — Sport (Tartus) ja Estonia — TJK.

3. voor: 15. sept. Esta — Tall. Kalev, 17. sept. Pärnu Kalev — ÜENÜTO (Pärnus), Olümpia-TJK ja Sport — Estonia.

4. voor: 24. sept. ÜENÜTO — Sport, Esta — Olümpia (Tartus), Pärnu Kalev — TJK (Pärnus) ja Tall. Kalev — Estonia.

5. voor: 1. okt. ÜENÜTO — TJK, Pärnu Kalev — Olümpia (Tartus) ja Esta — Estonia, 3. okt. Tall. Kalev — Sport.

6. voor: 6. okt. Esta — Sport, 8. okt. ÜENÜTO — Olümpia, Pärnu Kalev — Estonia (Pärnus) ja Tall. Kalev — TJK.

7. voor: 13. okt. ÜENÜTO — Estonia, 15. okt. Pärnu Kalev — Sport, Tall. Kalev — Olümpia ja Esta — TJK.

Maailmaesivõistlustele tõstmises 5 rahvust juba registreeritud

Maailmameistrivõistlused tõstmises toimuvad käesoleval aastal 17., 18. ja 19. septembril Riias. Seni on end võistluseks üles annud viis välisriiki: Eesti, Soome, Saksa ja Prantsusmaa täieliku meeskonnaga ja Itaalia kahe osavõtjaga.

Eesti tõstemeeskond Rootsi vastu

On lõplikult selgunud, et Eesti-Rootsi maavõistlus tõstmises peetakse 20. augustil Kalmaris. Eile peetud Raskejõustikuliidu juhatuse koosolekul koostati meie rahvusmeeskond selleks maavõistluseks järgmiselt: sulgkaal — A. Lavin (V. S. Sport), kergekaal — E. Lund (V. S. Sport), keskkaal — P. Mürk (Tall. Kalev), poolraskekaal — A. Mäll (V. S. Sport) ja raskekaal — A. Luhaäär (V. S. Sport). Esindajana sõidab kaasa Raskejõustikuliidu juhatuse liige A. Poolak, välja sõidetakse 17. augustil. Praegune koosseis on tugevaim, mis meil Rootsi vastu üldse on esinenud.

EGON ROOLAID ÜRITAB VALGAS UUT ÜJUMISREKORDI

Valgamaa ujumisvõistluste lõpp-päeval reede õhtul võistleb peale kohalike ujujate ka Eesti meister Egon Roolaid. Kuna Roolaid praegu on heas vormis, oodatakse temalt uut Eesti rekordi 200 m vabaujumises. Võistlus algab kell 18.

Täna on:

Pagarite ja lihunikkude vaheline jalgpallivõistlus kell ½7 õhtul.

Iga isa ja ema teliib oma poiale ja tütrele meie parema noorsoojakirja „LASTELEHE“

Põllumajandus

Külmakindlamaid taliviljade sorte

Talwe kardawad wähem Sangaste rukis ja „Kuusiku 75“ nisu. Külwiaeg tuleb walida õieti

L.-Eestis külw nädalapäewad P.-Eestist warem

Suwiwiljadele on saagi förguse määramisel tähtsamaks tegurits taimekaswule soodne mullaniiskus, kuna talwewiljade juures on otsustawa tähtsusega talwekindlus. Mõni sort wõib soodsate talwitumisolude juures küll förget saaki anda — kuid ei suuda seda aga pidewalt aastast-aastasse anda, sest soodsaid talwitumisolusid on paraku hulga wähem kui ebasoodsaid. Seepärast osutub wäga tähtsaks sort, mis pidewalt wõib förgemaid saake anda.

Eestis üldkasutatawamaks rukkisordiks on Sangaste mõisas krahw Fr. Bergi poolt aretatud Sangaste rukis. See on talwekindel ja lamandumisele wastupanu, pika ja tugewa förre ja raske teraga rukki sort. Teiseks kasutatakse meil weel Petkusi tüüpi rukist. Petkusi rukis ei ole nii talwekindel. Soodsatel talwedel annab küll Sangaste rukkist förgema terasaagi — seda aga hoopis harwa. Põhusaagis jääb Sangaste rukkist maha, sest ta on lühema förrega kui wiimane. Ülikooli Taimekaswatuse katsejaama 11 aasta keskmised saagid näitawad kujukalt nende sortide suhtumist meie kliimasse, mis tahes wõi tahtmata räägib Sangaste rukki kasuks.

	Terasaak kg/ha	Põhusaak kg/ha	5-a. keskm. 1000 t. kaal.
Sangaste	2922	7248	27.31
Jõgewa nr. 1 (Petkus)	2750	6318	27.06
Jõgewa nr. 2	2749	6423	26.08

Seega Sangaste rukis on annud pikemajalisteks katsetes förgema tera- ja põhusaagi, kusjuures ka 1000 tera kaal on förgem. See asjaolu räägib kindlasti Sangaste rukki kasuks. Kuna Sangaste rukis on Probstei- ja meie kohaliku rukki ristlemise produkt ja teda meie olude kohaselt on aastakümneid aretatud, siis on ka tema wastupidawus meie kliima oludele põhjendatud. Petkusi rukis on aga aretatud Saksamaal, Berliini ligidal ja seetõttu waatamata pikemaajalisele kaswatamisele meie oludes jääb ikkagi talwekartlikumaks kui esimene.

Talwenisu on förgema saagiga, kui suwenisu.

See on selgetaw sellega, et talwewiljad on juurdunud sügisel ja saawad kewadel warakult kasutama hakata rikkalikku talweniiskust, ja kattes pinna kewadel wõrdlemisi warakult, takistawad seega asjatut wee auramist mullast õhku, mis on üheks madalate saakide põhjuseks suwiwiljade juures. Kuna siin on niiskusküsimus paremini lahendataw, kerkib üles uus küsimus, nimelt talwekindlus. Ainult hea talwekindlusega sordid wõiwad anda suwewiljadest förgemaid saake ja kasutada neid klimaatilisi hüwesid, mida meie kliima on wõimeline talwewiljadele enam pakkuma kui suwewiljadele.

Talwenisu sortidest on osutunud talwekindlamaiks teiste seas Kuusiku 75 ja Luunja nisu (ka eksikombel tihi Sangasteks nimetatud). Esimene nendest on hea talwekindlusega, kuna teise talwekindlust wõib rahuldawaks lugeda, Luunja nisu jääb nii tera- kui ka põhusaagis Kuusiku nisust pisut taha. Seitsme aasta keskmised katseandmed on järgmised:

	Teri kg/ha	Põhku kg/ha
Kuusiku nisu	2792	5395
Luunja nisu	2625	5125

Kuusiku nisu kaunis suureks puuduseks tuleb lugeda tema kerget peasidanemist, mispärast eriti niiskusküllastel sügistel tuleb alla temaga kaunis ettewaatlik.

Kewadel ilmade soojenemisega algab suwewiljade külw aja suhtes wastawalt iga taimeliigi nõnete kohaselt. Järgnemas on tähtlematalt soojad ilmad, misfugune asjaolu lubab külwe alustada wähema riisikoga. Talwewiljade külwiaega on aga hulga raskem kindlaks määrata, sest sügise pikkus on meil teadmata ja ilmastiku ennustamine ei ole kangelkki mitte weel nii usutaw, et sellega wõiks arwestada.

Külwiaja walikul on suur tähtsus

saagi förguse ja headuse kohta, sest külwiajaga muutuwad ka wiljade kaswu mõjutawad tegurid, ja külwiajast oleneb wäga suurel määral ka talwekindlus.

Rukis külwatakse meil harilikult augusti teisel ja septembri esimesel poolel, Põhja-Eestis nädalapäewad waremalt kui Lõuna-Eestis. Rukis wõrsub peamiselt sügisel — selleks on tarwis walgust ja soojust. Walguse mõjul ajetseb wõrsesõlm sügawamale mulda, mistõttu on see karmide talweolude wastu rohkem kaitstud. Ka taimeratud arenewad kuiwas ja walgusküllas wäiksemad, ja on talwele seega wastupidawamad. Ka enamwõrsunud taimedel on tugewam juurekawa, mispärast on nende wastupanu kordumale sulamisele ja külmamisele suurem. Nende waraste külwide kasuks toodud põhjuste förwal on ka põhjusi, mis teewad warased külwid kaheldawaks. Tawaliselt kaswawad warased külwid liiat wälja, oras on lihaw ja lopsakas ning wõib kergesti lume all lämbudes hukkuda, eriti kui lumi tuleb sula wõi kergelt külmanud maale. Pikkade sügiste puhul wõiwad isegi optimaalsel külwiajal külwatud põllud liialt wälja kaswada, mis talwel neile saatuslikuks saab. Missugusei terasaagi waheside külwiajad esile kutsuwad, näitawad Raadil Taimekaswatuse katsejaamas saadud keskmised katseandmed (10—12 aasta keskmised).

Külwiaeg	Kewadise lämmastik pealtwäetiseta. Terasaak kg/ha	Kewadel 1 kt. lubisalpeetrit enamsaak kg/ha
10. aug.	2114	374
20. „	2573	403
30. „	2268	436
10. sept.	2056	471
20. „	1666	365
30. „	1315	419
10. okt.	1059	401

20. augusti külwid on annud förgema terasaagi. Kewadine lämmastikwäetus ei ole saagiwahesid külwiaegade järele suutnud tasandada, waid enamsaak tõigub kõikide külwiaegade juures 400 kg ümber. Hilisematel külwiaegadel on wõrsuminę nõrgem, mispärast on need kewadel hõredad. Samuti jääb ka förs nõrgemaks ja pea lühemaks.

Toodud andmete järele osutub paremaks külwiajaks rukkile Kesk-Eestis augusti wiimane kolmandik, kuna Lõuna-Eestis oleks see weidi hiljem ja Põhja-Eestis warem.

Talwenisu külwatakse tawaliselt peale rukki külwi. Nisu ajetab wõrsesõlmed ja neist wäljaminewad juured sügawamale mulda, ning wõrsub rohkem kewadel. Nisu ei lämbu ka nii kergesti lumekatte all kui rukis. Üksikud külwiajad on annud järgmisi terasaake:

Külwiaeg	Aastate keskmine terasaak kg/ha
10. aug.	2001
20. „	2369
30. „	2555
10. sept.	2514
20. „	2271
30. „	2062
10. okt.	1922

Aastate keskmisena on annud 30. augusti külwiaeg förgema terasaagi. Sellele kaunis ligidal seisab 10. sept. külwiaeg. Arwestades tooduga peaks Kesk-Eesti oludes talwenisu külwatama septembri esimesel kolmandikul.

Kuna sobiw külwiaeg ei ole sõltuw mitte üksnes ajast, waid ka teistest mõjukatest teguritest, siis tuleb ka wiimaseid külwiaja walikul silmas pidada. Muld, kuhu seeme idanema külwatakse, olgu parajalt wajunud ja kohase niiskuse ajtme juures. Selle wastu on eriti rukis tundlik. Ei tohi ka unustada rukki külwi aegset rootsi kärbse rüüstet, waid selle lennuaega hoolega silmas pidada ja külwide läbiwiimisel püüga pealennuaega wõimalikult wältida. Förwaltegureist tingitud liig hilist külwi ei ole soowitaw kunagi teha.

Neid katseliselt tõestatud näpunäiteid tuleks igal põllumehel kindlalt silmas pidada. Toodud andmetega arwestades tõusewad tähtlematalt meie talwewiljade saagid, mistõttu saab ka põllumehe hool ja waew paremini tajutud.

E. Naarits,
agr.

Uus terawili — nisurukis

Poola aretajate töö tulemusi

Warssawist, 10. augustil. (ATE) Neil päewil saabus Warssawisse esimene saadetis Poolas aretatud uut terawilja. See on saadud nisu ja rukki ristlemise tulemusena. Esmakordselt on põllumajanduses läinud korda teostada seesuguse terawilja aretamist. See on 17 aastat kestnud töö tulemus. Uue wiljasordi aretamine teostati poola õpetlase dr. Marcel Rozanski poolt tema mõisas Kruszynkas ja hiljem Krosniewices, Kutno lähedal, Kesk-Poolas.

Uus terawili ühendab endas nisu ja rukki häid omadusi. Wälimuselt sarnaneb ta enam nisuga, on aga wastuwõtlikum lämmastikwäetistele. Tema tähtsaim paremus on see, et teda wõib edukalt külwata wähemwiljakale põllupinnale, nagu seda leidub Poolas wäga suurel määral.

Uut nisurukist — nii nimetab aretaja seda wiljasorti — on Krosniewice mõisas külwatud juba 6 aastat ja nüüd on ta tunnistatud kõlblikuks üldiseks tarwitamiseks. Tulewal aastal loodetakse saada juba mitu tuhat tonni uut wilja ja arwatakse, et see uus terwilja liik kujuneb tähtsaks teguriks Poola põllumajanduslikus toodangus.

Wili hakkab kogunema salwedesse

Rukki wäljaand on rahuldaw. Ka talinisu tõotab korralikku saaki

Põllumehe elus on sügis teiseks olulisemaks momendiks, kuna nüüd hakkawad selguma käesol. aasta töö tulemused. Iga põllumees wõib juba ligikaudu hinnata saagi, mille ta wõib saada, kui õnnestub wilja koristamine ja ka peks.

Wanemad põllumehed ütlewad weel sageli, et ega wili tõik pole salwes, mis wiljapõldudel on saadud kuhilatesse panna. Tegelikult oli see täiesti õige ajastul, kus meil wiljapeksumasinaid oli wähem. Nüüd on aga nende arw aastate jooksul mitmekordistunud ning masinad on kättesaadawad kõikidele. Ja et wilja hoidmine kuhilates on küllalt suur risk, siis püütakse wiljapeksuga kohe algust teha, kui-selleks wähegi wõimalusi. Tähtis on see kiirus eriti rukki ja nisu juures. Tarwitseb ainult mõned päewad sadada pidewalt wihma ning kui temperatuur on ka küllalt förge, siis on peagi wiljakuhilad kaetud rohelise orasega.

Mis puutub tänawusse wiljasaaki, siis on see wõrdlemisi umbmäärane ja paljudki talupidajad on loodetawa saagi suhtes päris mures. Mitte ainult seda, et kuiw rikkus wiljakaswu kewadel ja suwel, waid praegune suur kuumus ja kuiw omakord kiirendawad wilja walmimist, mistõttu tera wõib jääda üpris pisikeseks ning seega saak kehwaks. Pea kõikjal on juba algust tehtud suwiwiljade koristamisega Kuid iga päew kiiremaks muutub see töö aga nüüd. Mõnel pool on tekkinud teatud raskusi wilja koristamisega ja kõikjal käiwa rukki ning nisupeksuga.

Tõuwilja loodetaw saak ei ole üldjoontes weel täpsemalt selgunud, kuid juba nüüd on kindel, et kõikidel on wähemalt leiwawilja — rukist ja nisu. Kuigi rukis kohati kaswas tänawu halwem mullusest, ei saa talupidajad siiski nuriseda wäljaanni kohta. Esimesed andmed räägiwad, et tänawuse rukki wäljaand on hea ning keskmiselt ulatub see mõõdunud aasta saagile. Wälja arwatud need kohad, kus olid förged liiwakingud ja kus kuiwa tõttu rukis juba enneaegselt kuiwas.

Isesidujate kasutamiswõimalustest Eestis

Isesiduja wõimaldab töökäte kokkuhoidu hooajal. Enamkulu wõrreldes wiljaniitjaga 5 kr. ha-lt

Ajast, mil meil kerkis päewakorrale töökäte puudus põllumajanduses, on muutunud päewaprobleemiks põllutöö mehhaniseerimise küsimus. Töökäte arwu wähendamine pole ainuüksi wõimalik küll mehhaniseerimisega, waid samawõrd tähtis on töö otstarbekohane läbiwiimine nii, et wõimalikult wäiksema jõukulutusega saawutada parimaid tulemusi. Paratamatult on siiski meil praegu mehhaniseerimise küsimus wäggagi pluline, sest alles nüüd on hakatud sellele üldiselt suuremat rõhku panema. Talutöö juures on teatud raskuspunkte —tööhooaegsid—kus töökäte järele on eriti suur nõudmine — nagu suwel heina ja wiljade koristamise ajal. Oluliselt tähtis on just nende kõrguspunktide töökäte nõudluse wähendamine, kuna tawalise jookswa töö korraldamiseks töökäte saaminę ei walmista üleypäästematuid raskusi.

Piistaoja talupidaja agr. T. Pooli sulest on ilmunud ajakirjas „Agronoomia“ augustikuu numbris artikkel „Isesiduja kasutamiswõimalustest kõrswiljade koristamisel meie taludes“. Käesolewas kirjutises püüame lühidalt anda edasi kirjutise autori seisukohti selle küsimuse alalt.

Kirjutises märgitakse, et 133.357 talundi kohta, milledest 53.324 on üle 20 ha suuruse pindalaga, oli kõigest 9810 wiljaniitjat ja 8545 kogumisaparaati, sõega kokku 18.355 wiljaniituks kohandatud masinat. Ainult üle 100 ha suurused majapidamised olid kõik warustatud wiljaniitjatega.

Meil puuduwad peale üksikute erandite weel täiesti wilja isesidujad. Wõib tekkida küsimus, mispärast pole meil isesiduja wõitnud pinda, kuna meie läänepoolsetes naabermaades, näiteks Rootsis ja Taanis, juba suur osa 20 ha suurusi talusid on warustatud isesidujaga. Niikauna, kuni meil oli inimtööjõudu külluses ja odawalt, polnud mõtet teda ajendada masinatega. Praegu on aga ses suhtes olukord põhjalikult muutunud. Nüüd on alutunud tarwilikuks esmajoones taiandada töönõudluse tippe talukäitistes. Kui suudame wähendada heina- ja wiljakoristamise töönõudlust parema töökorralduse ja masinate abil, on astutud edasi suur samm tööjõu küsimuse alal.

A. Pooli wäidetel on isesiduja lewikut meil takistanud peale käitisolude ka teatud eelarwamused isesidujate suhtes. Nimelt wõiwat kuulda wäiteid, et isesiduja nõõr minewat palju maksma, temaga ei saawat koristada igat wilja ning sellega niidetud wili minewat kergesti lopitama. Alljärgnewalt refereerime kokkuwõttes Piistaojal lähemal waatlusel saawutatud andmeid isesiduja kasutamisel. Sisetöötanud masinat weawad wabalt 3 tugewat hobust. Esimesel päewal, mil wärw weel kulumata, on soowitaw kasutada traktorit.

Töötamine wihmaga ning lamandunud wilja niitmine.

Märjaks sadanud wilja ei saa niita ka teiste ahinõudega ning seda ei tehta ka isesidujaga. Isesiduja wihkude kuiwamine oleneb wihu suurusest. Raskused wõiwad tekkida siis, kui tahetakse haida kokku sidumisnööri ja tehakse liiga suured wihud.

Isesidujaga on wõimalik niita ka lamandunud wilja, kuna isesiduja haspel on laialdaselt üles ja alla kui ka ette- ja tahapoole teltitaw.

Isesiduja töönõudlus

Piistaojal kasutati isesidujat taliniisu, odra ja suwiniisu koristamisel, kuna kaer, milles oli ka wikki, oli niiwõrd lamandunud, et seda tuli koristada heinaniitjatega ja käsitsi. Kokkuwõtete andmetest selgus, et isesidujaga kokkupanek on nõudnud ligikaudu 50 protsenti wähem tööjõudu ha-le kui wiljaniitjaga. Kuid wihkudekogunja kasutamisele wõtmisel, millega on wõimalik lasta kuni 5 wihuliisi hunnikuid korrapärasteśse ridadesse, saab kokkuhoidu saawutada ka wihkude hakki ajetamisel.

Tehtud kulukalkulatsioonide osas märgib kirjutise autor, et teoreetiliselt näib isesiduja enamkulu kujunewat umbes 5 kr. ha-lt, wõrreldes wiljaniitjaga, see on sidumisnööri hinna wõrra. Tegelikult kujuneb wahekord aga isesidujale soodsamaks, sest kirjutises tehtud kalkulatsioonides ei ole arwestatud ajakulu, mis waja sidujate põllule ja põllult siirdumisele kui ka ajakaotust töötakistuste puhul wihmaga. Isesiduja peatähtsus seisab inimtööjõu kokkuhoius ning see masin aitab meil üle kriitilistest momentidest, mil palgalist tööjõudu kusagilt pole wõtta, wõi on äärmiselt raske saada. Kui kasutada isesidujat 10 tundi päewas (wahetades hobuseid), wõidame, niites 3—3,5 ha, ligikaudu 120—140 inimtöötundi. Teiste sõnadega — isesiduja teeb meil wiljakoristamisel 10-tunnise päewa kohta 19 inimese töö ära.

Meil on 471 üle 100 ha suurust majapidamist, kelle terawilja pindala on keskmiselt 35,2 ha ja 6433 talundit 50—100 ha suurused, keskmiselt 9,1 ha terawilja pindalaga. Kui oletada, et 500 nendest, umbes 6000 talundist, muretseb endale isesiduja, siis suudaksime wiljakoristamise ajaks ajendada 5000 inimese tööjõu, see oli sama palju kui poolakate perc 1938. a.

Isesiduja kasu tuleb nähtawale

weel suuremal määral hiljem kõrswilja sisseweol ja pekful. Kuna wihud on tihedad ja siledad, on wõimalik teha suuremaid koormaid ja kasutada ära maksimaalselt hobuste tööwõimet. Märkimata ei saa samuti jätta terakaotust üksikute koristamiswiiside juures. Kontrollitud andmetel on selgunud, et kõige suurem terade kadu oli alati käsitsi koristamisel, natukene wähem wiljaniitjaga koristamisel, kuid kõige wäiksem on terade kadud isesiduja juures. Juba see teradekadu wahe tasub wiljakoristamisele kulutatud nööri.

Agr. T. Pooli poolt koostatud kulukalkulatsioonidest nähtub, et isesiduja 1 töötund maksab olenewalt aasta töötunnist 4.70—1,40 krooni. 1,40 kr. maksab töötund siis, kui masin töötab 100 tundi aastas. 100 töötunni juures on wõimalik niita kuni 30 ha suurune pindala. Masinakulu ühelt ha-lt on 100 töötunni juures 4.62 krooni ja 10-tunnilise töötamise juures aastas 15,51 krooni. Wiljaniitja masinakulu 1 töötunnilt on 10-tunnilise töötamise juures aastas 3.04 krooni ja 100-tunnilise töö juures 91 senti. Masinakulu 1 ha on 10-tunnilise aastatöö juures 9.12 krooni ja 100-tunnilise töö juures 2.73 krooni.

Kokkuwõttes märgib autor, et isesidujaga ei tule wilja koristamine iseenesest praeguste tööpalkade juures odawam kui wiljalõikuse masinaga wõi käsitsi, kuid sellega wõib säästa inimtööjõu tarwidust. Meil tuleks kasutada isesidujat suuremal ulatusel talundites, kus terawilja pindala ulatub üle 10—15 ha ja ka muidu ei puudu eeldused nende kasutamiseks.

Agr. T. Pool oma Piistaoja talus töötanud N. Wene isesidujaga, mille lõikewikati laius on 5 jalga.

Pisikene ürask häwitab puuhiiglasi

Üraskite häwitustöö Järwamaa metsades. Kunagine põllumaa ei ole enam sobiw metsa kaswatamiseks

Eriti tänawu oleme ajalehtedest üsna tihti lugenud, et seal ja seal metskonnas wõi maakonnas see ja see putukas rüüstab metsi, sealjuures tekitades suuri kahjusid. Asja tõsidusest annab kujutuse ka see, et isegi seadustandew wõim on suunitud seaduste ja määrustega nende kahjurite wastast wõitlust juhtima ja korraldama. Et selles asjas paremat ülewaadet saada, otsustas nende ridade kirjutaja ette wõtta sõidu ühte sellisesse metskonda, kus putukate rüüsted suurt kahju teewad. Walik langes Järwamaal, Tapa ja Järwa-Jaani wahepeal ajuwale metskonnale, milline saadud informatsiooni järgi pidi olema selle ala tüüpilisemaid.

Allpool olgu esitatud mõningaid tähelepanekuid ja mõtteid sellest sõidust.

Lahke metsaülema hr. Eichhorn'i poolt saadetuna awaneb hea wõimalus teostada metskonnas ühist ringkäiku. „Eks meil nende üraskitega (nii on nende kahjulikkude putukate eestikeelne nimetus, kuna ladinakeelse terminoloogia järgi kuuluwat nad Ipida perekonda) ole palju tüli ja pahandust küll. Kõigepealt teewad nad suurt kahju sellega, et wiiwad reaSt wälja suurel arwul puid. Wiimastel aegadel on tulnud iga aasta seltseid putukapuid üles töötada umbes 3000 tm, mis teeb terwenisti ¼ kogu metskonna aastasest raielangist. Kahju on siin mitmesugune.

Üraskid ei küsi sellest, kas puu on kõlblik raiumiseks wõi mitte.

Seepärast oleme sunnitud üles töötama ka noort ja keskealist metsa, kust saame waid odawahinnalist sulfaatpuud. Teiseks tuleb suwine töö palju kallim. Kuna wigastatud puud aiuwad tawaliselt laiali, siis peame maksma tööstistele tahekordset töötasu, wõrreldes talwisega. Muidu juba kergi kibedal põllutöö ajal metsa ei tuleks. Kolmandaks paheks on, et mets jääb niimoodi aukliikuks ja seal wõib tuul kauda kinnitada ja niimoodi omalt poolt kahju tekitada tuulehidete ja murduide näol."

Kuna tunnen huwi ka selle wastu, millised need putukad on, kuidas nad puid häwitawad ja kuidas nende wastu wõideldakse, siis lahke metsaülem ei keeldu ka siin lähemate selletuste andmisest.

„Metsaentomoloogias on pikk nimestik neist putukatest, tes ühel wõi teisel wõisil metsale kahjulikuks osutuwad. Neist tähtsamaid on n. n. ürasklased. Ka neid on meil seni kindlaks tehtud üle 50-ne liigi ning awastatakse järjest uusi. Meil siin, Rawa metskonnas, on

eriliselt ohtlikud aga suur ja wäike kuuse kooreürask.

Need on pisikesed, paari millimeetri pikkused mustakat wärwust putukad. Peale mullas ja sambla all talwitumist algawad nad paarituslendu maikuul. Juunikuul walib enamardikas endale wälja puu, tawaliselt kuuse, pureb end sinna koore alla ja hakkab seal käitu ülespoole puristama. Tealjuures muneb ta iga tüki maa taha ühe muna. Kokku tõuseb munade arw ühes sellises emakäigus mitmekümnele. Nendest tulewad peatselt wastsed wälja ja hakkawad omakord koore all käike ajama. Seepärast siis tuleb, et kui üraskite poolt ajutstatud puul koor ära wõtta, siis on see käike risti ja rästi täis. Loomulikult ei suuda puu sellele wastu panna, kuna putukad rikuwad nii nõlut ja maltsa, ning tagajärjeks on puu kiratsemine ja wäljafuremine. Waheset juhtub küll ka, et mõni wäga elujõuline puu hakkab suurel arwul waiku walmistama ja sellega sissetungijad üle kattes need häwitab. Tawaliselt on kahjurid ettewaatlikud ja ajuwad peamiselt nendele puudele, millede elujõud ühel wõi teisel põhjusel on nõrgenenud."

Tahtmatult libiseb üle huulte küsimus, miks rüüsted just selles metskonnas esinewad.

„Ega see üksinda meie metskonna eesõigus eie ole," wastab härra metsaülem naeratades. „Eks neid kahjureid suuremal ehk wähemal määral leidu igas metskonnas. Et meil neid rohkem esineb, see on tingitud mitmest asjaolust. Kõigepealt on paepealne mets juba oma iseloomult halwema terwisega ja seetõttu putukatele ka kergemini wastuwõetaw.

Rüüsted on esinenud juba Wene ajal

ja seetõttu oleme saanud nad niiütelda „pärandusena" kallist tsaariajast. Praegused metsad suures ulatuses on olnud kauges minewikus põllumaad. Seda tõendawad mitmed sambla kaetud ja pooleldi maasse wajunud kiwihunnikud. Suured sõjad ja katkud, mis mõllasid meie maal umbes paarsada aastat tagasi, tegid maa inimestest lagedaks. Kuna puudusid inimesed, kes oleksid suutekised olnud põlde harima endises ulatuses, jäi suur osa neist sõõti. Peagi tekkis sinna wõsa, millest aja jooksul sirgus mets. Et põllumaad põhjustawad haigeid metsi, seda on tõendanud hilisemad uurimused.

Eelpool nimetatud wene „päranduś", milline ka oma halbu tagajärgi ei sõta awaldamata, on see, et endised mõisaomanikud katsusid luua puht-kuusepuistud. Kuusk on aga teatawasti üks kergemini tõbedesse nakatuw puulik.

Kuid ka Eesti ajal on tehtud mitmeid wäärsamme, nagu metsamaade planeerimine põllumaaks.

Nüüd oleme aga teinud kõik mis wähegi wõimalik, et kahjurite tegewuse wastu hästi tõhusalt wõidelda. Kõige esimeseks mureks on see, et katsume õigeaegselt putukatest ajustatud puud üles töötada. Kuna putukad, nende munad ja sealt arenewad wastsed ajuwad koore all, siis tulewad kõik need puud ära koorida. Selleks asetame koorittawatele puudele linad alla, kuhu kogunewad koorega ka putukad. Lina abil on neid hea kokku koguda ja ära põletada. Sellise tööga algame juba maikuus. Samuti peawad kõik tööd lõpetatud olema 1. septembriks. Liiaks oleme langetanud putukate juurde meelitamiseks weel sellekohaseid püünispuid.

„Meil oli sellel suwel korraga tööl 70 inimest. Praegu on aga kahjuks enamik töid juba läbi ja seepärast on ülejäänud üksikud töölispaarid," seletab metsaülem.

„Kas see wõitlus ka tulemust annab?" esitan mõ küsimuse.

„Miks ei anna," on kindel wastus. „Kõige enam takistab edukat tegewust kewadisel ajal tööliste puudus. Seetõttu ei suutnud meie waremalel aastatel koorimistöid õigeaegselt lõpetada. Tänawu aga täidame maksimaalsest normist 95 proti., nii et ainult 5 proti. wõib arwestada neid puid, kus koorimine hiljaks jäi ja putukad seetõttu wälja wõiwad lennata. Täiesti kaotada kahjurite tegewust aga on loomulikult wõimata. Eriti nii kaua, kui talumetsades ei teostata ka tõrjet. On ju putukatel tiiwad seljas ning seetõttu ei tee nad mingit wahet eramaa ja riigimaa wahel," tähendab metsaülem naeratades.

J. Wu.

Karulood

Wana metsawaht istus kännul ja arutas: „Tea, kuidas see igapäewane elu siin Alutaguse laantes tundukski, kui poleks wana mesiläppa siin pesitsemas. Wist igawaks kipuks minema siin see olemine. Olen nendega juba lapsepölwest alates harjunud ning enam nagu ei oskaks eladagi, kui poleks wahetewahel tegemist nende omapäraste metsaelanikkudega. Muidugi, elatakse ju niisugusteski metsades, kuhu kunagi üksi mesiläpp ei wii oma jalga, aga mina seal küll ei oskaks olla."

Ja haaratuna oma mõtetest jutustab wana metsamees ühe karuloo teise järel. Need pole tawalised jahilood, milles tõtt leidub ainult imewäikene osa, waid wana metsaelaniku tähelepanekud meie metsade omapärasema looma eluwiiside kohta. Kuigi metsawaht seda otse wälja ei ütle, siiski näib, et ta armastab oma karusid otse isalikult. Eks kinniga seda järgminegi lugu: „Mul siin neid ikka on, juba wanast ajast peale. Mõne aasta eest märkasin, et salakütid, susi neid sõögu, on haawanud wana isakaru. Waene wanamees wedas enese alla madalama metsa weerele padrikusse ja hakkas seal siis haawu rawima. Leidsin ta sealt päris juhuslikult, liikudes mööda metsaall leiduwaid werejälgi.

Wanamees oli saanud kõwa rahmaka, niisugune, mis pani mehikese mõneks ajaks päriselt maha magama. Nägin siiski, et ta wõib paraneda, sest haaw näis olewat tagumises kintsus ja niisugune juba surma ei too. Oletsin temale läinud heameelega appi, aga kartsin, et sellega ainult teen ta ollukorra halwemaks ja sellepärast jäin eemale.

Koju ma siiski ei läinud. Mõtlesin, et pea nüüd ei wõi juhtuda, et salakütid uuesti tulewad ja wanamehe üles leiawad. Ei aidanud, käisin kiiresti kodus ja tõin sõõgitagawara kaasa ning jäin siis haawatud mesiläpa lähedusse walwama. Olin walmis igale salakütile jalamaid haawlilaengu selga wajutama, kui mõni niisugune tüüp oleks ilmunud lähedusse. Aga neid ei tulnud. Walwasin seal senikaua, kuni haawatu suutis toetuda haigele jalale sedawõrd, et wedas enese weelgi kaugemale sügawasse metsa,, kus enam teda ei ähwardanud mingisugune wäline oht."

Wirumaa metsades leidub praegu karusid ligikaudu 100. Alles aastat 6—8 tagasi oli nende koguarw ainult 30 ümber. Karupere suur juurdekasw on tingitud peamiselt selletõttu, et salakütlide tegewuse tõkestamiseks on metsadesse seatud erilisel tugew walwe. Karujaht aga nõuab ettewalmistusi, mille pärast salakütid tahes-tahtmatult peawad jääma aupaklikku kauguse. Siiski on wiimase paari aasta jooksul paar karutapmist aset leidnud. See oli wõimalik waid selletõttu, et salakütid tegutsesid eramaade läheduses, kus riigimetsawahtide walwe on nõrgem.

Ühenduses karupere suuremaks kaswamisega on metsade piirkonnas muutunud peaaegu igapäewaseks nähteks ümberkaudsete elanikkude lõkkuutumised mesiläppadega. Seda soodustab eriti see, et karud on äärmiselt uudishimulikud ja lapsikud, mille tõttu nad lihtsalt uudishimust aetuna käiwad uurimas inimeste eluwiise ja tegewust metsades.

Sonda metsades peatus juba mõnda aega karuema, kes ühes kahe pojaga külastas järjekindlalt metsa sees asuwat metsawahi talu. Mesiläppade perekond ei teinud kellelegi häda, ainult ääretult uudishimulikult piiidsid kolm karu jälgida maja juures toimuwaid sündmusi. Nähes, et inimesed ei tee neile mingisugust halba, hakkas karuema ühes poegadega päew-päewalt majale ikka lähemale tulema. Ühel päewal, kui metsawahi naispere oli aias umbrohtu kitkumas, oli karupere jällegi aegjasti kohal. Eemalt waadates aga ei suutnud karumammi mõista, mida naised teewad aias, wiibides tundide kaupa poolküürakil maa kohal.

Hulga aega wõitles karumammi uudishimuga, siis ei suutnud ta enam kiusatusele wastu panna ja metsawahi pere üllatuseks nähti ootamatult, et kogu karupere seisab tagumistel jalgadel otse aia ääres, jälgides aias toimuwat tegewust. Karuema siiski ei suutnud mõista, mida naised seal teewad: aia tagant waadates wõis ju selgesti näha, et seal polnud mesilasepesa maas, samuti ei saanud seal olla sipelgaid. Ja ometi — naised nokitsesid huwiga, nagu oleks teabkui magus suutäis nina all.

Lõputs katkes karu kannatus ja ta hakkas otsustawalt ronima üle aia, et „lähen õige waatan ise, mis neil seal on!" Naised karuemaga siiski ei soowinud nii lähedasse läbikäimise astuda ja ajasid teise poolelt ronimiselt metsa tagasi. Karu lätski ühes poegadega, kuid järgmisel ööl käis ta siiski aias ja soris segi kõik peenrad!

Sama karuema kohta räägis metsawaht weel teisegi loo: „Korra sattusin suure sipelgapesa lähedusse, kui kuulsin, et läheneb suur karu — põõsad aina ragisesid raske looma lähenemisel. Karumutt oli nähtawasti hens meeleolus, sest ajas omaette muhedat mõminat ja näis olewat rahul kogu maailmaga. Läksin sipelgapesast kaugemale, kuid jäin walwama, et mis niüd sünnib.

Karu lähenes pesale, jäi siis selle juurde seisatama ja jälgis huwiga sipelgate sagimist. Wahetewahel suskas käpa pesja ja raputas seal weidi, siis jäi jälle waatlema, kuidas sipelgapere hakkas kisama... Ja, ime küll, wanacit jättis pesa segi lõõmata. Waatlemisest tüdinenult astus endamisi mõmisedes edasi. Ma siis mõtlesin, et karucit on wist mõnesse kenasse karunoormehesse armunud, mis ta's muidu nagu pooltotter kolas mööda metsa ja endamisi ajas laulujoru; armastus ikka, muud ei midagi..."

Marjulised on eriti hädas karudega. Kuna mesiläppadki on suured marjasõõbrad, siis wiib neid marjulistega kokku ühine huwi. Niipalju aga, kui on olnud kohtamisi marjuliste ja karude wahel, ikka on naised märganud, et karu nende tegewust huwiga on piiidnud mõne puu warjust jälgida. Soldino juures üks karu tutwus marjanaistega nii, et käis neil juba teel wastas ja saatis siis sügawasse metsa marjade korjamiskohani. Korra üks Narwa naine pidanud karu lihtsaks puunotiks ja lähenenud samm-sammult mesiläpale, ise kogu aja küürakil olles ja marju noppides. Paar sammu „puunotist" eemal ajanud naine ennast sirgu ja kohkunud hingetuks, nähes, et seisab suure karumürakaga wastamisi. Silmapilk hiljem jooksiz kogu naistekari kuidas jalad wõtsid lähema küla suunas. Jooksul wisati maha juba pooleldi täiskorjatud marjakorwid ja karjuw naistekari mõtles ainult oma elu päästmisele.

Karule oli asjade niisugune pööre üllatuseks. Hetke seisatas temagi üllatunult, siis hakkas naistele järele pressima niisugune nääga, et „huwitaw, kuhu nad nüüd's nii kähku jooksewad?!" Karu saatis naised külani, pöördus siis metsa tagasi ja — tegi tühjaks mahawisatud marjakorwid.

Erik

Seakaswatajad tulewad Kuremaale kokku

Eesti Seakaswatajate Seltsi ja Kuremaa Seakaswatuse Katsejaama poolt korraldatakse ühe felt pühapäewal, 13. augustil Kuremaa mõisa seakaswatajate päew. Seakaswatajate päew awatakse hommikul kell 10, millele järgneb hiljem tutwunemine Kuremaa seakaswatuse katsejaamaga. Katsejaama tegewust esitab ülewaate juhataja dr. L. Woltri.

Ringi ümber kodumaa

Tartumaalt

Jõgewa ümbruskonnas suur huwi kombaini wastu. E. S. ü. Jõgewa mõisa ostcti kewadel kombain, mis on nüüd rakendatud koristamistöödele. Kombain on seniajani töötanud laitmatult, eriti aga nisukoristamisel. Ümbruskonna põllumeeste hulgas walitseb selle uue masina wastu suur huwi, mida tõendab rohke põllumeeste käimine Jõgewa mõisas kombaini tööd waatamas. Masinaga ollakse rahul ning mitmedki talupidajad lubawad järgmisel aastal endale selle masina osta.

Rekordiline rukkisaak Jõgewa mõisas. Jõgewa mõisas on selgunud esimesed tänawused rukkisaagid, mis kipuwad ületama mööduunud aasta saake. Keskmiseks hektaari saagiks wõib arwestada 3000 kg. Eriti suurt saaki on annud Jõgewa Sordikaswanduses aretatud Jõgewa nr. 2. Nii saadi sellest sordist hektaari kohta 4400 kg, misugust saaki pole seniajani Jõgewa ümbruskonnas saadud.

Näitus Wõnnus 20. aug. Wõnnu Põllumeeste Selts koos Wõnnu Põllumeeste Konwendiga korraldab pühapäewal, 20. aug. 1939. a. kella 13—20-ni Wõnnus kirikuaias omas aias põllumajanduslikku näituse ühes Tori noorhobuste näitusega. Näituse awab Tartu maawanem H. Lauri. Näitusel esinewad järgmised osakonnad: 1. Taimekaswatus; 2. Weisekaswatus; 3. Hobusekaswatus; 4. Linnukaswatus; 5. Lambakaswatus; 6. Seakaswatus; 7. Põllumajand, riistad ja masinad; 8. Naisläätitöö; 9. Meesläätitöö; 10. Aianduse ja mesindus; 11. Toitmistamine; 12. Metsandus; 13. Tööstus.

Näitusel korraldatakse hobuse rakendamise ja kartulikoorimise wõistlused. Demonstreeritakse elektrikarjust, piimajahutamist, nõude pesemist ja kuiwatamist, tõõrõiwaid jne.

Wõnnu kirikukoor sõidab Paide. Wõnnu kirikukoor pühitses 30. juulil s. a. oma 10. a. tegewust. Sel puhul kogudusе juhatus kinkis koorile 100 kr Kooriliikmed otsustasid seda raha kasutada ühise sõidu korraldamiseks Paide kirikunoorte päewale. Et sõita soowijaid rohkesti on, siis sõidetakse 2 autoga juba laupäewa hommikul Wõnnust wälja, tagasi loodetakse saada pühapäewa õhtuks.

Põud teeb suurt kahju. Kuuste ja tema naaberwaldades on kohati põua tekitatud kahjud eriti suured. On kohti, kus kogu käesolewa suwe kestel on waid paar korda sadanud wihma ja sedagi niiwõrd, et waewalt on lõõnud tolmu kinni. Põua tagajärjel on wiljad põldudel enneaegselt walminud ja mitmel pool on alatud nende koristamisega. Rukkipeks on täies hoos ja saagianni poolest põllumehed ei nurise, waatamata kuiwale ja erakordselt ebasoodsale suwele.

Kuuste wallawalitsus on otsustanud end. Haaslawa wallamajas maksude wastuwõtmist toimetada 30. augustil kella 9—15, et wastu tulla ühele osale end. Haaslawa walla elanikkudest, kelle elukoht on praegusest wallamajast küllalt kaugel.

Jõgewa konwenti asutati pullijaamu ja wiljaforteerimispunkte. Jõgewa põllumeeste konwendi juhatus otsustas anda nõusoleku Jõgewa walda K. Lall'i ja Waimastwere walda E. Sordiparanduse Seltsi, Tooma Sooinstituudi majapidamisesse pullijaamade asutamiseks. Pullijaamad hakkawad tööle alates augustikuust.

Peeti soowitawaks Luius-Tähkwere piimaühingu weskisse wiljaforteerimise punkti asutamine, mis asuks walla keskel, oleks warustatud moodsamate masinatega ning täidaks sellega laiemate põllumeestehulkade nõudeid.

Jõgewa konwendis 24 töölisele preemiat. Põllutöökoja poolt on lubatud esitada preemia jaamiseks 24 parimat põllutöölist. Kuna konwendis on kauaaegseid töölisi wäga palju, siis on praegu käsil parimate ning eeskujulikumate tööliste selgitamine. Preemiad jagatakse lõikuspidudel wastawa pidulikkusega wälja.

Walgamaalt

Waldade peamine tuluallikas on kogukonnamaks. Walgamaa waldade käesolewa majandusaasta eelarweliste tulude-kulude kokkuwõttes, mis tehtud Walga maawalitsuse poolt, on suurema eelarw. wallaks Kuigatsi—55.800 kr. ja wäikesemaga Hummuli, mille eelarwe seisab tasakaalus 15.140 kr. Waldade kulude kogusumma on kr. 339.081. Peamine waldade sissetulekuallikas on maksud, mis annawad kogusummas 265.630 kr. Maksude lõwiosa langeb kogukonnamaksule, millest laekub 153.451 kr., kinniswaramaks ja lisakinniswaramaks annawad ainult 62.396 kr. Kolmandal kohal seisab tulumaks — 19.327 kr., neljandal — tööstusmaks — 12.113 kr., wiiendal jalgrattamaks — 6155 kr. jne. Tuluandwaid ettewõtteid ühelgi wallal ei ole. Kulude osas seisab esikohal wallawalitsuste ülalpidamine — 79.133 kr., haridus — 66.005 kr., hoolekanne 48.450 kr., laenude ja protsentide tasumine 13.025 kr. jne.

Oksjonihaamer ähwardab 6 Walgamaa kinniswara. Mitmesuguste wõlgade katteks on Tartu kohtuprisiawite poolt määratud müügile 6 Walgamaal asuwat kinniswara. Tartu ringkonnakohtu hoones tulewad 2. okt. müügile Alma Orro päralt olew Hummuli mõisast eraldatud Tolmo nr. 27, mille suurus 66,26 ha ja Tõnis Wiidingule kuuluw Hummuli Ala-Roiu nr. 57-A ühes päraldistega. Koha suurus 22.93 ha. Samuti tulewad 11. okt. müügile Tõlliste mõisast eraldatud Kajaja-Widrik nr. 29 wakutalu, mis kuulub R. Saarele, ja Laatre mõisast eraldatud maakoht „ehituskrunt nr. A 172". Teiskordselt tulewad müügile Hummuli mõisast eraldatud H. Wiksi ehituskrunt A-154 ja Karula mõisast eraldatud maakoht Apja nr. A-95, mis kuulub F. Mõttusele.

Põdralas 3, Waokülas 2 ja Hummulis 1 walimisringkond. Nagu selgub, kujuneb walimisringkondade arw Walgamaa waldades üsna mitmekesiseks. Rekordi teiste hulgas lööb Helme 5 walimisringkonnaga. Kolme walimisringkonda soowitakse näha Põdralas. Üheainsa walimisringkonnaga tahab läbi saada Walgamaa wäikseim wald — Hummuli. Waokülas seewastu tahetakse moodustada kaks walimisringkonda — üks endisest Taagepera wallast ja teine Waokülа wallaga liidetud Holdre walla osast.

Pikasilla autobusejaam walmib septembris. Praegu on Pikasillal käsil suurema autobusejaama ehitamine. Ehitustöödega tahetakse jõuda lõpule septembrikuuks, nõnda et sügiseste wihmade ajal reisijatel oleks juba korralik peawari.

Rukkisaak rahuldaw, tõuwiljasaak 50 protsentulusest. Nagu selgub Helme ümbruses teostatud esimestest rukkimajindamistest, wõib tänawust rukkisaaki pidada üldiselt rahuldawaks, kuigi põua tõttu rukkitera on jäänud peenikeseks. Üheaegselt rukkipeksuga on teostatud ka esimesi kaeramajindamisi, kusjuures esimeste muljete kohaselt tänawune tõuwiljasaak on waewalt 50 protsendi mööduunud-aastasest. Tera on sõtlane, kaalult kerge ja üldiselt wäikese wäljaanniga.

Tõrwa näitusel ka lüpsiwõistlus. Tõrwa näituse kawa mitmekesistamiseks on Helme Põllumeeste Seltsil kawatsus korraldada üheaegselt Tõrwa näitusega ka suurem lüpsiwõistlus.

Helme Tuletõrjeühingu peakoosolek 20. augustil. Kuna kõik Helme walla piirides seni eraldi tegutsenud tuletõrjeühingud oma peakoosolekutel on wõtnud wastu otsuse liituda Helme tuletõrjeühinguga, siis on jõutud koha peal tuletõrjereformi läbiwiimises juba nõnda kaugele, et wõidakse asuda uue liitunud tuletõrjeühingu esimese peakoosoleku pidamiseks Tõrwa rahwamajas pühapäewal, 20. augustil kell 1 päewal. Peakoosoleku tähtsamaks päewakorrapunktiks on walimised, kuna Helme Tuletõrjeühingule pärast reformi tulewad walida täies ulatuses uued organid.

Puka turg 9. augustil. Kibeda tõõja tõttu jäi turg hõredaks. Piimasaadused puudusid täiesti müügilt. Põllusaadustest maksis rukkijahu 2.60—2.70 kr. 16 kg, loomajahu 1.70—1.80 kr. 16 kg, odratangud 22 s. l, kamajahu 25—30 s. l. Aiasaadustest wärsked kartulid 15 s. l, peakapsad 15 s. pea, kurgid wäiksemad 1 s. paar, suuremad 1 s. tk., porgandid 5 s. kimp, aiaherned 15 s. l, wabarnad 25 s. tk. Kaladest hawid ja linaskid 40 s. kg, järg 15—18 s. l. Lihasaadustest lambaliha 50—55 s. kg, eluswasikad 7—9 kr. tk., noored kukekesed 15—jed ja ahwenad 20 s. kg. Kanamunad 8—9 s. paar.

Hummulis walmis tuletõrje tiik. Hummuli tuletõrje ja seltskonna ühisüritusena walmis käesolewal nädalal Hummuli Soe alewikus asuwa tuletõrje rahwamaja juures suurem tiik, mida hakatakse kasutama weereserwuaarina tuleõnnetuste puhuks. Tasandada on weel ainult osaliselt wäljakaewatud mulda tiigi äärtel. Tiigi ümbrusesse rajatakse park ning nõnda hakkab tuletõrje weereserwuar täitma ühtlasi ilutiigi ülesandeid.

Wärwi magistraalteede äärsetele majadele. Põdralas jagati wallawalitsuse poolt tasuta wärwimulda parematele kodukaunistajatele Tõrwa-Puka maantee ääres oma taludes wärwimistööde teostamiseks. Sama tehakse ka Waokülas, kus erilist rõhku pannakse Tõrwa-Pärnu maantee piirkonnas asuwate talude wälisele korrastamisele. Üldiselt leidub rootsi wärwiga ülewärwitud maju Helme kihelkonna osas asuwate magistraalteede ääres õige sagedasti. Teatawa erandi näib siin moodustawat ainult Tõrwa-Wiljandi maantee Helme ja Põdrala walla piirides, mille rajoonis asuwad talud kodukaunistamise aktsiooni suhtes teiste kohtadega wõrreldes on jäänud teatawal määral tagaplaanile.

Wõrumaalt

Werivora maanoored Tartumaale. Wäike-Weerku maanoortering korraldab pühapäewal wäljasõidu Tartumaa waatamiswäärsemateesse kohtadesse. Nii peatutakse Raadil, Jõgeperal, Pühajärwel ja Otepääl, külastatakse ühtlasi ka Elwas kodumajanduse näitust ja Wahi ning Wasula koole.

Wiljandimaalt

Mustlale antakse 20.000 kr. laenu. Haridusministeeriumi kooliosakond on teinud korralduse Pikalaenu Pangale wälja maksta koolimajade ehituslaenu fondi komisjoni otsusega Mustla linna algkoolimaja ehitamiseks määratud laen 20.000 kr. suuruses. Laen antakse 50 a. peale.

Esimene Wiljandimaa maanoorte suwipäew peetakse pühapäewal, 13. sk. Heimtali mõisas. Suwipäewale on oodata kuni 1000 maanoort üle maakonna. Suwipäewa kawa algab kell 10 wõistlustega. Maanoored wõistlewad tõne, lüpsi, wõrkpalli, kraawikaewamise ja kartulikoorimise alal. Kell 15 järgneb aktus, kus õnnistatakse maakonna maanoorte ühenduse, konwentide maanoorte ühenduste ja maanoorte ringide lipud. Kõnedega esinewad maawanem M. Hansen, üleriikl. maanoorte wanem ja põllutöökoja esimees A. Jürima, Põllutöökoja direktor T. Kind ja Põllutööst. peasekretär J. Tõrmaküla. Pidustused lõpewad ilutulestikuga pargis.

Tarwastu kalmistu hästi korrastatud. Neil päewil Tarwastu matmispaiga komisjon koos Tarwastu kogudusе juhatusega waatas üle Tarwastu kalmistu ja konstateeris, et see on üldjoontes hästi korda seatud. Kõnniteed on puhtad ja kruusatud, mullune lehe- ja oksaprügi ära weetud, wanad ohtlikud puud maha wõetud, pärisplatsid enamikus puhtad ja hoolitsetud. Ainult 16 hauaplatsil leiti mõnesuguseid korratusi.

Kolm uut koolimaja sügiseks walmis. Neil päewil Wiljandimaa ehitusinspektor tutwus maakonnas olewate koolimajade j. t. ehitustega. On loota, et käesolewa kuu kestel wiiakse lõpule Sisu, Uusna ja Rutikwere koolimajade ehitustöö, nii et neis kohtades wõib sügisel õppetöö alata uutes hoonetes. Nimetatud kolmest koolimajast on eriti meeldiw Sisu oma, mis ilusaimaks ja moodsaimaks algkoolimajaks maakonnas.

Dr. Tiiu Maawere ajub Tartu. Linnawalitsus oma wiimasel koosolekul otsustas wabastada teenistusest linna emade- ja lastenõuandla juhataja pr. dr. Tiiu Maawere ta omal soowil, arwates 1. septembrist s. a. Pr. T. Maawere kuuldawasti ajub elama Tartu.

Õde L. Honga Inglismaale end. täiendama. Linnawalitsus otsustas linnahaigla sisehaiguste osakonna õele Linda Hongale anda 6-kuulise palgata puhkuse, missuguse aja kestel ta täiendab end Inglismaal oma kutsetöö alal. Wiljandis ajendab L. Hongat tema äraolekul Harjumaa tiisikusenõuandla õde Olga Parwe.

Wanema postiametniku ootamatu surm. Ekiline surm tabas teisipäewal kella 19.30 ajal kohaliku postkontori wanemat ametnikku 57-aastast Tõnis Martinsoni aiatöö juures. Töötades oma uue maja aias Lõuna tän., M. warises äkitselt kokku, nähtawasti südamerabanduse tagajärjel. Kadunu, keda wiljandlased tundsid kui üht wastutulelikumat ja kohusetruumat ametnikku, seisis postiteenistuses 1902. aastast peale, lühemat aega Wolmaris, suurema osa ajast aga Wiljandis. 1935. a. kõrgendati hoolsa ja kohusetruu teenistuse eest Wiljandi postkontori wanemaks postitelegraafiametnikuks.

Läbi kodumaa linnade

Walgast

Walga turg 10. aug. Neljapäewane Walga turg oli rahwa osawõtult kesknine. Marjaturg püsib ülekllastunult ja seeläbi hinnad endiselt madalad. Tapetud sigu wäga wähe müügil. Hind endiselt 65—71 s. tapakaalu kg. Põllusaadused: rukkijahu 2,50—2,60 kr. 16 kg, kaerad 1,65—1,85 kr. 16 kg, odrajahu 25—30 s. kg, püül 25—40 s. kg, manna 40—42 s. kg, tangud 20—23 s. l, wärsked kartulid 5—7 s. l, wanadest kartulitest walged 1,20—1,40 kr. wakk, sinised 2 kr. wakk.

Marjad ja aiasaadused: Aed- ja metsawabarnad 15—20 s. l, punased sõstrad 5—6 s. l, mustad sõstrad 40—45 s. l, tikerberid 8—15 s. l, kirsid 40—455 s. l, mustikad 15—16 s. l, hernekaunad 7—10 s. l, tomatid 60—75 s. kg, wärsked kurgid 3—5 s. tk., petseri kurgid 1—2 s. tk., lillkapsad 10—15 s. pea, õunad 5—15 s. l, 2—3 s. paar. Häid õunu turul weel saada pole, muudawad on ussitanud ja wäikesed.

Karjasaadused: talumõi 55—65 s. 400 g, kohupiim 25—30 s. kg, kunamunad 9—11 s. paar, junst 80—120 s. kg. Liha ja elusloomad: Tapetud sead 65—71 s. kg, eluslambad 8—13 kr. tk., eluswasikad 8—14 kr. tk., eluspõrsad wanaduse järgi 10—16 kr. tk.

Kalad: hawid kuni 60 s. kg, latikad 35—60 s. kg, ahwenad 25 s. kg, siiad 100 s. kg, kogred 35 kuni 40 s. kg.

Heinad näitawad hinnas järjekindlat tõusu. Aasaheinad maksid 55—85 s. 16 kg, timut 70—75 s. 16 kg, ristikheinad 75—100 s. 16 kg.

Pärnust

Wäljawedu Pärnu sadama kaudu tõusnud. Nagu nähtub Pärnu tolliinspektsiooni kokkuwõttest kaupade sisse- ja wäljawee kohta Pärnu sadama kaudu k. a. 1. jaanuarist kuni 31. juulini, on wäljawedu tublisti tõusnud. Kui mullu samal ajawahemikul Pärnu kaudu kaupu wälja weeti 13.359.568 kr., siis tänawu tõusis wäljaweo kogus terwenesti poole wõrra — 27.102.279 kg. Peamisteks wäljaweoartikliteks Pärnus olid metsamaterjal ja lina. Sissewedu samal ajal kahanes kogunes — olles tänawu 6.903.930 kg mullusе 9.458.099 kg wastu —, kuid tõusis wäärtuses — olles tänawu 812.641 kr. mullusе 566.997 kr. wastu.

Tolli saadi tänawu 565.260 kr. mullusе 667.943 kr. wastu.

Tapalt

Linnawanem puhkusele tagasi. Käesolewal nädalal asus oma ametikohuste täitmisele linnawanem J. Maidre, kes saabus tagasi kuuajalisel puhkuselt. 10. aug. läks puhkusele linnawanemabi H. Kiisk.

Worstiwalmistamist taludesse

Abja konwent arutas põllumajanduslikke päewaküsimusi

Neil päewil pidas Abja põllumeeste konwendi täiskogu Abja Paluojal oma erakorralise koosoleku. Sellel arutati põllumeeste praegusi päewaküsimusi, nagu kariloomade hinna langust, piimakarja sõõtmist talwel, karjasaaduste hinda jne.

Konwent asus seisukohale, et meil tuleks rohkem propageerida loomade ühistapmisi ja worstiwalmistamist taludes. Sõjawäele ja wangidele tuleks toiduks anda rohkem loomaliha. Samuti tuleks leida wõimalusi meie lihasaaduste ekspordi suurendamiseks.

Piimakarja talwise sõõtmise asjus leiti, et kuna ristik tänawu suurel määral äpardus ja talwisel sõõtmisel wõib tekkida raskusi, tuleks jõusõõda hind määrata wõimalikult odaw, kusjuures jõusõõt ise peaks olema põllumeestele kättesaadaw juba aegsasti. Jõusõõda hind tuleks kindlaks määrata ühel ajal ruukihinnaga.

Wõihinna asjus asus konwendi täiskogu seisukohale, et wõi kindlustatud hinnaks alates 1. septembrist tuleks määrata 2 kr. kilo.

Nisuhind tuleks määrata sama, mis mullu, kuna rukkihind tänawu peaks olema 2 senti kilolt kõrgem, sest põllutööliste tasud on tõusnud.

Koosoleku lõpul waliti kolmeliikmeline delegatsioon — K. Arro, K. Ruubel ja A. Kõiwa —, kes wolitati konwendi seisukohtadest informeerima wastawaid walitsusasutusi ja nende ees astuma sama rukki, nisu ja jõusõõda hinna asjus.

Talude elektrifitseerimise asjus leiti, et see tuleb meie oludes praegu küllalt kallis, olles taludele üle jõu käiw. Tuleks leida abinõusid elektrifitseerimise teostamiseks odawamalt.

Ulikoo'i Bakterioloogia Laboratooriumi
1939. a.
VEINIPÄRMID
on müügil apteekides ja rohukauplustes. Hind 60 senti. Tarvitamisõpetus h i n n a t a kaasas.

Raadio ringhäälingu kawa

Välja lõigata!

Pühapäev, 13. august

8.00 Äratusmäng. Võimlemine. 8.20 E. Priks: Kanade sügisesest pidamisest. 8.40 Põllumajanduslikud teated. Õige aeg. Ilmateade. 8.45 Hommikukontsert. (Helipl.). 10.00 Tallinn ja Türi: Jumalateenistus Kaarli kirikust. Praost A. Kapp. Tartu: Jumalateenistus Pauluse kirikust. Õp. H. Haamer. 12,00 Meyerbeeri helitööde kontsert. (Hpl.). 13.00 „Kõigilt radadelt", valitud peatükke populaarteaduslikest raamatuist. 13.25—14.00 Lõunamuusika. (Hpl.). 18.45 Teated ja reklaam. 19.00 Külaskäik ühe hõimukillu juure. Helipilte liivi rahvamaja avamisest — Jaan Rummo. 20.10 „Koolera laeval", Gerhard Liebenthali humoristlik novell. Loeb A. Rebane. 20.30 Soololaule. Sergi Podekrat (bariton). 20.50 Päevaudised ja sporditeated. 21.00 Õige aeg. Teated. 21.05 Vana tantsumuusika. (Hpl.). 22.00 Moodne tantsumuusika — John Pori orkester. 22.50 Õige aeg. Päevaudised ja sporditeated.

Päewa kawas ettenähtud ettekanded algawad ll 1 päewal. Agr. J. Sane kõneleb teemal „Tähtsamaid küsimusi sigade sõõtmise alalt", ning seakaswatuse eriteadlane J. Welitar „Seakaswatuse päewaküsimustest". Ettekannetele järgnewad läbirääkimised, kus selgitatakse ka sealiha müügikorraldust ja turustamise küsimusi.

Seakaswatajate päewast osa wõtta soowijail tuleb raudteel sõita Jõgewa, kust on korraldatud weoautodel ühissõite.

Riia Börsi tegewus uutel alustel

Siiamaani seisis Riia börsi walitsemine ja asjaajamine, millel on kauniš kaaluw tähtsus Läti kaubanduses ja tööstuses, wõrdlemisi kitsa ringkonna kätes, kelle tegewus polnud igakord kooskõlas riigi ja rahwa üldiste huwidega. Seepärast kuuluras walitsus hiljuti wälja uue seaduse, mis annab awaramaid wõimalusi börsi tegewusest osawõtmiseks suuremale hulgale kaubanduse ja tööstuse alal tegutsewatele ettewõtetele. Minewal nädalal peeti uue juhtkonna moodustamiseks kaks suuremat koosolekut, kuhu oli ilmunud umbes neljasaja esimese järgu ettewõtte poolt 121 esindajat ja samapalju teise järgu ettewõtete poolt 55 esindajat, kes eneste seast waliisid 70 esindajat. Järgnewal omakordsel koosolekul wališi need siis uude börsi juhatusse kahekja liiget, kuna ühekjanda liikmena kuulub sinna ka rahaministeeriumi poolt nimetataw esindaja.

Uue juhatuse ametisse astumise päeka määrab rahaminister ja kuuluiab ühtlasi senise Riia börsiseltsi tegewuse lõpetatuks. Sel puhul antakse ka kõik senise seltsi warandused ja kohustused uuele juhatusele üle, kes siis kohe ajub uue eelarwe kooostamisele ja kodukorra wäljatöötamisele. Kuna esindajatekogu koosneb 80 liikmest, siis kutsutakse puuduwa 10 liikme walimiseks lähemal ajal kolmanda ja neljanda järgu ettewõtete esindajate koosolek kokku. Selle järele tuleb täiendawalt walida rewisjonikomisjon ja mõned juhatuseliikmete asemikud.

Riia börsikomiteele, nagu kõnealust seltsi senini nimetati, kuuluwad suured warandused ja kinniswarad. Waranduste kogumäärtus, kuhu kuulub ka Mangali merenduskool, on ligi 20 miljonit latti.

Wiimaste teadete järele on rahaminister A. Waldmann börsi uue juhatuse esimeheks nimetanud ülikooli majandusteaduse professori dr. E. Birkhanji ja tema asemikuks Riia linna diskontopanga direktori M. Gailitsje. —mp.

President K. Pätsi hobused Tallinna näitusele

Tallinna näitusele tuuakse sel aastal 30 eesti tõugu hobust, nendest 15 Saaremaalt. Näitusele tuuakse kolm hobust ka Wabariigi Presidendile Konstantin Pätsile kuuluwast Kloostrimetsa talust. Need hobused on pärit Tori hobuste sugulawast, nimelt sugumära „Haali 2004T", sünd. 1934. a., sugumära „Arna 1713T", sünd. 1933. a. ja sugumära „Tarma 1603T", sünd. 1933. a.

Põllutöökoja hobustenäituse aupatrooniks põllutööminister A. Tupits

26.—28. aug. Tallinnas peetawa hobustenäituse aupatrooniks on palutud peaministri asetäitja põllutööminister A. Tupits.

Näituse juhatuse esimeheks on Põllutöökoja esimees A. Jürima, liikmeteks: P. Männik, A. Saar, Chr. Arro, T. Kind, ja M. Ilmjärw.

Noored korrastawad Alatskiwil Liiwi ja Laksi Tõnise kalmusid

Turistid rikuwad kalmukünkaid

Kodukaunistamise Alatskiwi komitee eestwõtel seati tänawu korda Alatskiwi kalmistule maetud kirjaniku Juhan Liiwi hauamonument. J. Liiwile püstitasid omal ajal hauamonumendi a.-s. „Teguri" töölised. Wahepealsel ajajärgul on a.-s. „Tegur" likwideeritud ning tookordne tööliskond on paisatud laiali, ning kuni tänawuseni oli hauasammas jäänud wõrdlem. unarusse. Malmmälestussambalt oli langenud maha wärw ning samuti ka kalm oli korratu. Tänawu on see olukord aga likwideeritud, kuna kohalik kodukaunistamise komitee on hauamonumendi korrashoidmise wõtnud enesele.

Alatskiwi kalmistul puhkawate Juhan Liiwi ja Laksi Tõnise kalmuküngaste korraldamisels on abistawa käe ulatanud ka sealsed noorteorganisatsioonid. Noorte esindajad käiwad iga nädal kaks korda korrastamas mõlemaid kalmusid. Juba kewadel asetati kalmudele uued murumättad ning lilled. Et mõlemate hauaküngaste ümbruskondi muuta paremaks, on kalmude juures wõetud maha mõned suuremad puud, sest mõlemad kalmud asuwad põliste puude warjus.

Mõningatel kordadel on haua korrashoidjatele walmistanud muret turistid, kes sellega, et nad tahawad head teha, tekitawad teinekord isegi tüli. Nii näiteks tuuakse kalmudele wahel lilleesid, Selle asemel, et toodud lilli ilusasti asetada kalmule, on püütud neid mõnikord asetada kuidagi maasse. Tulemuseks on muidugi see, et rikutakse kalmudel kaswawat muru. Keegi haua külastaja oli süüdanud kunagi ühe haua juures kolm küünalt, kuid lahkunud sealt enne, kui küünlad oleks ära kustutatud. Tulemuseks jällegi wäikene wiperus. Üks küünaldest, mis oli asetatud keset ilusamat muru, oli põlenud lõpuni ning hõõtanud kõik muru, mis asus küünla juures. Lilled aga pandagu hauale nii, et muru ja kalme ei rikutaks. Noored korjawad lilled, kui nad kuiwanud ja närtsinud, haudadelt hiljem jällegi ära.

Elwa maanoored demonstreeriwad oma töötulemusi

Kodumajanduse erinäitusel Elwas maanoortelt eriwäljapanekuid

Eelolewal laupäewal ja pühapäewal peetakse Elwa koolimajas Elwa konwendi, kohalike maanaiseltside ja maanoorteringide ühisel korraldusel kodumajanduse erinäitus. Oluline osa näitusel on täita maanoortel. Juba mõõd. sügisel jagati kõigi konwendi piirides töötawate maanoorteringide wahel ära töölesanded eelolewats näituseks, et kohtadel wõiks alata eeltöö. Maanoortelt on ette nähtud üsna arwukalt wäljapanekuid nende töö erialalt. Wäljapanekud haaratawad kodusisustust ja kodukorrastust, kaualate sisustust, aiandust ja koduümbruse kaunistamist jne.

Maanoortel on näitusel suur ülesanne ka üldise korrapidamise ja teaelike näituse töode läbiwiimisel. Samuti abistawad nad näitekohtu pidamist.

Praegu töötab Elwa konwendis 8 maanoorteringi: Konguta, Konguta af., Laguja, Luke, Rannu, Rannu-Tammu. Äderna ja wiimati tuli üle ka Hellenurme. Mõõd. aasta alul kutsuti ellu Elwa konwendi Maanoorteühendus, et konwendi ulatuses maanoorteringide tegewust koordineerida ja teostada ulatuslikemaid üritusi. Kõik maanoorteringid ja maanoorteühendus said alles hiljuti Lukel peetud konwendi maanoorte suwipäewal lipud. Elwa konwendi Maanoorteühenduse wanemana töötab Laguja koolijuhataja M. Kiis.

Seakaswatajad tulewad Kuremaale kokku

Eesti Seakaswatajate Seltsi ja Kuremaa Seakaswatuse Katsejaama poolt korraldatakse ühe felt pühapäewal, 13. augustil Kuremaa mõisa seakaswatajate päew. Seakaswatajate päew awatakse hommikul

Kodumaa silk ei suuda konkurentsi pakkuda heeringale

Mõne aasta eest wõis kuulda, et kui meil heeringasöömine järjest kaswab, siis sööb „merehulgus“ Eesti rahwa waeseks. Kümmekonna päewa eest ilmusid järjekordselt kodumaa turule wärsked heeringad. Ajasime sel puhul juttu meie heeringaturu praeguse olukorra kohta Tartu suurema selle ala angroomüügiäri omanikuga.

„Kuidas on üldine olukord maailmaturul heeringate suhtes?“

„Raske on midagi kindlat öelda. Nõudmine heeringate järele on juba mõnda aega stabiilne.“

„Kust peamiselt tulewad meie heeringad?“

„Peaasjalikult müüme Soti heeringaid, milliste kwaliteet tänawu wäga hea, kuid ka Islandi heeringaid ilmus müügile wähesel määral. Kodumaa turgu warustawad heeringatega neli Tallinna firmat, wiimasel ajal on aga ka Riinst hakatud heeringaid sisse wedama. Lätist tuues tulewad heeringad koguni pisut odawamad kui Tallinna kaudu sisse wedades.

„Ja meie omad heeringad? Kas ei suutnud need turu nõudeid rahuldada, wõi millest tuli, et o.-ü. „Kalandus“ loobus püükide korraldamisest?“

„Jah, meie heeringalaewastik ei ole juba kolm aastat enam püüke sooritanud. Eestlaste poolt püüti peaasjalikult Islandi heeringaid ja ei saa öelda, et nad kwaliteedilt olekšid halwad olnud. Ka oli Eesti heeringaile oma kindel tarwitajaskond wälja kujunenud. Mispärast heeringapüük lõpetati, ei ole teada, arwatawasti saadi aga laewad tööle rakendada mõnele tulusamale tööle.“

„Kuidas on tänawused hinnad mullustega wõrreldes?“

„Hinnad püüswad üldiselt möödunud aasta tasemel. Püüti hind kõigub 50—72 krooni wahel. Ja kwaliteet on ka wäga hea, eriti mis puutub Soti heeringasse.“

„Kuidas on heeringa tarwitamisega, kas on wähenenud wõi suurenenud, wõrreldes endiste aegadega?“

„Nõudmine heeringa järele on juba mõnda aega stabiilne. Pigemini wõib märgata wäikest tagasiminekut nõudmises, sest tõttu on asjatud jutud, et heeringas sööb Eesti rahwa waeseks.“

„Kas meie silgud suudawad ka heeringaid asendada ja kas nad on üldse konkurentsiwõimelised?“

„Eesti silk esialgu küll heeringale mingit konkurentsi ei suuda pakkuda. Soolamistehnika on halb, samuti ei pea meie püütid soolwett kinni! Wiimase asjaolu tõttu läks meil käesolewalgi suwel hulk silke halwaks. Paremad on juba Soome silgud, millede tarwitajaskond pidewalt kaswab. Hinnalt on nad wähe kallimad kodumaa silkudest, kuid kwaliteedilt palju paremad.“

Sada õpetajat pole ilmunud kursustele

Wabanenud kohad täidetti uutega.

Nagu nüüd lõplikult selgunud, pole Eesti Õpetajate Liidu poolt korraldatawaile üleriigilistele õpetajate täienduskursustele Tartu ilmunud umbes sada õpetajat neist, kes wõtsid möödunud suwel kursustest osa. Teatawasti oli kursuslasi möödunud aastal 600. Wabanenud kohad on täidetud uute soowijatega. Lisaks neile on wõetud juurde weel sigemale saja uue õpetaja ümber. Kuna soowijaid oli aga rohkem, siis on jäetud osa neist kandidaatikes, kes saawad täisõiguslikuks kursuslaseks waid kohtade wabanemise korral.

Kõige suurem tung on olnud rühmadesse, kus käsitletakse eesti keelt ja kirjandust. Seal on kõik kohad kinni. Ka harrastusringid leiawad elawat osawõttu.

Soomlasist wiibiwad praegu kursustel 6 koolitegelast. Neist on neli soome stipendiaati, kellede ülalpidamiskulud tasub Eesti Õpetajate Liit, soome keele lektor W. Kyrölä ja üks soome õpetajaid, kes wõttis osa Eesti-Soome koolikongressist, korraldades siin Soome koolitööde wäljapanekuid.

Üle 200 perenaise mahladewalmistamise loengul

Tartu Perenaiste Seltsile esitati käesolewal suwel hulgaliselt järelepärimisi marjadest ja õuntest mahlade walmistamise üle koduseks majapidamiseks. Tulles wastu hulkade soowile, korraldati kolmapäewa õhtul Pedagoogilise Muuseumi ruumes wastawasisuline loeng ja demonstratsioon. Lektoriks oli pr. O. Kesk, kes andis terwikliku ülewaate mahlade toitewäärtusest ja mahlade säilitamisest. Kuulajaid oli ilmunud harukordselt rohkesti. Wäike saal, mis suudab mahutada umbes 50—60 inimest, oli tulwil inimestest, samuti koridor ning osa loengut kuulata soowijaid olid isegi sunnitud tagasi minema. Üldsummas loengust, mis toimus Tartu Perenaiste Seltsi korralduisel ja oli kuulajat. maksuta, wõttis osa 204 asjasthuwitatut. Perenaiste Seltsil on kawatsusel anda edaspidi selliste ettekannetega perenaistele näpunäiteid ka aedwilja sisesoolamise, hapendamise ja ületalwe hoidmise alal.

Instituutide hoone walmib septembri aluks

Tartu Ülikooli Instituutide hoone juures hakkawad tööd juba lõpule jõudma. Ettewõtja Kirk'i arwates fulub sisemistele töödele weel üks nädal, kuna wäliste tööde lõpulewiimist takistab osaliselt Wasalemma „marmori“ mittetõigeaegne kohalejõudmine. Wiimasega tuleb katta hoone Gustaw-Adolfi tänawa poolne kilp.

Wäikesel ringkäigul uues ehituses wõib kohe märgata, et igati on püütud kasutada tehnika wiimaseid saawutusi. Ka akende juures on läbi wiidud uuendusi. Soome eeskujul konstrueeriti koha peal aknaraam, kuhu asetatakse kaks klaasi. Akna awamiseks tarwitseb waid wajutada seinal asetsewale kangikesele ja kohe hakkab ülalt sisse woolama wärske õhk. Hoone alumisele korrale tulewad kaks teenijate elutuumi — köök, esik ja elutuba, ning garaažiruumid. Esialgu jääb osa alumisest korrast kasutada ka prof. Mark'ile kawatsetawa juurdehituse walmimiseni. Ülemistel korrodel asuwad juba terweni laboratooriumid, kus ka juba mööbel sees. Igal korral on omad pesuruumid ja pimik.

Impoſantse mulje jätab ka trepistik. Läbi nelja majakorra „jooksewad“ suured aknad. Trepikoja põrandad aga on kaetud Saksast kohaletoodud eriliselt wastupidawate nn. metlahh põrandaplaatidega.

Pildil: Maalex instituutide hoone trepikoja suurt akent wärwimas, seistes ise raamistikul, mis küllaltki külma werd nõuab.

Ka õpilasi palutakse õpetajate täienduskursustele

Homme algawad õpetajate täienduskursustel harjutus- ja näitetunnid. Nendele tunididele kutsutakse algkooliõpilasi, kes wiibiwad linnas (kõnist klassidest). Tunididel käsitletakse lugemist, kirjutamist, korraldatakse wõimlemist ja mänge. On soowitaw, et lastewanemad wõimaldaksid lastel osawõttu näitetunididest. Ussi lapsi wõetakse weel wastu reedel, 11. augustil, kl. 12 poeglaste gümnaasiumi ruumes (Riia tn. 111).

Uusi nimesid

Uueks perekonnanimeks soowiwad wõtta Tartus: Gustaw Bardoh (Barth) — Karumets, Peeter Ehrlich — Ergma, Irene Grünberg — Randwiir, Wilhelmine Grünberg — Randwiir, Johannes Hennoch — Henno, Wildo Kiislar (Kiisler) ühes perekonnaga — Alwee, Peeter Kudrjawtsew (Kudriawtsew) ühes perekonnaga — Kondre, Sergei Kroonberg — Ojasaar, Antonie Märtensen (Martinson) — Mardimäe, Elsa-Emilie Mühlbak (Mühlbach) — Kiwiniir, Ada Nortmann (Nordmann) — Normaa, Aleksander Otter ühes perekonnaga — Jõelaid, Adele-Pauline Schüttenhelm — Heimesie, Aino Tobrelus — Aluoja, Eduard-Joosep-Karl Undritz (Undritz) ühes perekonnaga — Metsla, Adele-Johanna Warow — Roodla ja Lowisa Weltmander — Wellamäe.

Uueks nimeks soowiwad wõtta: Elmar-Friedrich Alunaa — Enn, Elfriide Aso — Elli, Wilhelmine Grünberg — Marge, Herta-Adelheid-Albertiine Iwaik — Härda, Hugo Kallastu — Huko, Iwan (Ja●) Kikas — Jaan, Anna Kiislar (Kiisler) — Aime, Hilda Lill — Eewa, Sergei Kroonberg — Enno, Otto Pikajaagu — Are, Helmi-Elfriede Pärn — Tiin, Heinrich Reimann — Heino, Leida-Ermeline Tooren — Leida, Zinaida Trummal — Tiia, Wilhelmine Waher — Waike ja Adele-Johanna Warow — Helgi.

Lühidalt

Dr. O. Liiw puhkuselt tagasi

Suwepuhkuselt jõudis tagasi ja asus ametikohuste täitmisele Riigi Keskarhiiwi direktor dr. O. Liiw, kes suwepuhkuse ajal uuris maal mitmete endiste mõisaarhiiwide saatusega. Osa leitud huwitawaid materjaliidest saadetse R. Keskarhiiwi hoiule depositiidi näol wõi ostu teel.

Keegi tegewat majaomanikude albumit

Tartu majaomanikke kutsutakse keegi daam, kes kogub majaomanikude pilte, mis ta kawatsewat kasutada mingisuguse majaomanikude albumi tegemiseks. Kes annab oma pildi, sel tuleb ka pildi eest tasuda tohe 2 kr. raha. Majaomanikude organisatsioonide ringkonnist seletatakse, et nendel pole midagi ühist majaomanikude albumi tegemisega.

Tööstus-majandusõpilaste kooli ekskursioon 18. augustil

Eilses lehes oli ekslikult märgitud, et tööstusmajanduskooli õpilaste ekskursioon Lätti, mis pidi teostatama juba 6. augustil, teostatakse eelolewal pühapäewal. Ekskursioon leiab aset reedel, 18. augustil. Täpne wäljasõidu aeg teatatakse hiljem. Osawõtjaid on seni registreeritud 15 ümber. Ussi osawõtjaid registreerib kooli asjaajaja Peekna iga päew kella 17—18, Lina tän. 2.

Öösalwe apteekides

Öö wastu laupäewa on awatud järgmised apteegid: A. Imelik, Tähe tn. 61; L. Ginizski, Wõidu tn. 5; E. Lezins, Rockoja tn. 22.

Täienduskursuslased moodustasid omawalitsuse

Rühmade wanemad on abiks juhatusele

Praegu Tartus toimuwate üleriigiliste õpetajate täienduskursuste läbiwiimine nõuab asjaomastelt ringkondadelt suuri jõupingutusi. Et tööd edukalt korraldada, selleks on kursuste juhatusele moodustatud abiks kursuslaste omawalitsus, kuhu iga rühm on walinud oma rühmawanema ja selle abi. Nende kohuseks on kõigepealt korra eest hoolitsemine oma rühma töörunnis.

Rühma esindajad on kontaktis kursuste juhatusega, et ühelt poolt kursuslastele teatawaks teha juhatuse ja lektorite korraldusi, teiselt poolt aga esitada juhatusele kursuslaste soowe ning neid ühiselt kaaluda. Rühmawanemad waliwad endi keskelt kursuste wanema ja tema abi, kes tarbe korral kutsub kokku kõik rühmawanemad.

Kursuslaste omaalgatuslikku tegewuse wõimaldamiseks on moodustatud õppereiside ja meelelahutuse toimkonnad. Ettekannete puhul tekkinud küsimusi wõidakse esitada lektorile pärast loengut kas isiklikult wõi kirjalikult. Wiimasel juhul on selleks kursuste ruumidesse asetatud kirjakast, kuhu wõib ka teisi soowe esitada.

Läbiräägimised on tawaliselt ette nähtud keskustelusteemade puhul ja lektorite endi algatusel ka rühmatöödes. Kõik ettekanded algawad ja lõpetatakse täpselt, et wältida järgnewate loengute hilinemist.

Kursuste juhatusse kuuluwad Joh. Käis, Juh. Lang ja G. Neial.

Kleidipuhastamisel plahwatas bensiin

Triikija sai raskeid põletushaawu

Neljapäewa hommikul juhtus Tartus, Aleksandri tänawal nr. 42 ühes elukorteris bensiiniplahwatus, mille tagajärjel sai raskeid põletushaawu Erika Junts, kes toimetati Maarjamõisa haawakliinikusse.

Nimelt oli Erika Junts hakanud oma kleiti bensiiniga puhastama. Selleks oli ta kallanud ühest suuremast bensiininõust bensiini pesukanssi. Samas oli ta sõõtriikmasina üles pannud. Et sõed triikmasinas ei tahtnud hästi hõõguda, siis on Erika Junts süsi korduwalt lõkkele puhunud, ühe niisuguse puhumise korral on lennanud sõõsade triikmasinast pesukanssi bensiini hulka, mis plahwatas, tekitades seejuures raskeid tulehaawu Erika Juntsi kätele ja paremale jalale. Seejuures on süttinud põlema ka osa riideid ja mõned kleidid. Tõaswiibijate ja majast appirunttanud elanike kaasabil suudeti tuli kustutada.

Kohale sõitis ka Tartu tuletõrje üksikkompaniiauto, mis tulepesa lõplikult likwideeris. Samuti antti põletushaawu saanud Erika Juntsile esimest abi, kes toimetati selle järel Maarjamõisa haawakliinikusse. Erika Junts on 25 aastat wana.

Nagu meile kliinikust järelepärimisele seletati, on Erika Juntsi põletushaawad küll rasked, kuid mitte elukardetawad. Põletushaawu on saanud parem jalg terwes ulatuses, mõlemad käed ja wasak jalg osaliselt. Nagu on terweks jäänud. Kui oleks plahwatanud samas tons asuw umbes 10-kilone bensiinianum, wõinuks õnnetus kujuneda palju raskemaks. Nüüd tuleb Erika Juntsil jääda 2—3 nädalaks kliinikusse.

Perekonnaseisu teateid

Linna perekonnaseisuametis on registreeritud:

Sünde: Arwo Willip, Ain Udel, Aarne Jõeraud, Wiiwe Keedus, Kaja Anja, Heljo Naht, Läti kodanik Sore Levenbergs, Eino Jallajas, Luule Aasiaw (Kaasik), Jaak Mõtus, Toomas Sepp, Enno Randoja, Enn Kose, Tõnu Pae ja Waldur Lipping.

Abiellumisels on soowi awaldanud: Karl-Eduard Rannu ja Jida Kiba!, Richard Härm ja Erna-Antonie Träis, Fedor Mogilew ja Feoktista Gratskow, Leo Rüütli ja Linda Masjakas, Endel Raja ja Regina-Viktoria Grohowski, Terenti Mõznikow ja Adeele Raud.

Abiellunud on: Arnold Wolmer ja Magda Lõuke, Ottmar Raukas ja Leida Aru.

Surnud on: Ella-Armilde Täpsi, 25 a. w.; Peeter Wasiljew, 38 a. w.; Andrei Krosental, 78 a. w. ja Pauline-Marie Kiis, sünd. Harro, 39 a. w.

Kiriklikke teateid

Peetri kirik. Pühapäewal, 13. augustil, kell 10 homm., jumalateenistus armulauaga.
Op. J. Treumann.

Pauluse kirik. Pühapäewal, 13. aug., kl. 10 hommikul jumalateenistus armulauaga. Lauluraamatud. Op. H. Haamer.

Tartu Linnamisjon, Raekoja 23. Laupäewal kell 7 õht. kuulutustund.
Op. H. Wiks

Immaanueli baptisti kogudus, Aleksandri 26. Laupäewal, 12. aug. kl. 8 õ. palwetund. Pühapäewal kl. 10 h. ja kl. 5 p. l. jumalateenistused. Juhustab A. Eiman j. t. Neljapäewal, 17. aug. kl. 8 õ. piiblitund. Juhatab A. Eiman.

Päästearmee Lunnjas. Pühap., 13. aug. kell 4 p. l. jumalateenistus Lunnja mõisa pargis. Kõned, laulud, muusika.

Päästearmee, Wabaduse pr. 12. Laupäewal kell 7 õht. pääsmiskoosolek. Pühapäewal kell ½11 homm. pühitsuskoosolek, ja õht. kell 7 pääsmiskoosolek. Teisipäewal kell 7 õht. Maarja turul wabaõhu-koosolek. Neljapäewal kell 7 õht. Peetri turul wabaõhu-koosolek.

Maarja kirik. Pühapäewal, 13. aug. kell 10 homm. jumalateenistus armulauaga.
Op. O. Kodres

Rõngu ap.-õigeusu kirikus on pühapäewal, 13. augustil, kell 10.30 laste armulaua-jumalateenistus. Preester Th. Bleiwe.

Elwa ap.-õigeusu kirikus on laupäewal, 12. augustil kell 18.30 õhtune jumalateenistus preester Th. Bleiwe poolt.

Pühapäewal kell 10.30 armulaua-jumalateenistus Kawildas preester M. Wosnesensky poolt.
Juhatus.

Maarja-Magdaleena kirik. Pühap., 13. aug. kell 11 homm. jumalateenistus uuel furnuaial. Laululehed. Kell 1 päewal kirikus pihi armulauaga. Op. K. Kool.

Nõo kirik. Pühapäewal, 13. aug., kl. 11 hommikul uuel furnuaial kabelivõõ. Laululehed, pärnumaakoor. Op. A. Kruus.

Tartu kinod

„APOLLO“: 1. Leegitsevad ööd. 2. Väike mustlanna.

„METROPOL“: 1. Ali Baba. 2. Mäss La Santas.

„LAINE“. „Sinine Doonau“ ja „Suure ooperi saladus“.

ATEEN. „Lahutusreis“.

Aastase töö tulemuste paraadipäewad lähenewad

Tartu näituse juhid andsid jutuajamise

Tartu Eesti Põllumeeste Seltsi esimees maawanem H. Lauri andis eile ajakirjanikele jutuajamise, milles käsitles eelseiswa Tartu näitusega seosesolewaid küsimusi. Maawanema seletusi täiendas Põllumeeste Seltsi direktor P. Kanarik ja näituse ajal korraldatawa „Eesti Nädala“ osa selgitas „Eesti Nädala“ tegelik korraldaja adw. H. Riomar.

Nagu nüüd lõplikult selgunud, awab tänawuse Tartu näituse põllutööminister A. Tupits, kes selleks neil päewil andis oma nõusoleku.

Meie põllumajanduse, tööstuse ja käsitöö saawutiste esitamise paraadipäewad on juba lähedale jõudnud. Warsti pärast Tallinna näituse lõppu alustawad usinad käed tegewust Tartu näituseväljakul, et laupäewal, 2. septembril, aastast tööd ringi juhtidele ja kodanikkudele nähtawaks teha.

Kõikidel aladel pole wõimalik igal aastal töötulemusi ühtlaselt esile tõsta, sest meie oludes ei saa nii suuri ruume korraldada, samuti ei ole igal aastal töötulemused — tingitult looduslikust olustikust kui ka konjunktuurist — ühtlased. Nii ka tänawu tõstetakse wälja need alad, mis järjekordselt eriti ulatuslikuks peetakse.

Wäärib eilist tähelepanu

kodukultuuri näitus,

kus kutselise käsitöö ja tekstiiltööstuse kõrwal esmakordselt jõuliselt tahetakse esile tõsta maakodude osakonda, mitte ainult kõrwaltõõna käsitöö osas, waid kõigil aladel, mis on wajalised meie maakodude mugawamaks kui ka otstarbekohasemaks muutmisel.

Jõuliselt esineb ehitusosakond, kuhu paljud asjatundjad oma parema tahtmise ja waba aja on pühendanud. Selles osakonnas esitatakse teoreetiliste wäljapanekute kõrwal ka eriti praktilisi näiteid kõigist ehituswiisidest, mitte ainult otstarbekohasuse, waid ka hinna seisukohalt.

Põllumajanduse alalt esinewad kolmeaastase ajawahemiku järel weiste- ja lammaste osakonnad. Ka neil aladel tuleb märkida edu, mis wahepeal põllupidajad on saawutanud.

Silmapaistwaks näib kujunewat

maanoorte osakond,

kus ühiswäljapanekute näol esile tõstetakse katsetuste ja õppimise saawutised, mida noored korda on saatnud. Samuti on ette näha mitme põllutöökoolil esinemine.

Põllunharimise alal tahetakse suuremat tähelepanu pöörata umbrohu wastu wõitlusele. Põllutöökoda on teinud siin tõhusa töö ja esitab töötulemused ka Tartu näitusel. Põllumajanduse saanduste ümbertöötamise alal tegelewad asutised esinewad ühise osakonnana, millele lisandub maakondlik wõiwõistlus.

Nagu igal aastal, nii ka tänawu on tööstuse osakondade korraldamine tööstunite eneste käes. Seniste andmete järgi osakond esineb wäärikalt.

Lisaks näituse wäljapanekute osale tuleb märkida pidustusi, mis sel ajal Tartus rohkearwuliselt aset leiawad. Nii on kõik eeldused Tartu näituse heaks kerdamineekuks olemas, ning peatselt lõpetatakse wäljapanekute wastuwõtmine näitusele.

„Eesti Nädal“ 15. korda

Korraldatakse üheaegselt Tartu näitusega

Tänawu möödub 15 aastat, mil „Eesti Nädalate“ ja „Eesti Päewade“ kaudu hakati propageerima kodumaa saaduste tarwitamist. Et seda tähtpäewa wäärikalt alla kriipsutada, on Kodumaa Saaduste Propaganda Keskkorraldus otsustanud tänawu korraldada eriti suurejoonelise ning laiaulatuslikku „Eesti Nädala“, mis sellega ühtlasi kujuneb

„Eesti Nädala“ 15 aasta juubeliks.

Mõte, kodumaa saaduste propageerimise wajadusest, on küll wanem kui 15 aastat, juba Wabariigi algaastail kerkis aktuaalselt üles küsimus, mil moel kodumaa tööstussaadustele wõita poolehoidu rahwa laiemates hulkades. Tegelikkude sammudeni jõuti sel alal alles 1924. a., mil majanduskriis üsna tunduwat surwet awaldas meie rahwamajandusele ja sellega enam esile tõi wajaduse kodumaa saaduste suuremaks lewikuks.

Kodumaa saaduste propagandat algatati „Eesti Nädalaga“, mis korraldati üheaegselt Tartu näitusega, mil Tartus koos kümneid tuhandeid inimesi üle maa ja sellega oli loodud soodus pind edukaks propagandaks. Ka järgnewatel aastatel korraldati „Eesti Nädalaid“, kuid täie hoo sai kodumaa saaduste propageerimine 1931. aastal, mil ülemaailmne majanduskriis oli jõudnud oma haripunkti, rahwuswaheline majanduselu soikus, wäliskaubandus läks tagurpidi ja kõik riigid hakkasid palawiku hooga arendama omatööstust. „Eesti Päewade“ korraldamist jätkati ka järgnewatel aastatel. Sel tööl on olnud kahtlemata suured tagajärjed, mida mõne reaga ei saa märkida.

Wiimastel aastatel on „Eesti Päewade“ korraldamist jätkatud wähemas ulatuses, kuid tänapäew nõuab, et me ajuks jälle suurema hoo ning energiaga kodumaa saaduste propageerimisele, sest meie omatööstus on küllalt sellisel kõrgusel, et tema saadused wääriwad aukohale seadmist. Seda silmas pidades, on otsustanud Kodumaa Saaduste Propaganda Keskkorraldus käesolewal aastal 1.—6. septembrini, üheaegselt Tartu näitusega korraldada suurejoonelised kodumaa saaduste propagandapäewad „Eesti Nädala“ nime all. Sel puhul kasutatakse kõiki wõimalikke propagandawahendeid sõnas, kirjas, pildis jne. Eeltööde järgi otsustades töötab kujuneda eelolew „Eesti Nädal“ suuremaks eelmisest.

Linn dekoreeritakse wastawate hüüdplakatitega, samuti seawad ärid oma waateaknad piduehtesse, ajetades aukohale kodumaise päritoluga kaupasid. Nädala jooksul peetakse rida wastawasisulisi kõnesid awalikkude aktuste ja raadio kaudu. Lewitatakse wastawasisulist propagandakirjandust ja piiütakse igal moel tähelepanu juhtida kodumaa saaduste tarwitamisele. „Eesti Nädala“ haripunktiks kujuneb laupäewal, 2. septembril, Tartus näituseväljakul korraldataw „Eesti Nädala“ aktus.

„Eesti Nädala“ puhul antakse wälja ka korraldawa komitee poolt „Eesti Nädala“ album, et trükisõnas jäädwustada 15-aastast tööd ja üles seada uusi põhimõtteid tulewikuks.

Kaitsemalewa teateid

Suppurmalewkonna 4. kompaniile. Suppelaifmised sõjaväisõiit teostuwad 12., 16., 19., 25. ja 31. augustil Lembitu kasarmus olewal laskeraja kõrwaewiti kella 15.00—21.00 ja pühapäewal kella 09.00 alates.

16. jkn. toimub laskmine 200 m pealt, kuna teistel päewadel 300 m pealt.
Kompaniipeaklik

Elupildikesi

Palju oli kutsutud, üks aga ära walitud . . .

(Üheksast kohapealsest kooliteenri walimisest)

Üks kohalik koolijuhatus hiljuti otsis naiskooliteenrit. Wabale kohale kandideerijad pidid endid registreerima kooli kantseleis. Kuigi päew oli alles suures lõunas, liikus koolimaja prasisseksõigu ümber rohkesti mitut liiki naisisikuid, kõigil näod murelikud.

Määratud kellaajal aga kihas koolimaja kogu awar eeskoda naistest, kes kirju parwena sumisesid ja liikusid piki pooleli remonteeritud ruumi, piiludes rahutute pilkudega kantselei uksele, mille awanedes pidi algama kohasoowijate registreerimine direktori kabinetis.

Kokku oli kogunenud naisi iga wanuses, küll alla kahtekümmend, küll keskealisi, kuid ei puudunud ka üsna eakaid inimesi. Koht on hea — palka 50 kr. ümber, peale selle kord pensioni saamise wõimalus. Ega alati ei awane selliseid soodsaid kohawõimalusi. Murettekitawa tingimuse oli aga koolijuhatus üles seadnud kanditaatidele: eesõigus oli neil, kes olid kas lesed wõi lahutatud ja omasid oma ülalpidamisel lapsi. Mida enam neid kellelgi oli, seda kindlam oli ka kohasaamine.

Tundus, nagu oleks sinna kogunenud enamik Tartu lahutatud naisi, sest kust sa ka ei kuule, kõik nad on meestest hülljatud ja cranditult on ka kohtuotsus tehtud nende kasuks, tunnistades mehe süüdlaseks pooleks.

Mõnel üksikul on kaasus ka mehed, nagu moraalseks toeks, kuigi kohasaamise wäljawaated abielulistele hoopiski nigelad on. Needsamased mehed siis kuulawad waikides pealt oma soo mahategemist, usaldamata sõna poetada naiste jutuwada wahele, sest mine nüüd naistega puid-maid jagama, pealegi kui neid koos on selline rügement. Alul suhtuti üksteisesse pisut wõõrastawalt, kuid aegapidi awanesid keelepaclad ja warsti kostis alt, eeskoja kajawatest ruumidest üle terwe maja sellist suminat ja paisutatud hääli, et ülewal töötawad maalriseellid sirutasid end waatama üle trepi käsipuude alla, et kas seal mõni kaklus on lahti wõi mis need naised nii kõwasti seal kiskawad üksteise wõidu.

Kui senj leplikult oli puistatud üksteisele oma südameid ja elusaatust, siis õigeks umbusuks läks alles siis lahti, kui kantselei uks awanes ja mõni püüdis kuidagi wäljaspool järjekorda sisse lipsata. Sees aga toimus registreerimine teatud järjekorras:

„Kuidas nimi? Kui wana? Kus elate? Kas üksi?“ ja lõpuks — „Kui palju lapsi?“

Tasaselt wastati: „Lapsi pole,“ waljemini — „Lapsi kolm wõi neli.“ Kellel aga neid weel enam oli, siis see nagu tõusis toolilt peajao kõrgemaks teistest.

Paratamatuks komistuskiwiks osutus küsimus: „Kas wõlga on?“ — Hetkeks waikiti — tundus, et inimene wõitles enesega, kas nüüd hakata oma wõlgadest seletama wõi mitte ja siis wastati kähku: „Ei ole.“ Silmad aga reetsid ebatõe paljudel.

Teiseks saatuslikuks küsimuseks oli see, kus keegi enne teeninud. Oled olnud perekonnas, lisaks weel tuntud perekonnas ja kanemat aega, on hea. Sellega oli ka siis seletataw see kindlus, kuidas wastas keegi. Kui aga juhtus, et oldi teeninud restoranis wõi teistes sarnastes kohtades, oli wastus siiski nagu kunnitud.

Lõpuks toimetati registreerimisel weel n. n. intelligentsiproow, kus kohasoowija kirjutas paberi, kus ta kinnitas, et tema antud andmed wastawad kõigiti tõele.

Üks kirjutas sõbelit etteütluse järgi rattu ja kindlalt, teine — kuigi aastatelt weel wõrdlemisi noor, määris ja higistas paberi kallal, wedades wiltsi ridu, kolmas sirutas edwistawalt oma punaseks lakitud küüned sulepea järele ja tibatillukeste tähtedega trükkis paberile kirjaliku tõendise oma tunnistusest.

Kui sulgus kantselei uks sealt wäljuwa kohasoowija järel, piirati ümber wäljuja ja seesttulija pidi andma täpse kirjelduse küsimustest, mis temale seal esitati.

Kas oli nüüd ühel neist palju naljasoonj wõi tegi ta seda kuuliklusest, kui ta räägis teistele kõige hullemaid üksikasju registreerimisest, et kohal olewat isegi arst, kes teeb kindlaks mitmeid üksikasju kohasoowija isiku kohta.

Ja ninakaidki leidus teiste hulgas — üks, hoolimata teiste protestist, pitsitab eunast sotajate riwist läbi, awab koputamata ukse, ning lausub ukseawajale uhkelt ja ninakalt:

„Mind soowitas proua NN. Laske mind direktori juurde.“ —

Wahet pidamata helises aga telefon kabineti nurgas, ning ikka ja jälle ollakse sunnitud wastama: „Jah, juba on walimised käimas . . . Hea küll, kirjutan üles teid kui soowitajat.“ — Need on isiklikud tuttawad, kes püüawad soowitustega mõjutada oma tuttawa kandidaadi walimist. Direktor aga teatab otsustawalt, et ei lase mõjutada mingisit wälisest mõjust.

Wisa on wõitlus leiwatüki pärast. Kõik need wiiskümmend wõi enam inimest heidawad õhtul woodisse salajase lootusega, et äkki on siiski õnn temale naeratanud — teda on ära walitud igatsetud kohale. Ent paljud on kutsutud, üksainus neist ära walitud . . .

—ret.

Tartu politseikroonika

Kingsepa juurest warastati paar kingi

Turu tn. nr. 15 elutsew Aleksander Schulbach teatas kriminaalpolitseile, et temal warastatud paar kingi, mis tegelikult kuuluwad kellelegi wõõrale tööandjale. Kingsepp hindab kingade wäärtust 5 kr.

Elwas tabati wana retsidiwist

Mõni päew tagasi warastati Elwas, Pikk tn. nr. 5 Rosalie Lõhmuse koloniaal- ja pudukauplusest wõrkšärk, mille wäärtust omanik hindab 3 kr. Waras tabati weel samal päewal, mil ta pani toime warguse. Ülekuulamisel Elwa raudteepolitseis waras nimetas end alul „Werner Iwanow'iks“ ja „Werner Stolzmann'iks“.

Et isikut ei saadud koha peal kindlaks teha, siis toimetati mees Tartu kriminaalpolitseisse, kus selgus, et tabatu on kriminaalpolitseile waremast ajast tuntud ja korduwalt karistatud Werner Borgest, kes rahwuselt sakslane.

Kolimisel warastati elektertriikraud

Armilda Trosiek kolis neil päewil uude korterisse Kase tn. nr. 5. Kolimisel wanast korterist Kastani tn. nr. 80 warastanud keegi ära uult tema triikraua. Waras teinud kahju 10 kr.

Töötwoorimehel puudus ametiluba

Politsei kostas protokolli Kalmistu tn. nr. 1 elutsewale Karl Grünwaldile, kes Tartu linnawalitsuse loata pidas töötwoorimehe ameti.

Wastutaw peatoimetaja Jaan Kitsberg.
Wäljaandja: E. K./Ü. „Postimees“.
Trükitud „Postimees“ trükikojas, Tartus.

Surma läbi lahkunud armast vilistlast ja kaasvilistlast

vandeadvokaat Ernst Jürmann'i

mälestavad sügavas kurbuses

üliõpilaskonvent Korp. Rotalia konvent ja vilistlaskogu

Avaldan sügavaimat tänu

Tartu Trükitööliste Ühingule, Eesti Kirjanduse Seltsi juhatusele ja trükikoja personaalile, „Postimehe", „Mathieseni" ja O.-Ü. „Ilutrüki" kolleegidele ja kõigile teistele, kes minu mehe **EDUARD STAU** ärasaatmisest viimsele puhkepaigale ja minu valusast leinast nii soojalt osa võtsid.

Leinaja lesk

Ootamatu surma läbi lahkus meie endine abiesimees ja osak. liige

Johannes Kverfeldt

Mälestab leinas

Eesti Töölisspordiliidu Tartu osak. «Sõprus»

Matmine reedel kell 19.

Tartu Maleva Sisevete Malevkond

korraldab pühap., **13. aug. suure**

puhkesõidu

Luunja — Helina parki ja Kaagvere — Linnamäele

Luunjas mängib **sisev. malevk. orkester. TANTS MURUL.** Kohal **rikkalik einelaud** karastavate jookidega »HELINA» seltsi ruumes. Ühendus kogu päev **Reedre-Koppa** sadamast homm. kl. 9-alates. Viimane paat sõidab Luunjast linna õhtul kl. 8. Sõiduhind sinna ja tagasi 65 s., lastel 35.

Tartu Vabakutseliste Abiandmise Ühingu korraldusel pühap., 13. augustil HUVISÕIT

ilusale Pedja jõele ja Võrtsjärve jõesuhu

Ärasõit Kruuvi m/p. sadamast Kalda tän. täpselt kell 7.30 hommikul. Sõiduhind sinna-tagasi kr. 1.25, liikmetel kr. 1.—, lapsed pool hinda. Piletite eelmüük laup. seltsi ruum. Holmi tän. 17 kella 8—10 ja sadamas kella 6—8 õhtul.

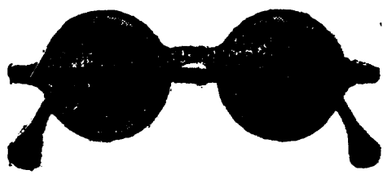

Suures valikus ostate **kaltse-, auto-,**

TÖÖPRILLE

kompasse, suurendusklaase

K.-m. Aug. Amos, Võidu tän. 11.

Suures valikus **arstiriistu.**

Soovitakse osta uusi või pruugitud

raud-veereservuaare

5—10 kantmeetri mahuga 2 tk. Teatada kirjalikult suurus, kuju, pleki paksus ja hind kuni 20. augustini s. a. Tartu Ülikooli Majandusosakonnale Tartus.

Äriruum

laoruum ja kelder ühes või lahus lähemal ajal üürile anda. Küsida Kalaturu 3, kojamehelt, või lilleäri „Flora", Rüütli 10.

Ekskursioon

Väljasõit laupäeval, 12. aug. kell 2 p. l. Mustvee, Ranna-Pungerja, Iisaku, Kuremäe kloster, Narva, Vene piir, Narva-Jõesuu, Sillamäe õlivabrik, Viru rand, Oru loss, Jõhvi ja teised ilusam. kohad. Sõiduhind kr. 4 edasitagasi. Teat. Holmi tn. 1—2.

Auto sõidab pühapäeval, 13. skp. kell 7 hommikul

Maarja-Magdaleena

surnuaiapühale. Kaasasõita soovijaid palun registreeruda Vene 4, pagariäris.

Auto veab

kruusa ja krohviliiva. Ka igasugu vedudeks ja ekskursioonsõitudeks saadaval. H. Torn, Võru tn. 16—2. Telef. 27-70.

MÜÜMISED

Müüa **talu**

Suurus 20 r. vkm., hea maa, Elvast 7 km, korralikkude hoonetega ja õunapuuaiaga omaniku elumuutmise tõttu. Teateid saab Elva, Kesk tn. 28, kellasepärist.

Maja

müüa keskline piiris 8000 kr. eest. Väljamaks kokkuleppel. Lähemalt Ülikooli 7—4.

Müüa Tartus

ehitusfrunt

Küsida Poe 9—1.

Müüa Petseri linna uuemas osas

puumaja

Lähem. teateid saab Petseris, Roosi 9.

Väike

bistwiidipress

müüa. Fortuuna 26.

Müüa

Diivan

2 raudvoodit ja öökapp. Peetri 56—2.

Sõidukorras, tugev, 2-tonnine

veomasin

odavasti müüa. Riia 86, töökojas.

ETK VILJAPEKSUMASINAD

trumli laiusega 20", 24" ja 28".

Valmistatud ETK METALLITEHASTES, meil üldiselt tuntud MUNKTELLS viljapeksumasinate eeskujul.

Meie oludele kohaseim masin, kuna ta on:

1. **hästi pikkade puistajatega ja otstarbekohaste järelpuistajatega,**
2. **suure töövõimega,**
3. **hea tööpuhtusega ja**
4. **tugeva ehitusega.**

ETK masinad on varustatud eril. patent-kõlkasõelujatega

Müügil tarvitajate- ja majandusühinguis. Nõudke katalooge.

TALLINN, NARVA MNT. 27

ETK põllumajandusosakond

Müüa jämedaid

kaseküüd

15 kr. süld koju tuues. Tähe 45—1.

Suuremal arvul

pirne

müüa. Aleksandri tän. 78—1, hoovis.

TÖÖ PAKKUMISED

Vajatakse ärasõiduks maale suuremasse restorani

naiskeetjat

ja

ettekandjat

Palk kokkuleppel. Kaupa tulla tegema 11. ja 12. augustil hotell „Centrali" kella 12—15-ni.

Vajatakse pealisnahatöö peale

õpilast

Võidu 33.

Vajatakse energil. **härrat või daami**

Soovitav, kes evib kirjandusl. huve ja tutvusi ning kuulub akadeemil. perre. Kirjad „Postimehe" rmtkpl. „Op.".

Töökat ja puhtusearmastajat

teenijat

loomatalit.- ja keeduoskusega, vajab ametniku perekond maal. Teat. „Postim." rmt.-kpl. „Kestev teenistus maal" all.

Kohe tarvis

juuksurit

meestööle. Kindel palk. Töö aasta ringi. K. Küla juukset. Elvas, Kesk tn. 8.

Kangapuhastajaid

vajab A. Kuusik'u riidetööstus Tartus, Riia tn. 68.

Vajan väikelapse

hoidjat

Tulla ainult sellel alal vilunuil ja puhtail. Vabriku 6—1, kella 2—4.

Karlova apteeki vajatakse

pudelipesejatpassijat

Tulla kella 5—6 p. l.

Vajatakse 2 vilunud

mööblitisslerit

Kalda 1.

Köitetööstus vajab kohe nais-

töölisi

Võib vilumata olla. Võidu 33, karbitööstus.

Vajatakse vanemat abielupaari

majahoidjaks

Raekoja 35.

Vajatakse

ettekandjat

söögimajja „Sädesse", Riia 4.

Linna saun

Auriku tän. 2 (end. REINHOLDI)

remondi tõttu suletud

Ostetakse veneaegse gümnaasiumi

koolipoiste vormikuubesid.

Teatada „Vanemuise" teatrile.

VAJATAKSE

apteekri abilist

pikemaks ajaks. Järelepärimistega pöörduda: Hargla apteeker, Hargla p.-ag.

Auto sõidab 12. augustil s. a. kell 4 p. l.

Narva — Narva-Jõesuhu

peatustega Kuremäe klooster, Vene piir, Sillamäe õlivabrik, Oru loss ja teised ilusad kohad. Tagasi 13. aug. öösel. Sõiduhind kr. 4.—. Teat. Riia tn. 1, kauplus Tammiste.

Vajame vilunud, remondivõimelist ja veski tisleritööd tundvat

lihtjahu-möldrit

Soovitav ka valtsidega töötamise oskus. F-ma K. Ennus & Pg. Tartus, Riia 123. Telef. 21-07.

Vajatakse kuni

2000 kr. laenu

Tartu ligidal asuva talukoha I obligatsiooni vastu headel tingimustel. Teat. vandeadv. E. Irv, Tartu, Aleksandri tn. 11, kl. 10—11 ja 4—5. Telef. 29-55.

TÄHTVERE VALLAVALITSUS annab välja suulisel valikpakkumisel 15. augustil s. a. kell 13 Tähtvere vallamajas RÕHU algkoolimajja

elektri sisseseadmistöö

töövõtja materjaliga. Tagatis nõutav. Vallavalitsus jätab endale õiguse tööd ka mitte välja anda. Lähemaid teateid saab Rõhu algkooli juhatajalt või vallavalitsuselt.

VALLAVALITSUS

VAJATAKSE

masinaladujat

Pakkumised, milles teatatud haridus, keelte oskus, praktika ja nõutav palk, saata Tartu, postkast 25.

Majahoidjat

on tarvis. KALATURU 10—2. Ilma lasteta.

TÖÖ OTSIMISED

Tütarlaps

soovib peennaha-sadulsepa tööalale õpilaseks. Kirjad „Postim." rmt.-kpl. „7889".

Lasteta abielupaar soovib

majahoidja

kohta. Tunnen ka aiatööd. Tunnistused olemas. Pakk. palun „Postimehe" rmtkpl. „20".

Igati korralik neiu soovib

kohta

vabrikusse, tööstusesse, kohvikusse või söögimajja. Teat. palun „Postimehe" rmtkpl. „Vajan kohe".

OSTMISED

Soovin osta Tartu

maja

Väljamaks kr. 20.000. Teat. „Postim." rmt.-kpl. „3122" all.

Soovin osta

vana maja

(villimismaterjaliks) äravedamiseks. Soovitav Voldi ümbruskonnast. Teat. „Postim." rmtkpl. „Kõbus materjal" all või J. Iliste'le, Tabivere, postkast 8.

Korteri PAKKUMISED

Korter

5 tuba, eestoa, telefoni, veranda ja kõrvalruumidega üürile anda. Jõe tn. 15. Teateid saab Turu tn. 12, J. Lipu ärist.

Mööbl. tuba

erasissek., ära anda ametiskäijale. Riia maantee 14—3. Tulla ärip. kella 3—6.

Korteri OTSIMISED

Kaheliikmeline vaikne perekond vajab 3—4-toalist

korterit

vanniga ja vesivarustusega kas nüüd või septembrikuus. Pakkum. „Postimehe" rmtkpl. „A. Z." või telefon 29-33.

Kaheliikmeline perekond vajab

2 mööbleeritud tuba

Pakk. kirj. „Postim." rmtkpl. „2 tuba 7876".

Üksik vanem leskproua, kinnisvaraomanik, pensionär, soovib ühe- või 2-toalist

korterit

Võib üüri ette maksta. Pakk. „Postim." rmt.-kpl. „7865".

Tütarlapsele, gümn.-õpilasele, vajatakse

kostikohta

haritud perekonda. Pakk. „Postim." rmt.-kpl. kuni 15. aug. „Kostikoht tütarlapsele" all.

TUNNID

Edukalt antakse TUNDE

matemaatikas

ja teistes alg-, kesk- ja gümn. õppeainetes. Lutsu 20—9, III k. Rääkida kl. 3—½5 p. l.

Anna prantsuse, inglise ja saksa keele

tunde

Aia 41—2. A. Kuppitz.

Mitmesuguseid

Toiduainete- ja piima-

kauplus

ühes suure elukorteriga ära anda. Võru tn. 74.

Välja rentida 2 kõrvuti asuvat

õuna-aeda

Nõo jaam. 4 km. Aadress: Nõo, Roa talud. Simon ja Oja. Telef. Nõo 11-d.

Vajan nais-

müüjannat

Sobivusel abielu. Kirjad „Postimehe" rmt.-kpl. „Kohe tarvis".

Õunaaed

rendile anda. Nõo, Meeri, Jakobi talu.

Harimatu mats otsib truud

sõbratari

Teat. „Postim." rmt.-kpl. „Amor".

Tagasi

Dr. Alice Paomees

Hamba- ja suuhaigused. Kõnet. kl. 9—10 ja 5—6. Muul ajal kokkuleppel. Rüütli 21—3. Telef. 38-68.

Dr. Hilda Puusepp

VÕIDU 11—1

Ära sõitnud kuni 10. septembrini s. a.

OLEN TAGASI

Dr. A. Amon

Naha-, sugu- ja naistehaigused. Kõnet. 9—12 ja 5—7. TÄHE 35. Telef. 38-15.

Kunsthambaid valmistab **hambatehnik H. HIIR**

Kalevi tän. 18-b—6.

Lutikatest

vabanete kohe, tarvitades pudeli

RM vedelikku

Vaja

osanikku

kapitaliga mitte alla 3000 krooni. Kapital ja protsendid kindlustatud. Kaasatöötamine soovitav. Teat. „Postimehe" rmtkpl. „Kr. 3000".

Üksik töölisringist neiu vajab hingelist

meessõpra

samasuguste härrade hulgast aastais 25—32. Kirjad õige nime ja aadr. „Postim." rmtkpl. „Saabuv sügis".

Eestist lahkudes olen sunnit. ära andma oma kindla ostjaskonnaga

toiduainete kaupluse

Teat. „Postim." rmt.-kpl. „Hästi minev 45".

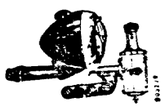

Iga ja'gratta juurde kuulub Bosch elektrivalgustus.

„Postimehe" kuulutuste peale eelmisel päeval saabunud

kirjad

Märgusõna.	Arv.
A. 2000	1
Alevik	1
Aastaüürnik 77	2
Gümn.-õpilane	1
Huvitav abielu	2
Hea pianiino	1
Hea äriruum 7711	1
Hea süda	1
Juuksur 7730	1
Juht 4107	2
Kena partner	1
Kevade ärkamine	1
Korralik 7755	2
Korralik töö 7815	4
Kohalik 7804	2
Kondiiter	1
Lapsevanker 7784	2
Teenija 25	2
Teenija 7727	1
Tuba 7803	1
Väike koht 3	1
Õnne peab olema	1
4091	1
7612	1
7740	1
7745	2
7777	1
7782	4
7849	1
7803	1

Kipperi-Jaagu ja Eedi piltide sari

„JOUMAHL"